

COL·LEGI OFICIAL DE
DIPLOMATS EN TREBALL
SOCIAL I ASSISTENTS
SOCIALS DE CATALUNYA

MONOGRÀFIC
NÚMERO 6

EL CONSELL ASSESSOR D'ÈTICA PROFESSIONAL

DEL COL·LEGI OFICIAL DE DIPLOMATS EN TREBALL
SOCIAL I ASSISTENTS SOCIALS DE CATALUNYA 1984-2006

EMÍLIA ALONSO, JOSEFINA BASSETS, MONTSERRAT PLANS I GLÒRIA RUBIOL

**EL CONSELL ASSESSOR D'ÈTICA
PROFESSIONAL DEL COL·LEGI
OFICIAL DE DIPLOMATS
EN TREBALL SOCIAL I ASSISTENTS
SOCIALS DE CATALUNYA**

1984 - 2006

Emília Alonso, Josefina Bassets,
Montserrat Plans i Glòria Rubiol

Índex

Presentació	7
Pròleg	9

PART I HISTÒRIA DEL CONSELL ASSESSOR D'ÈTICA PROFESSIONAL

Capítol 1. Història del Consell	17
1. 1 Crònica dels vint-i-dos anys d'existència del Consell	17
1. 2 Síntesi de la història del Consell	55

PART II ESTUDI DE LES CONSULTES ADREÇADES AL CONSELL I DE LES RESPOSTES EMÉSES

Capítol 2. Marc conceptual per a l'estudi de les consultes i les respostes	65
2.1 Ètica i deontologia	66
2.2 Els codis ètics i deontològics	68

2.3	Les qüestions ètiques	71
2.4	Les àrees problema en que es plantegen qüestions ètiques	72
2.5	Ètica i treball de comunitat	74

Capítol 3. Metodologia de l'estudi

77

3.1	Procés de treball	77
3.2	La fitxa de recollida de dades	79

Capítol 4. Les consultes: dades generals

83

4.1	Nombre de consultes	83
4.2	Característiques de les consultes	87

Capítol 5. Relació de les consultes amb les àrees-problema enunciatades per la FITS

97

5.1	Les àrees-problema de la FITS	97
5.2	Les consultes i les àrees-problema	99

Capítol 6. Queixes i denúncies, i consultes no acceptades pel Consell

107

6.1	Queixes i denúncies	107
6.2	Consultes no acceptades	111

Capítol 7. Els consultants

115

7.1	Dades sobre les persones o entitats consultants	115
7.2	Localització geogràfica dels consultants.....	117

Capítol 8. Les respostes i els codis ètics	121
8.1 Respostes fonamentades en el Codi d'Ètica de l'any 1988	122
8.2 Respostes fonamentades en el Codi d'Ètica i Deontològic de l'any 2000.....	128
8.3 Comentaris finals i recomanacions	139
 Bibliografia	 153
 Índex de quadres i gràfics	 158
 ANNEX I	
Membres del Consell	161
 ANNEX II	
El Consell de Deontologia Professional 2007 - 2009	164

PRESENTACIÓ

Aquest nou monogràfic publicat pel Col·legi Oficial de Diplomats en Treball Social i Assistents Socials de Catalunya, sota el títol de "El Consell Assessor d'Ètica Professional del Col·legi Oficial de DTS i AS de Catalunya: 1984 – 2006", vol presentar a tots els col·legiats i col·legiades una part de la nostra pròpia història.

En primer lloc vull fer un reconeixement personal i institucional a les persones que han participat en l'elaboració d'aquest manual: Emilia Alonso, Josefina Bassets, Montserrat Plans i Glòria Rubiol. Aquestes quatre companyes han estat capaces de presentar un recorregut històric de l'evolució del Consell d'ètica del Col·legi. Amb el seu esforç, podem reviure i refrescar-nos la importància que té el tema de la ètica per al desenvolupament de les professions en l'àmbit social, però especialment per a la praxis del Treball Social en un entorn dinàmic i canviant.

En segon lloc vull remarcar la rellevància que els plantejaments ètics tenen en l'actualitat en el propi Col·legi. Avui dia seguim comptant amb un Consell Deontològic que fa molta feina, tant interna com externa. Una feina constant i discreta però molt important perquè ens permet, a tots els

col·legiats i col·legiades, plantejar-nos qüestions cabdals per al desenvolupament personal i professional. Proposa temes de debat i de reflexió; proposa temes de formació; proposa actuacions professionals coherents amb uns plantejaments ètics i amb una bona praxis professional; ...

Finalment us vull animar a totes les persones que llegiu aquest document –jo també m’hi incloc– a fer un exercici personal de revisió dels nostres plantejaments individuals i col·lectius sobre les bases que sustenten el nostre compromís en la construcció d’una societat més justa, més humana i solidària. Amb aquestes idees clares, potser fem actuacions amb una tècnica més depurada o menys, però el més segur és que estarem actuant amb una coherència que donarà bons fruits al nostre entorn. I sabent que l’entorn més immediat en què ens trobem la major part dels professionals treballadors i treballadores socials és un entorn complex, difícil i, sovint, sagnant, la nostra aportació serà constructiva.

Espero que la publicació d’aquest monogràfic ens permeti obrir una nova finestra al coneixement del nostre col·lectiu i ens permeti valorar cada situació des del moment històric en què s’ha desenvolupat. Aquesta llum ens possibilitarà mantenir el nostre posicionament des de les bases més teòriques però ancorades en una praxis molt propera.

Rebeu una cordial salutació tots els col·legiats i col·legiades.

Núria Carrera i Comes
Presidenta

Després de vint-i-dos anys d'existència, el Consell Assessor d'Ètica Professional del Col·legi Oficial de Diplomats en Treball Social i Assistents Socials de Catalunya, creat el 1984, va ser substituït pel Comitè de Deontologia Professional, d'acord amb els nous Estatuts del Col·legi aprovats l'any 2005. Tot i el canvi de nom, la continuïtat entre la tasca del Consell d'Ètica i l'actual Consell de Deontologia s'ha mantingut i, si bé aquest estudi es centra en els anys del Consell d'Ètica, s'hi inclouen dades sobre l'activitat present del Consell de Deontologia.

Un resum de les activitats del Consell d'Ètica estan recollides en les Memòries anuals del Col·legi, però ens va semblar convenient disposar d'un document que presentés la tasca realitzada pel Consell amb més detall i així ajudés a conservar-ne la memòria històrica. Amb aquest propòsit, l'any 2006 proposarem a la Junta de Govern del Col·legi realitzar un estudi on es recollirien i presentarien les diverses activitats del Consell, les dades sobre les consultes fetes al Consell al llarg dels anys i sobre les seves respostes. I, a més, se'n traurien les conclusions que semblessin pertinents i d'utilitat per al futur.

En planejar el treball i realitzar-lo teníem presents aquells mandats del Codi d'Ètica i Deontològic (2000) que assenyalen com a deures dels professionals: *"compartir amb els/les altres col·legues i amb les persones responsables de les escoles de Treball Social i els centres de formació permanent els nous coneixements obtinguts a través de la recerca i de l'experiència"* (article 5.4) i *"el/la DTSD/AS ha de tenir present que la documentació és un material bàsic d'estudi que aporta elements útils per a adequar la política social a les necessitats reals de la població"* (article 5.8). Pel fet d'haver tingut el privilegi i la responsabilitat de ser membres del Consell d'Ètica durant uns anys, vam assumir els deures esmentats per compartir el que havíem conegut i après en la nostra participació en les tasques del Consell.

La proposta per a l'estudi va ser acceptada per l'aleshores presidenta del Col·legi Sra. M. Pilar Puig i Giner que ens va encoratjar a realitzar l'estudi i el va considerar com formant part d'un projecte més ampli de conservació de la memòria històrica del Col·legi.

Diverses situacions familiars ens van fer alentir i àdhuc interrompre durant un cert temps la realització d'aquest estudi, que finalment vam poder continuar i completar. Al llarg dels mesos que l'hem portat a terme, s'han anat canviant alguns dels enfocaments en haver d'adaptar els objectius inicials a la realitat del material disponible. En anar avançant en les tasques empreses, anaven sorgint altres preguntes que les inicials, canvis d'orientació i també dificultats no previstes.

El present estudi consta de dues parts. El propòsit de la primera part és recollir la història del Consell, basada en les actes de les reunions del Consell, en les consultes rebudes i en les memòries anuals del Col·legi. En la Crònica de les activitats del Consell apareixen les seves diverses activitats: la principal com a òrgan assessor dels col·legiats i col·legiades en assumptes d'ètica i deontologia i les altres activitats, més diverses, de participació en docència, en jornades, consultor de diferents entitats i instàncies, etc. La història del Consell es complementa amb l'Annex I que conté la relació de tots els seus membres al llarg de més de dues dècades d'existència.

La segona part té com a objectiu l'estudi de les consultes adreçades al Consell i de les respostes emeses. Respecte a les 119 consultes documentades que hem trobat, s'aporten dades sobre les seves característiques (col·lectius, entitats i serveis relacionats). S'inclouen dades estadístiques dels anys en que foren presentades. S'estudia el contingut de les consultes en relació als conflictes o àrees-problema descrits per la Federació Internacional de Treballadors Socials, FITS. Es detallen les dades sobre consultes que representen queixes i denúncies i també respecte a les consultes no acceptades pel Consell per no ser de la seva competència. Quant a les persones o entitats consultants, s'aporten dades sobre el seu col·lectiu de referència o bé sobre el tipus d'entitat o nivell de l'Administració pública. En les respostes emeses pel Consell s'estudia la seva fonamentació i, en el cas d'estar basades en els codis ètics i deontològics professionals, es detallen els articles corresponents dels codis.

L'estudi conclou amb uns comentaris generals sobre les dades recollides i amb unes recomanacions extretes de l'estudi, que miren cap al futur. No s'inclouen valoracions de les respostes del Consell, que no hem considerat adient fer, atès l'element de subjectivitat nostra que podria introduir-s'hi.

Vam decidir basar la història del Consell únicament en les fonts escrites i no en records personals d'altres companyes o nostres. Els records només ens han servit per a contrastar algunes dades trobades en els documents. Únicament en els comentaris i recomanacions finals ens hem permès d'afegir-hi opinions i reflexions, en part basades en el nostre pas en diferents anys pel Consell d'Ètica i de tres de nosaltres també pel Consell de Deontologia Professional.

En l'Annex II s'aporten les dades més destacades de la tasca de l'actual Consell de Deontologia des de la seva constitució, el gener de 2007, fins a finals de l'any 2009.

El mes de setembre d'enguany va arribar al Consell de Deontologia Professional del Col·legi, a través del Consejo General (de Col·legis

Oficials de DTS d'Espanya), una petició de la FITS sobre els dilemes ètics presentats als treballadors/res socials en els darrers cinc anys. L'existència del present estudi va permetre disposar a l'acte de les dades corresponents als anys 2005 i 2006 i donar resposta a la petició.

Les conclusions de l'estudi també són la base d'un document de recomanacions adreçat a la Comissió de Deontologia del Consejo General, que està en procés d'emetre orientacions per a aquells col·legis de treballadors/es socials que encara no han constituït el seu consell d'ètica o deontologia.

Agraïm la col·laboració en la realització de l'estudi a: Teresa Casanovas, actual coordinadora del Consell de Deontologia Professional del Col·legi, per la seva inestimable aportació de disseny dels gràfics i pels seus suggeriments i comentaris després de la lectura de tot el text, a M. Teresa Fuentes per la lectura del text i les seves aportacions, i a les companyes i companys Montserrat Colomer, Montserrat Gomis (Delegació de Manresa), Pilar Massana, Maria Palet, Xavier Pelegrí, (Delegació de Lleida), Eugènia Ros, Teresa Rossell, Roser Vall (Delegació de Girona), membres del Consell Assessor d'Ètica en diverses etapes, per haver-nos ajudat a aplegar documents i, alguns d'ells, per llegir parts d'aquest estudi, contrastar-les i aportar les seves observacions.

Volem dedicar un record a les companyes, ja traspassades, Roser Grau (1924 – 1998) i Beneta Llopis (1929 – 2005) que van ser membres i coordinadores del Consell.

A l'actual Junta de Govern del Col·legi i especialment a la seva presidenta Sra. Núria Carrera i Comes i a la vicepresidenta Sra. M. Antònia Rocabayera i Andreu, els agraïm pel seu interès per aquest estudi i per donar-lo a conèixer.

L'equip de treball del present estudi el vam formar inicialment Emília Alonso, Jordina Cunill, Montserrat Plans i Glòria Rubiol. Jordina Cunill va haver

d'interrompre la seva col·laboració per motius familiars. En les darreres etapes, Josefina Bassets es va incorporar a l'equip.

Barcelona, setembre de 2010

PART I

HISTÒRIA DEL CONSELL ASSESSOR D'ÈTICA PROFESSIONAL

CAPÍTOL 1. Història del Consell

1.1. Crònica dels vint-i-dos anys d'existència del Consell

Les pàgines que segueixen estan dedicades a una breu història del Consell Assessor d'Ètica Professional des de la seva creació, a l'octubre de 1984, fins a la seva dissolució l'any 2006 quan, d'acord amb els nous Estatuts del Col·legi, va ser substituït pel Consell de Deontologia Professional.

El present recull històric s'ha basat principalment en les actes del Consell i en les memòries que aquest redactava cada any per ser llegides en l'Assemblea anual i recollides en la Memòria anual del Col·legi. La intenció és descriptiva, conservant i recopilant les dades existents. En general no té un propòsit d'avaluació o interpretació dels diferents esdeveniments, ni de les tasques ni respostes del Consell.

Creació del Consell d'Ètica

El Consell Assessor d'Ètica Professional va ser creat per la primera Junta del Col·legi, presidida per Anna Morató, que va exercir el seu mandat des del febrer de 1983 fins al febrer de 1986. Els col·legis d'altres professionals tenien consells o comitès d'ètica (en aquella data d'ètica, posteriorment amb la denominació de "deontologia") i la obligatorietat de la seva constitució figurava en els seus respectius estatuts. En canvi, les associacions d'assistents socials existents fins aquell moment, la integració de les quals va estar a l'origen del Col·legi, que nosaltres sapiguem, no tenien comissions o comitès d'ètica. Per posar remei a aquesta situació i, sobre tot, per la seva necessitat objectiva, en el procés de construcció del nostre Col·legi la formació d'un consell d'ètica va ser un dels assumptes prioritaris per a aquella primera Junta.

Quan es constituí el Col·legi, en els primers Estatuts –aprovats el març del 1984– en enumerar les funcions del Col·legi (article 7) s'assenyala com a primera funció: *"Veïllar per l'ètica professional, d'acord amb el seu cas, amb el codi deontològic i pel respecte als drets dels ciutadans, i exercir la jurisdicció disciplinària en matèries professionals i col·legials"*. A l'article 65 s'establí que *"En virtut de la col·legiació, els col·legiats accepten el règim disciplinari del Col·legi, destinat a prevenir i corregir les infraccions dels deures col·legials i de les normes de deontologia professional que s'estableixin amb caràcter general"*.

Tot i esmentar específicament l'ètica i la deontologia professional, el Consell d'Ètica no apareixia en cap punt dels Estatuts i, probablement, es pensava regular-lo en el futur Reglament Intern del Col·legi. Per la informació recollida de membres del primer Consell, sembla que alguns van ser designats directament per la Junta i altres van ser-ho a través de les Delegacions Territorials del Col·legi a les que la Junta havia demanat nomenar un membre per al Consell.¹

1. Segons informacions verbals de Montserrat Colomer, Pilar Massana, Xavier Pelegrí i Teresa Rossell.

La constitució del Consell va tenir lloc a la seu del Col·legi a Barcelona el 9 d'octubre de 1984.² Els primers membres del Consell foren: Montserrat Bozzo, Teresa Carrera (Delegació de Tarragona), Montserrat Colomer, Pilar Malla, Pilar Massana, Xavier Pelegrí (Delegació de Lleida) i Teresa Rossell.³

Any 1984

En els primers anys de funcionament del Consell les tasques prioritàries van ser la redacció del Codi d'Ètica i de les normes de funcionament del Consell.

El 1984 no va haver-hi cap consulta al Consell i en els anys següents (del 1985 al 1989) només hi va haver una consulta per any. Tant el Col·legi com el Consell eren de recent creació i, per tant, no hi havia una tradició de consultes sobre ètica i deontologia ja que, com hem comentat, les associacions d'assistents socials existents fins a la formació del Col·legi no disposaven de consells d'ètica o deontologia. D'altra banda, no es va fer difusió de la possibilitat de fer consultes al Consell ja que les prioritats eren les esmentades.

En algunes de les escoles d'assistents socials de Catalunya s'havien impartit cursos sobre "moral professional". Un sector professional, especialment en la dècada dels anys seixanta va tenir com a referent d'actuació deontològica el Codi d'Ètica de 1955 de la Unió Catòlica Internacional de Servei Social (UCISS) amb seu a Brussel·les. Aquesta entitat confessional va tenir una forta influència en l'àmbit professional dels assistents socials de França, Itàlia, Espanya i els països del Benelux.

2. Segons document facilitat per Montserrat Colomer.

3. La relació de tots els membres del Consell i dels anys dels seus mandats es troba en l'Annex I.

Quant a la Federació Internacional de Treballadors Socials (FITS- IFSW) havia aprovat a l'Assemblea de Puerto Rico el 1976 el seu Codi Deontològic Internacional. El Col·legi, a través del Consejo General de Colegios Oficiales de DTS y AS, estava vinculat a la FITS i, per tant, a l'esmentat Codi.

Un cop constituït el Consell, durant l'any 1984 va reunir-se dues vegades. La primera acta del Consell és del 6 de novembre de 1984. En la reunió a la que correspon aquesta acta es tractaren les normes de funcionament i el pressupost del Consell per al 1985.

Les normes de funcionament, quant a forma de prendre els acords, periodicitat de les reunions i altres qüestions, van ser un inici del què, anys més tard, constituïren les normes de funcionament incorporades al Reglament i després als Estatuts del Col·legi.

El Consell es va plantejar quin era l'itinerari correcte per a rebre demandes/consultes (si a través de la Junta de Govern o bé directament) i quina havia de ser la vinculació de la Junta als acords del Consell. Es decidí estudiar quins procediments seguien altres col·legis de Catalunya, alguns d'ells amb molts anys d'antiguitat i experiència. També es tractaren els objectius del Consell per a aquella primera etapa, que es van concretar en:

- Recollir codis d'ètica professional d'associacions de treballadors socials d'altres països i d'altres professions.
- Elaborar els criteris comuns per a un Codi d'Ètica professional.

Després de definides les funcions de coordinadora i secretària, es va elegir per unanimitat Montserrat Colomer com a coordinadora i Pilar Malla com a secretària.

En una altra reunió que va tenir lloc el dia 11 de desembre (acta n. 2) com a finalitats del Consell s'establiren:

- Cercar uns criteris generals que fonamentessin les normes deontològiques del Codi d'Ètica Professional.
- Establir les normes deontològiques referides al treball social "d'avui i d'aquí"
- Definir els procediments i les circumstàncies en que aquestes normes serien aplicades.⁴

Any 1985

Durant l'any 1985, el Consell es va reunir en 6 ocasions i, a més, hi hagué una reunió amb la Junta de Govern del Col·legi.

A les actes s'esmenta la consulta d'un col·legiat sobre un problema d'ètica però no s'explica el contingut d'aquesta consulta.

En la tasca de redacció del Codi d'Ètica, al llarg de l'any, a les actes s'especifica que es va consultar, entre altres codis, el Codi d'Ètica de l'Associació de Treballadors Socials dels Estats Units (*National Association of Social Workers, NASW*). Aquest Codi s'estudià amb detall i per al redactat en curs s'adoptaren alguns dels seus punts i se'n incorporaren d'altres amb modificacions.

El 10 de gener tingué lloc una reunió de coordinació amb la Junta de Govern a petició del Consell per aclarir i precisar diverses qüestions; hi assistiren dos membres de la Junta (vice-presidenta i secretària) i coordinadora i secretària per part del Consell. S'acordaren els següents punts:

- El Consell havia de ser un òrgan actiu de formació en l'ètica professional, no solament receptor de consultes.

4. Una referència a aquesta acta i a l'acta de la reunió anterior es pot llegir a l'article de Beneta Llopis Sarrió "El Consell Assessor d'Ètica del Col·legi de Catalunya", RTS, Revista de Treball Social, n. 146, juny 1997, p. 138 – 152 (número monogràfic dedicat a "Ètica i treball social").

- El Consell podria rebre consultes per part dels col·legiats/des. Si es tractava de denúncies o conflictes que podien comportar una sanció, caldria que es traslladés la consulta a la Junta.
- L'elecció del Consell no l'hauria de fer l'Assemblea. Podria fer-la la Junta del Col·legi, ja que havia de ser un òrgan que tingués la seva confiança. Per al reglament interior, s'estudiaria la forma de presentar els candidats/tes.
- El codi deontològic podia ser aprovat per la Junta i que els col·legiats opinessin i participessin en la seva aprovació.

El Consell va rebre informació de la, en aquell moment existent, Assessoria Jurídica del Col·legi, que va comunicar al Consell que rebia moltes consultes que eren més ètiques que legals.

A la reunió del 12 de desembre (acta n. 9) es revisà el funcionament del Consell i s'acordà:

- La renovació dels membres hauria de ser per meitats.
- Calia una reunió ordinària cada dos mesos.
- Una reunió extraordinària podria convocar-la el/la coordinador/a o quan ho demanés un mínim de tres membres.

Amb aquests acords s'anaven perfilant les que posteriorment serien les normes de funcionament del Consell Assessor d'Ètica.

Any 1986

El Consell es reuní **5 vegades** al llarg de l'any.

L'**única consulta** rebuda va procedir de la Comissió d'Afers Professionals del Col·legi que consultà al Consell sobre la següent qüestió: en les oposicions per a les places d'assistents socials penitenciaris s'assenyalaven funcions indègudes. El Consell conjuntament amb la Comissió d'Afers

Professionals optà per fer una consulta als col·legiats/des i, si calia, organitzar una taula rodona sobre aquest tema.

En la reunió del 22 d'abril es decidí que l'avantprojecte del Reglament del Consell es trametria per consulta a la Junta i a 27 professionals destacats. D'aquests 27 professionals, 11 presentaren esmenes al redactat. Incorporades moltes d'aquestes esmenes, el nou redactat, que contenia les normes per al nomenament i funcionament del Consell, foren recollides en el Reglament de Règim Intern del Col·legi, aprovat en Assemblea Extraordinària del 9 de juny de 1986.⁵ A continuació transcrivim el capítol VI del Reglament, tot ell dedicat al Consell.

VI . CONSELL ASSESSOR D'ÈTICA PROFESSIONAL

Finalitats. *Les finalitats del Consell Assessor són:*

- *Assessorar la Junta de Govern del Col·legi en matèria de deontologia professional respecte a qüestions plantejades a aquesta pels col·legiats o per entitats.*
- *Emetre opinions i recomanacions respecte a qüestions d'ètica professional.*
- *Establir les normes deontològiques referides al Treball Social com a fonament del Codi d'Ètica Professional del Col·legi de Catalunya.*
- *Definir els procediments d'aplicació de les normes que estableix i les circumstàncies en que es regiran.*

Composició del Consell Assessor d'Ètica Professional *El Consell Assessor consta de set membres.*

Els membres del Consell Assessor en formen part durant quatre anys i poden ser reelegits.

5. Aquest reglament va ser publicat pel Col·legi: Reglament de Règim Intern. Barcelona, 1986. Es refereixen al Consell d'Ètica les pàgines 7 i 8.

El Consell es renova cada dos anys, una vegada tres membres i l'altre quatre alternativament.

La designació dels membres del Consell Assessor correspon a la Junta de Govern. Per a designar els components del Consell Assessor els membres de la Junta de Govern en voten tres o quatre, segons s'escaigui, dels candidats compresos en una llista formada per:

- *Candidats proposats pels col·legiats amb un mínim de quinze signatures.*
- *Candidats proposats per cada un dels membres de la Junta de Govern amb el benentès que cada un d'ells podrà proposar, com a màxim, dos noms.*

Els candidats que obtinguin més vots són designats com membres del Consell Assessor en substitució d'aquells que correspongui renovar.

En el cas que un membre del Consell Assessor dimiteixi abans de finalitzar el termini per al qual fou elegit, la Junta de Govern ha de cobrir la vacant designant com a membre del Consell Assessor el següent candidat en nombre de vots d'entre els col·legiats proposats en la darrera votació.

Actuació del Consell Assessor. *Un dels membres del Consell Assessor actua de Coordinador i un altre de Secretari. Tots dos són elegits pels membres del Consell Assessor entre els seus mateixos membres. Aquesta elecció ha de fer-se a cada renovació del Consell Assessor.*

El Consell Assessor funciona de manera col·legiada. Els acords es prenen per unanimitat i quan aquesta no es pot aconseguir per majoria absoluta. En cas d'empat, el Coordinador té vot de qualitat.

El Consell Assessor ha de reunir-se, almenys, cada dos mesos en reunió ordinària i en sessió extraordinària, sempre que sigui necessari.

La reunió extraordinària pot ser convocada pel Coordinador, a petició de la Junta del Col·legi, o d' almenys tres dels membres del Consell Assessor.

Els col·legiats poden consultar el Consell Assessor directament o a través de la Junta del Col·legi.

Són funcions del Coordinador:

- *Ser portaveu i representant del Consell Assessor davant la Junta de Govern del Col·legi i d'altres entitats.*
- *Facilitar el treball dels membres del Consell.*
- *Convocar les reunions extraordinàries.*
- *Rebre les demandes que arribin al Consell i transmetre-les a aquest que ha de decidir si són o no pertinents.*

Són funcions del Secretari:

- *Convocar les reunions i prendre'n acta.*
- *Recollir i arxivar els documents del Consell.*
- *Ser el responsable de l'arxiu.*

Els acords del Consell Assessor no són vàlids si no assisteixen a la reunió en què es prenen, com a mínim, la meitat més un dels membres.

Passats uns vint anys, quan el 2005 s'aprovaren els nous Estatuts del Col·legi, tot el text anterior fou incorporat als Estatuts si bé el nom del Consell passà a ser Consell de Deontologia Professional, s'ampliaren les seves funcions i s'hi introduí alguna modificació menor (vegeu Any 2005 d'aquest Capítol).

Any 1987

Com en l'any anterior, el Consell va fer **5 reunions** i, també com l'any anterior, va rebre només **una consulta**.

En l'acta n. 17 de 15 de setembre hi consta que l'esborrany del Codi d'Ètica s'havia enviat a la Junta i aquesta (que era la segona Junta del Col·legi) li havia donat el seu vist i plau. La Junta va trametre l'esborrany a les Delegacions del Col·legi, a les Comissions de treball i a tots els col·legiats/des. La col·legiatura va respondre a la consulta sobre el Codi amb molts suggeriments i va representar una tasca considerable per al Consell recollir i incorporar les propostes.

A més dels assistents socials, es consultà el projecte de Codi a altres professionals no assistents socials: al Sr. Joan Gay, advocat, al Dr. Abel de l'Hospital de Sant Joan de Déu i al Dr. Ventosa, director de Càritas Diocesana; els dos darrers pel fet de ser experts en ètica. El Grup de Treball de Disminuïts i el Grup de Treball d'Empresa (tots dos del Col·legi) van fer suggeriments al projecte de Codi. Maria Sitjà, assistent social col·legiada i llicenciada en Filologia Catalana es va encarregar de la supervisió lingüística i d'estil del Codi; tot el Consell va estar d'acord amb les seves aportacions.

Per primera vegada i segons les normes establertes, s'havia de renovar la meitat del Consell. Per sorteig es decidí quins membres acabarien el seu mandat als dos anys; foren Montserrat Bozzo i Teresa Rossell. S'acordà que la coordinadora, Montserrat Colomer, continués en la seva tasca. Els nous membres que s'incorporaren al Consell en aquell any van ser Roser Grau i M. Teresa Massons.

Any 1988

En l'any 1988 se seguí amb la mateixa tònica d'anys anteriors: poques reunions **(4)** i només **una consulta** rebuda.⁶

6. Montserrat Colomer, que va ser membre del Consell en els primers anys, ens ha facilitat un document titulat "Resum de les activitats del Consell Assessor d'Ètica" en el qual no està indicat si l'escrit és un resum per a la Memòria d'aquell any. En aquest curt document s'afirma que el Consell va rebre durant l'any 1988 tres consultes: dues de col·legiats/des i una de la Junta. En canvi,

En l'acta n. 21 de 25 d'abril hi figura el següent paràgraf: *"El Consell (General) de Col·legis de Treballadors Socials⁷ en la seva última assemblea general va anunciar que s'havia proposat un conveni programa per valor de 1.600.000 pessetes per a que el Col·legi de Madrid fes un Codi d'Ètica. Davant del fet que el Col·legi de Catalunya tenia el seu Codi d'Ètica en període d'esmenes, el Consell (General) va acordar subvencionar la participació d'un membre del Col·legi de Madrid. Ha hagut algun contacte, però la Junta del Col·legi de Catalunya no sap res oficialment. El Consell (d'Ètica) acorda demanar a la Junta que no prengui cap decisió sobre aquest afer sense parlar amb nosaltres"*.

Sobre aquesta qüestió no hem trobat més informació. Però la dada que podem aportar és que els membres del Consell d'Ètica de Catalunya feien el seu treball de recerca de material, redacció del Codi, consultes en relació al Codi, etc. de forma totalment voluntària sense cap retribució. Així consta expressament en la "Presentació" del Codi, firmada per la Junta de Govern del Col·legi, on s'agraeix la *"confecció d'aquest Codi als autors i col·laboradors que hi han esmerçat moltes hores no remunerades econòmicament"*.

L'any 1988 es va donar per acabada la redacció del Codi amb la incorporació dels suggeriments rebuts. Va ser presentat a la Junta per a la seva aprovació el novembre del 1988⁸ i publicat l'any següent. Va ser aprovat per l'Assemblea general el 1989.

en les actes que nosaltres hem trobat només hi apareix una consulta que està descrita, així com la resposta corresponent. D'altra banda, Montserrat Colomer recorda que en els primers anys es van rebre consultes sobre intrusisme, que tampoc hem trobat registrades. Probablement les consultes sobre intrusisme no van ser acceptades pel Consell per no ser de la seva competència i van ser retornades a la Junta del Col·legi.

7. Es refereixen al Consejo General de Colegios Oficiales de DTS y Asistentes Sociales.

8. B. Llopis Sarrió, ob. cit. p. 139 - 140.

Anys més tard, la professora anglesa Sarah Banks, quan preparava un llibre sobre ètica i treball social⁹, va realitzar una enquesta entre totes les associacions professionals membres de la FITS a fi de saber quantes i quines tenien aprovat un Codi d'ètica.¹⁰ Segons ella explica, va enviar l'enquesta a les associacions membres estatals, que eren aleshores 54; li van contestar 22. De les 22 que van respondre, 8 van dir que no tenien un codi d'ètica propi i tres utilitzaven el de la FITS. España, a través del Consejo, va comunicar que no tenia encara codi propi però va enviar el de l'associació (sic) catalana de treballadors socials. Efectivament en el quadre explicatiu dels continguts dels Codis en el llibre de Sarah Banks hi apareix el codi de Catalunya datat el 1988.

Any 1989

Igual que en tots els anys anteriors, el número de reunions és baix (**3 reunions**) i igualment només es rep **una consulta** durant l'any.

El Codi elaborat pel Consell va aparèixer publicat aquest any amb data de maig de 1989 (en edició bilingüe) amb el títol : Codi d'ètica dels Assistents Socials – Código de ética de los Asistentes Sociales.

En la presentació de la publicació, la Junta de Govern del Col·legi afirma que aquest Codi és *"el primer que es publica a Espanya referit als treballadors socials. Si la resta de Col·legis el fan seu, o el fan servir com a base o punt de referència, tindrem el goig d'haver contribuït al benestar i al progrés de la professió en tot l'Estat"*.

9. Sarah Banks (1995) *Ética y valores en el trabajo social* (Barcelona, Ed. Paidós, 1997) p. 88 – 92.

10. En el llibre de Sarah Banks no figura quin any va realitzar l'estudi esmentat però per les dates dels resultats i la del seu llibre en l'edició original en anglès, suposem que el va portar a terme l'any 1994.

En la "Introducció" del Codi es diu: "La finalitat del Codi de deontologia professional és donar uns criteris generals que puguin ser una guia a l'hora d'interpretar qüestions ètiques relacionades amb la conducta dels assistents socials en l'exercici de la professió, tant pel que fa als usuaris dels serveis com a la relació amb els col·legues i d'altres professionals, amb l'entitat que treballa o envers la mateixa professió".

En aquesta Introducció s'afirma que per a la redacció del Codi s'han tingut en compte el Codi d'Ètica Professional Internacional adoptat per l'Assemblea General de la Federació Internacional de Treballadors Socials (FITS) a San Juan de Puerto Rico el 10 de juliol de 1976 i ratificat pel Consell d'Europa el gener de 1985; també s'ha tingut en compte el Codi de l'Associació Nacional dels Assistents Socials dels EE.UU aprovat per l'Assemblea General de 1979. Es fa constar que en l'elaboració del Codi *"han participat tots els membres del Consell Assessor d'Ètica del Col·legi de Catalunya, han estat consultats uns quaranta professionals entre els diferents camps de treball i alguns experts en el aspectes ètics i legals"*.

Anys més tard, la RTS, la revista del Col·legi, va publicar íntegrament el Codi, també en format bilingüe en un número monogràfic de l'any 1997 dedicat a "Ètica i treball social".¹¹

Finalitzada la tasca de redacció del Codi i la seva presentació, en les actes que hem consultat apareix una altra qüestió que serà important en els propers anys: en la reunió del Consell del mes de desembre es tractà sobre la importància del secret professional i s'acordà fer un dossier sobre aquest tema. Aquest és l'inici de la línia de treball que quallarà en la redacció del document sobre confidencialitat i secret professional (vegeu Any 2000 d'aquest Capítol).

11. "El Codi d'Ètica del Col·legi de Catalunya", RTS, Revista de Treball Social n. 146, juny 1997, p. 169 – 175.

El 1989 es renovà l'altra meitat del Consell i, amb aquesta segona renovació, dels primers membres del Consell només hi romangué Teresa Carrera. S'incorporaren al Consell: Josefina Huguet (Delegació de Manresa), Esther Mallas, Maria Palet, Pilar Quejido (Delegació de Lleida) i Carme Rubí. Roser Grau continuà com a membre del Consell. Per incompatibilitat en haver estat elegida presidenta del Col·legi, M. Teresa Massons deixà de ser membre del Consell.

Any 1990

Amb el Codi ja aprovat i presentat a la col·legiatura, el número de consultes augmentà: se'n reberen **5**. Aquestes consultes es refereixen als temes següents:

- Conflicte entre D.T.S. i la institució contractant.
- Intrusisme professional.
- Conflicte entre D.T.S. i usuari.
- Una consulta que no es va considerar de contingut ètic.
- Conflicte entre professionals D.T.S.

Segons està reflectit en les actes, en les **6 reunions** del Consell durant 1990 es van tractar els següents temes:

- Demanda de la Junta de Govern del Col·legi a fi que el Consell participés en la valoració dels currículums dels candidats/es a supervisors/es. El Consell no ho va considerar adient ja que no tenia relació amb el seu àmbit d'actuació.
- Es demana que les consultes al Consell es trametin formalment, especificant clarament les dades i circumstàncies.
- Reflexió sobre les consultes i sobre l'obligatorietat d'estar col·legiat/da per fer una consulta.
- Demanda de la *Revista de Servicios Sociales y Política Social* (publicada pel Consejo) d'autorització per publicar el Codi d'Ètica del Col·legi. Es va acordar autoritzar-ho i comunicar-ho a la Junta de Govern.

- Es planteja la necessitat d'elaborar un document per informar del procediment a seguir en les consultes i un altre de normativa interna, d'acord amb els Estatuts del Col·legi i el Reglament de Règim Interior.
- Es continua consultant documentació sobre el secret professional. S'acorda estudiar la Llei d'Enjudiciament Civil a fi d'elaborar un document per a fonamentar una proposició al Parlament de Catalunya per modificar la dita llei, en la que es contempli el Secret Professional de l'Assistent Social.
- Al llarg de l'any s'organitzen i realitzen actes públics per a la presentació del Codi d'Ètica a Barcelona i a les diferents Delegacions territorials. La valoració final dels actes de presentació de l'esmentat Codi és positiva.

Any 1991

Augmentà el número de reunions del Consell (**8 reunions**), que en aquell any tingué una freqüència superior a la inicial, que havia estat bimensual.

Durant el 1991, el Consell **no rebé cap consulta**. No tenim elements per poder avaluar aquesta dada. Segons figura en la Memòria del Col·legi de 1991, durant aquest any el Consell es va dedicar bàsicament a l'estudi de documents.

Per petició de la institució organitzadora, es preparà la participació d'un membre del Consell en una jornada dedicada a l'Ètica Professional a l'entorn de la SIDA. Es determinà incidir especialment en les qüestions següents:

- Els malalts de SIDA són actualment marginats i el nostre codi d'ètica diu que s'han de prioritzar els marginats.
- Hi ha una responsabilitat envers els infants portadors de HIV. Mantenir el secret professional envers aquests nens pot posar en situació de risc altres infants que estiguin en contacte amb els portadors. S'intenta definir les condicions i forma d'actuació en aquesta situació. Bàsica-

ment ha de contar amb la col·laboració dels pares del nen portador i obtenir els seu permís. Es fa constar que la responsabilitat del secret professional en aquestes circumstàncies no és d'un sol professional; és una qüestió d'ètica del grup interprofessional involucrat.

- S'insisteix que tota intervenció s'ha de fer amb el màxim respecte i sensibilitat, tenint present les circumstàncies de les persones involucrades, d'acord amb el principi d'individualització.

Es continuà treballant sobre el secret professional amb la col·laboració de treballadores socials llicenciades en dret (entre elles, Eugènia Ros), especialment en casos de citacions judicials, en relació a informes emesos per treballadors socials que han arribat a tribunals de justícia.

S'estudià com es tracta el secret professional en les normes de Deontologia del Col·legi de Metges de Catalunya.

Per encàrrec d'una diputada del Parlament de Catalunya es treballà en la redacció d'un paràgraf amb les argumentacions adients referents a la Llei d'Enjudiciament Criminal, en l'articulat relatiu al secret professional. Col·laboraren en aquesta tasca les dues advocades del Col·legi, Eugènia Ros i Ana Torrecilla. Es decidí proposar als Col·legis de Metges i de Psicòlegs la seva participació en l'esmentada redacció. Lamentablement fracassaren els intents de reunió amb ambdós col·lectius.

Es considerà que la Llei d'Enjudiciament Criminal eximeix a advocats, procuradors i eclesiàstics de declarar sobre delictes dels que n'hagin estat coneixedors en l'exercici de la seva activitat. En aquesta clàusula és on seria interessant que els treballadors socials fossin inclosos, degut a la necessitat de comptar amb la confiança del client per poder exercir la seva tasca.

La proposta elaborada per incorporar a la Llei d'Enjudiciament Criminal deia: *"Art. 263. Asimismo, los diplomados en Trabajo Social, Médicos y Psicólogos estarán exentos de declarar la información y conocimientos*

que tengan en virtud de su profesión, con los límites que estipulan los respectivos códigos de ética profesional”.

En l'àmbit internacional, la Federació Internacional de Treballadors Socials (FITS), a proposta de diversos països del nord d'Europa, en la seva Assemblea General de 1990 va decidir revisar el Codi Internacional d'Ètica Professional per al Treball Social, vigent des del 1976. Aquesta iniciativa va donar lloc a la redacció d'una proposta de “Declaració sobre els Principis Ètics en el Treball Social” que es debatiria a la Assemblea General de la FITS a Washington D.C., el juliol de 1992. De ser aprovada, substituiria el Codi Internacional. Els partidaris de la Declaració propugnaven que era preferible tenir uns principis generals amplis, assumibles per tots els països membres de FITS. Però, altres grups defensaven incloure uns criteris més detallats que servissin de guia i de protecció als professionals. En aquest context, el Consejo General de Colegios Oficiales de Diplomados en Trabajo Social y Asistentes Sociales va enviar a tots els col·legis d'Espanya la Declaració per al seu anàlisi i comparació amb el Codi Internacional.

A finals de 1991 deixaren de ser membres del Consell: Teresa Carreira (Delegació de Tarragona), Josefina Huguet (Delegació de Manresa) i Carme Rubí.

Any 1992

Les reunions del Consell augmentaren la seva freqüència i passaren a ser mensuals (excepte els mesos d'estiu) ja que foren **10** al llarg de l'any, més una extraordinària.

El nombre de consultes rebudes foren **5** que es referien als temes següents:

- 4 sobre confidencialitat.
- 1 denúncia d'actuació irregular d'una treballadora social.

En les reunions del Consell, a més de les consultes rebudes, els principals temes tractats i els acords presos foren:

S'acordà presentar un article sobre ètica per ser publicat a la Notícia del Col·legi.

En relació al Codi Internacional (CI) i a la Declaració sobre els Principis Ètics en el Treball Social (de la FITS), es demanà un ajut econòmic a la Direcció General d'Afers Socials per a la traducció a l'anglès del Codi d'Ètica del Col·legi. Després d'un treball d'estudi i anàlisi comparatiu entre el CI, la Declaració i el Codi, s'emeteren les següents consideracions:

- *La Declaració es considera vàlida, però no suficient per a ser útil cara a la solució de problemes concrets.*
- *El CI no es troba suficientment complet i te ja més de quinze anys. Cal tenir en compte que un Codi d'Ètica s'ha d'actualitzar sovint, doncs la realitat social és canviant a tal velocitat, que la seva aplicació no ha sedimentat quant ja apareixen noves àrees de problemes.*
- *Tant per l'elaboració d'un codi, com per la seva actualització són necessaris espais de debat on es contrastin els principis, les àrees de problemes i les situacions conflictives mes freqüents, per tal d'arribar a establir acords tan amples com sigui possible.*
- *Es proposa que coexisteixin els Principis de la Declaració complementats amb el CI actualitzat, i presentar a l'Assemblea el Codi traduït a l'anglès. Es creu que és més actualitzat i contempla aspectes no tractats en el CI.*

Altres activitats del Consell durant el 1992 foren:

- Presentació del Codi d'Ètica als alumnes de tercer curs de l'Escola de Treball Social de Lleida.
- Organització d'un Seminari sobre Ètica i Treball Social a realitzar el 1993.
- Estudi de material escrit sobre conducta ètica del treballador/a social en les relacions laborals, sobre denúncies i queixes d'entitats i sobre denúncies i queixes d'usuaris.

Al llarg de l'any es produïren dificultats per als nomenaments i incorporacions de nous membres del Consell. Al novembre, ingressà Eugènia Ros. Continuarren vacants els llocs de dos membres. El Consell estava aleshores constituït per: Roser Grau, Esther Mallas, Maria Palet, Pilar Quejido (Delegació de Lleida) i Eugènia Ros.

Any 1993

En aquest any també hi va haver una freqüència considerable de reunions, amb 10 reunions ordinàries i **tres** reunions extraordinàries, una d'elles amb la Junta de Govern del Col·legi. Com veurem, les demandes o consultes presentades al Consell o a la Junta per situacions de denúncies d'usuaris o de caps respecte als treballadors socials havien augmentat i plantejaven nous reptes al Consell.

Les consultes rebudes foren **3** i es referiren als següents temes:

- 1 sobre confidencialitat.
- 1 sobre el desacord entre un treballador social, una escola de Treball Social i una alumna en pràctiques.
- 1 que no implicava qüestions ètiques.

En les actes de les reunions hi figuren com principals temes tractats els que es descriuen a continuació.

Emília Alonso, col·legiada de Catalunya que era aleshores vocal del Consejo General, va assistir en nom del Consejo a l'Assemblea General de la FITS a Washington D.C., el juliol de 1992 i posteriorment informà dels resultats de l'Assemblea respecte a la Declaració i el Codi Internacional. Des del Consejo es van notificar aquests resultats per escrit al Col·legi de Catalunya el mes de setembre de 1992.

A la qüestió de la Declaració i el Codi Internacional, del conjunt de col·legis d'Espanya van presentar aportacions –molt semblants– el Col·legi de Madrid i el de Catalunya.

En l'Assemblea de la FITS, les posicions entre els defensors del Codi Internacional i els dels Principis van continuar molt enfrontades i no es va poder avançar en la discussió mes enllà dels plantejaments inicials. Exhaurit el temps destinat a aquest aspecte a l'ordre del dia, s'arribà al compromís d'adoptar com a objectius prioritaris per el període 1993-94 la revisió del Codi Internacional i el document de la Declaració, la seva possible integració en un sol document i promoure una discussió continuada sobre els Principis Ètics de la Federació. Per realitzar aquesta nova revisió es va formar una comissió de la qual el Consejo en formà part en la Secció Europea.

Els dies 15 i 16 d'abril tingué lloc a Barcelona el Seminari sobre Ètica i Treball Social, organitzat pel Consell, a càrrec de Manuel Luis López, director de l'Escola Superior d'Acció Social de Liège (Bèlgica). S'acordà publicar un resum del Seminari a *Notícia del Col·legi* incorporant-li els suggeriments dels assistents. La valoració del Seminari, feta a través d'una enquesta distribuïda entre els participants, va ser molt positiva, tant del contingut del curs com de la seva organització.

S'actualitzaren i redactaren els punts relacionats amb l'ètica del temari d'oposicions preparat pel Col·legi.

Dos membres del Consell van participar en les Jornades de Salut i Treball Social, organitzades pel Grup de Treball Hospitalari del Col·legi.

Un membre del Consell va redactar un resum del Seminari sobre Ètica professional per al butlletí *Newsletter* de la FITS.

En la reunió extraordinària amb la Junta es tractà d'un possible buit entre les funcions de la Junta i les del Consell Assessor, en relació a expedients disciplinaris. El Consell havia de fer un dictamen que donaria a la Junta, i aquesta era la que havia de posar les sancions disciplinàries que corresponguessin. Els Estatuts esmentaven la "prèvia instrucció de l'oportú expedient". Faltava concretar com es feia aquest expedient, procediment a seguir i protocols que n'havien de formar part.

Es va constatar que fins aquells anys no hi havia hagut denúncies, només consultes de professionals, i era en els casos de denúncies quan es presentaven els problemes. D'altra banda, els membres que formaven part del Consell no eren experts ni tenien una formació específica quant a expedients disciplinaris, recomanar sancions, etc. Es decidí que el Consell comptés amb l'ajut de l'assessor legal del Col·legi per a redactar un protocol de les pautes a seguir en la instrucció d'un expedient disciplinari. Es clarificaren i enumeraren els passos a seguir en rebre una denúncia.

El mes de febrer s'incorporaren al Consell Montserrat Gabriel (Delegació de Tarragona) i Montserrat Mestres (Delegació de Manresa). El mes de maig s'acomiadà Pilar Quejido (Delegació de Lleida), el novembre finalitzaren els mandats de Maria Palet i Esther Mallas, i hi ingressà Josefina Massanés. El desembre s'incorporaren Carme Vilana (Delegació de Lleida) i Isabel Marín. Hi hagué, per tant, una renovació gairebé completa del Consell ja que se l'hi incorporaren cinc nous membres. El Consell estigué aleshores format per: Montserrat Gabriel, Roser Grau, Isabel Marín, Josefina Massanés, Montserrat Mestres, Eugènia Ros i Carme Vilana.

Any 1994

Con en l'any anterior, el Consell va fer **10** reunions ordinàries i, a més, una reunió extraordinària i una altra amb la Junta de Govern del Col·legi.

El nombre de consultes ateses foren 6, una d'elles rebuda l'any 1993.

Les consultes es referiren als temes següents:

- 2 consultes sobre confidencialitat.
- 1 sobre conflicte entre institucions.
- 1 sobre conflicte entre DTS i clients.
- 1 sobre conflicte entre professionals DTS.
- 1 sobre conflicte entre DTS i altres professionals.

Veiem que les consultes sobre confidencialitat gairebé sempre són presents, any darrera any. Com ja hem comentat respecte a l'any anterior, van en augment les consultes per conflictes entre diversos estaments que impliquen un/a treballador/a social.

Els principals temes tractats en les reunions, segons consta a les actes, foren:

- Es començà a parlar de tipificar les actuacions professionals que podien ser considerades ètiques o no.
- Es proposà com a tema de treball l'avortament i es recollí informació.
- Recerca i recollida de principis ètics en el camp mèdic.
- Es feren propostes de difusió de l'activitat del Consell Assessor d'Ètica.
- Es començà a treballar en les pautes per a la instrucció d'un expedient disciplinari i es comentà l'article 75 dels Estatuts del Col·legi per aclarir les funcions del Consell
- Proposta de circuit administratiu davant una demanda o denúncia a la Junta.
- Preparació de la Jornada de Debat sobre "Aportació del Treball Social al debat ètic".

En aquest any estava encara vigent el "Codi d'Ètica per al Treball Social" aprovat el 1976 en l'Assemblea de la FITS a Puerto Rico. Com hem comentat en referir-nos als anys 1991, 1992 i 1993, aquest primer Codi de la FITS va generar un debat, intensificat a finals dels anys 80, entre els qui creien que era preferible tenir un codi d'ètica amb uns principis generals amplis, acceptables per les associacions de tots els països i, d'altra banda, els qui proposaven incloure un criteri més detallats que servissin de guia i protecció als professionals en la seva actuació quotidiana. Fruit d'aquest debat va ser el segon document, de 1994, més favorable a la posició dels qui defensaven principis generals i no incloure pautes detallades. Així la FITS en la seva Assemblea General que tingué lloc a Colombo, Sri Lanka, el juliol de 1994, va aprovar el document "L'Ètica del Treball Social. Principis i Criteris". Els

Principis eren considerats “declaració d’intencions professionals” i els Criteris “pautes d’actuació”.¹²

Any 1995

El Consell es va reunir en **9** ocasions i va rebre **2** consultes. Aquestes dues consultes van ser sobre els temes següents:

- Un conflicte entre DTS i clients.
- Una consulta relacionada amb confidencialitat.

Els principals temes tractats en les reunions foren:

- Debat intern sobre les funcions d’un consell assessor i d’una comissió deontològica.
- Jornada sobre Ètica, que tingué lloc el 23 d’octubre de 1995.
- Assistència a la Jornada sobre Ètica i Salut Mental.
- Debat sobre els Estatuts del Col·legi.

Es va tractar sobre la tipologia de consultes o demandes presentades al Consell Assessor que podien agrupar-se en les següents categories:

- Defensa professional: denúncies de professionals davant determinades exigències de les institucions o entitats contractants.
- Denúncies d’actuacions professionals per part de particulars i/o empreses o institucions contractants.
- Denúncies o conflictes entre professionals .

12. Per a l’original en anglès, vegeu : <http://www.ifsw.org/p38000020.html> (consultat octubre 2009). La traducció de l’original anglès va ser publicada el 1996 pel Consejo General de Colegios Oficiales de DTS y AS d’Espanya. Vegeu: Federación Internacional de Trabajadores Sociales (FITS – IFSW), La Ética del Trabajo Social. Principios y Criterios. Madrid, Consejo General de Colegios Oficiales de Diplomados en Trabajo Social y Asistentes Sociales, 1996.

- Consultes o dubtes de professionals davant la seva pròpia actuació.

Any 1996

Només van tenir lloc 2 reunions ordinàries i es reberen 2 consultes que foren sobre els temes següents:

- conflicte entre D.T.S. i una empresa.
- Confidencialitat.

En la reunió del mes de gener es tractà del malestar del Consell Assessor perquè la Junta no havia realitzat la convocatòria per renovar els membres del Consell. En la segona reunió, que fou el mes de desembre, ja s'havia fet la convocatòria i s'havien presentat diverses persones com a candidates a ocupar els llocs vacants del Consell. No tenim altres dades sobre el que va passar al llarg de l'any. És evident que va haver-hi poques reunions i poques consultes.

Varen acabar el seu mandat com a membres del Consell: Roser Grau, Isabel Marín, Montserrat Mestres (Delegació de Manresa), Eugènia Ros i Carme Vilana.

Any 1997

Els nous membres del Consell van començar a exercir les seves funcions el gener del 1997. Eren: Emília Alonso, Beneta Llopis, Maria Lluçà i Roser Vall (Delegació de Girona).

El Consell va reunir-se **11** vegades. Tot i que a la Memòria consta que es varen rebre 14 consultes, només hem trobat documentació respecte a **11** consultes. Probablement les altres van ser consultes verbals, se'ls va donar una resposta verbal i no van ser enregistrades.

Els principals temes tractats a les reunions foren:

- Formació a les Escoles de Treball Social; es contactà amb les escoles, es recollí informació sobre les assignatures d'ètica i la seva importància en el conjunt del programa, i s'entrevistaren professores d'ètica de les Escoles de T.S.
- Es col·laborà amb el Centre de Formació del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya en relació a un seminari sobre Treball Social a les presons.
- Es col·laborà amb la revista del Col·legi, *RTS*, en la publicació d'un número monogràfic sobre ètica.
- S'intentà la col·laboració dels membres dels anteriors Consells, per obtenir informació dels temes tractats.
- Es treballà en la revisió del Codi d'Ètica del 1989.
- Es treballaren les pautes a seguir en la instrucció d'expedients disciplinaris.
- Es formularen recomanacions sobre la inclusió de dades en els informes socials.
- Es treballà sobre les funcions del Consell Assessor d'Ètica en relació a l'article 53 dels Estatuts del Col·legi.

El Consell participà en la I Jornada de Serveis Socials d'Atenció Primària que tingué lloc a Barcelona l'octubre de 1997 sobre el tema "Dilemes ètics en la nostra pràctica: entre el control i la inserció", organitzada pels Col·legis Oficials de Psicòlegs, d'Educadors i Educadores Socials, i de DTS i AS de Catalunya. En la cloenda d'aquesta Jornada, la presidenta del Col·legi de DTS va anunciar la formació d'una Comissió per estudiar les qüestions relatives a la confidencialitat i el secret professional. Aquests eren uns temes que el Consell havia considerat prioritaris ja que havia rebut un nombre destacat de consultes relacionades amb ells, com hem pogut comprovar al llarg dels anys estudiats.

En la Comissió que es va formar al Col·legi hi va participar un membre del Consell d'Ètica. El document que va redactar la Comissió va ser aprovat i publicat l'any 2000 (vegeu Any 2000).

El 10 de març del 1997 es van presentar a la seu central del Col·legi les primeres dades de l'estudi titulat "Dilemes morals en la pràctica del Treball Social. Estudi descriptiu"¹³, dirigit per María Teresa Fuentes, aleshores professora d'Ètica de l'Escola Universitària de Treball Social de l'ICESB. Es tractava d'un estudi amb una subvenció per part del Col·legi i l'esmentada Escola. Ho fem constar aquí per ser una recerca directament relacionada amb l'ètica, i a la qual van aportar dades diverses col·legiades, però el Consell Assessor d'Ètica del Col·legi no hi va tenir cap paper, segons ens ha confirmat la responsable de la recerca.¹⁴

Any 1998

En aquest any va haver-hi:

- 11 reunions ordinàries.
- 1 reunió extraordinària.
- 17 respostes a consultes rebudes.

En la Memòria d'activitats del Consell referent al 1998 s'especifica que *"han estat enregistrades 23 consultes formulades per escrit"*. D'aquestes 23 consultes, ó s'han contestat *"mitjançant entrevistes fetes als propis interessats, sense caldre resposta escrita. S'han contestat per escrit 17 consultes"*, més un informe sol·licitat per la Junta.¹⁵ Segons aquesta Memòria, les qüestions consultades es referien als temes següents:

13. Una exposició d'aquesta recerca es troba a: María Teresa Fuentes Caballero "Los conflictos éticos en la práctica de los trabajadores sociales. Una experiencia de sistematización", Revista de Servicios Sociales y Política Social (Consejo General de Colegios DTS), n. 68, 4rt trimestre 2004, p. 79 – 113.

14. Informació verbal de M. Teresa Fuentes, abril 2008.

15. Com es pot observar en les dades estadístiques que aportem, només hem trobat enregistrades en l'any 1998 les 17 consultes que van ser contestades per escrit.

- Confidencialitat (en alguns casos, el problema radica en la demanda de documentació confidencial sobre els usuaris per part d'estaments oficials o privats); en la Memòria apareix el comentari que *"aquest és el problema més freqüent"*.
- Problemes laborals.
- Intrusisme professional.
- Vulneració de dades d'usuaris divulgades en articles de premsa.
- Actuació de professionals del T.S. que treballen com a voluntaris.
- Dubtes d'un treballador social en relació a l'actuació d'una treballadora familiar.
- Actuació d'un TS respecte a la conducta d'un client.

A més es van rebre dues peticions d'ajut i consell que es derivaren a la Junta de Govern per considerar-les de la seva competència.

Les consultes sobre confidencialitat començaven a tenir de rerefons la utilització creixent de la informàtica, que creava forts dubtes entre els professionals.¹⁶

La coordinadora del Consell, que era aleshores Beneta Llopis, va continuar col·laborant com a membre de la Comissió redactora del Codi deontològic del Consejo General; el treball d'aquesta Comissió va finalitzar el juny d'aquell any.

Al mes d'octubre es van incorporar dos nous membres al Consell: Petra Bonilla i Anna Morató. El Consell estigué aleshores format per: Emília Alonso, Petra Bonilla, Montserrat Gabriel (Tarragona), Beneta Llopis, Maria Lluçà, Anna Morató i Roser Vall (Girona).

16. Comentari de Roser Vall que, en aquells anys, formava part del Consell.

Any 1999

Durant 1999 el Consell va emetre 11 respostes a consultes.

En l'acta corresponent a la reunió del mes de març, consta que el Consell va demanar a la Junta de Govern del Col·legi *“facilitar l'accés a realitzar supervisió (...) ja que des del propi Consell s'ha valorat que alguns dels temes de consulta estan més relacionats amb temes de supervisió que amb qüestions d'ètica professional”*. En aquells moments la Diputació de Barcelona oferia la possibilitat de supervisió a treballadors/res socials de l'Atenció Social Primària dels municipis de la província de Barcelona; el Consell va constatar la conveniència per a altres professionals de tenir accés a supervisió. La necessitat de supervisió és una qüestió que va sortint en les recomanacions del Consell al llarg dels anys.

El Consell també va demanar un debat sobre treballadors/es socials amb activitats de voluntariat actuant com professionals, ja que s'havien rebut diverses consultes sobre aquesta qüestió.

Una treballadora social expedientada per un ajuntament demanà al Col·legi una auditoria. La Junta decidí formar una comissió amb membres de la Junta i dos membres del Consell.

En l'Assemblea General de Col·legis, que en sessió extraordinària tingué lloc a Madrid el mes de maig, s'aprovà el *“Código Deontológico de la profesión de Diplomado en Trabajo Social”* que va ser objecte d'una publicació del Consejo General.¹⁷

En el mes de juliol, la Junta de Govern va contestar afirmativament a la proposta del Consell de revisar el Codi d'Ètica del Col·legi de Catalunya.

17. Consejo General de Colegios Oficiales de Diplomados en Trabajo Social y Asistentes Sociales, Código Deontológico de la Profesión de Diplomado en Trabajo Social. Text aprovat per l'Assemblea general de Col·legis Oficials el 29 de maig de 1999.

Any 2000

Seguint la tònica d'altres anys, durant el 2000 van haver-hi **10** reunions ordinàries i **2** extraordinàries. El Consell va emetre **7** respostes en relació a les consultes rebudes.

En la memòria de l'any, com a activitats del Consell s'esmenten:

- Redacció del nou Codi Deontològic del Col·legi de Catalunya.
- Participació en el Congrés de Banca Ètica a Catalunya que tingué lloc l'octubre del 2000.
- Participació d'un membre del Consell en la Comissió per preparar el document sobre confidencialitat i secret professional.

Durant el 2000 va ser aprovat i publicat pel Col·legi el document *La Confidencialitat i el Secret Professional*. Aquesta publicació inclou un Annex amb els textos de la Llei Orgànica 29 octubre 1992, n. 5/1992 que regula el tractament automatitzat de les dades de caràcter personal i el Reial Decret 20 juny 1994 n. 1332/1994 que desenvolupa determinats aspectes de la llei orgànica. A més se li va afegir un altre annex (en un imprès separat) que contenia la recent i vigent Llei Orgànica 15/1999 de 13 desembre de protecció de dades de caràcter personal.

A la Memòria del Consell corresponent a l'any 2000, es diu que s'han escrit 14 cartes, corresponents a 18 consultes. Però en els documents arxivats només hem trobat 7 consultes, i aquest és el nombre que figura en la nostra estadística. El Consell precisa que dues consultes no s'han atès "*per manca de col·legiació dels professionals*".

Apareix a la Memòria una qüestió que s'ha anat repetint: la necessitat de supervisió. En la Memòria es fa la següent observació: "*Moltes de les consultes que arriben al Consell es podrien estalviar si es disposés de la deguda supervisió. Creiem que és una tasca que la Junta de Govern hauria de plantejar-se portar a terme*".

L'any 2000 es va publicar l'edició en català del nou Codi d'Ètica i Deontològic dels Diplomats en Treball Social i Assistents Socials de Catalunya, que porta data del maig del 2000. En el Preàmbul es diu que el text és l'actualització del Codi aprovat el 1989 i que transcorreguts deu anys, tenint *"en compte els canvis de la societat, tant en els aspectes humans com en els costums i els mitjans tecnològics"*, es considerà necessari posar el text al dia per tal que *"continui essent una guia a l'hora d'interpretar qüestions ètiques relacionades amb la conducta dels DTS i AS en l'exercici de la professió ..."*.

Any 2001

El 2001 es va publicar l'edició bilingüe del nou Codi que porta un Preàmbul de la Junta de Govern del Col·legi.

L'any 2001 va haver-hi **3 consultes**. Durant el 2001 el Consell va fer 9 reunions.

El 2001 va ser un any de renovació de 4 membres del Consell. L'equip havia d'acabar el seu mandat al desembre del 2000 però va continuar per una situació de crisi al Col·legi amb dimissió de la presidenta. La Junta va demanar als membres del Consell que continuessin fins que hi hagués nova Junta. Van continuar i la renovació no va ser fins l'octubre del 2001. Acabaren aleshores el seu mandat: Emília Alonso, Beneta Llopis i Maria Lluçà. Roser Vall (Girona) havia plegat abans, el desembre del 2000.

L'octubre del 2001 el Consell va quedar constituït per: Petra Bonilla, Montserrat Gabriel (Tarragona), Anna Morató i les noves persones incorporades: Josefina Bassets, Glòria Rubiol, Olga Ruesga i Palmira Tejero.

Any 2002

El Consell es va reunir 9 vegades al llarg d'aquest any i va rebre **9 consultes**.

Les consultes eren relacionades amb les següents qüestions:

- Confidencialitat i secret professional.
- Dues denúncies contra treballadores socials.
- Dues consultes sobre conflictes laborals, una de les quals s'orientà cap a un advocat laboralista.

Es va rebre una petició del professor d'Ètica d'un departament universitari de treball social i serveis socials que demanava l'opinió del Consell sobre el programa del seu curs.

A través del Consejo va arribar al Consell la petició de la FITS de suggeriments dels Col·legis per modificar el Codi d'Ètica internacional. Es tractava d'una consulta del Comitè Permanent per a assumptes ètics de la FITS, que estava treballant en la renovació dels documents ètics internacionals per a ser presentats a l'Assemblea General a Austràlia el 2004. La FITS declarava en la seva petició que *"els documents de la FITS sobre ètica han estat criticats per ser massa complicats i difícils per a la pràctica.... Fins ara, les discussions arriben a la conclusió que el document de la FITS hauria de ser una valuosa declaració bàsica més que un codi de conducta..."*. En aquest context, la pregunta bàsica que la FITS es formulava era: *"Quins són els reptes ètics més importants per als treballadors socials avui?"*. A les associacions membres els demanava les seves aportacions sobre: els problemes i tendències més importants en l'ètica del treball social de cada país; com podria un document internacional ajudar en relació a aquests problemes; i si calia un codi de conducta o una declaració de principis.

El Consell va contestar per escrit les preguntes de la FITS amb diversos suggeriments.

Una ONG de Barcelona va demanar assessorament al Consell per crear el seu propi Consell d'Ètica.

En el mes de desembre Petra Bonilla va finalitzar el seu mandat com a membre del Consell.

Any 2003

Durant l'any 2003, el Consell va reunir-se **11** vegades en sessions ordinàries i una en sessió extraordinària.

El Consell va rebre consultes sobre els temes següents:

- Confidencialitat.
- Maltractaments d'infants i gent gran.
- Abandonaments d'infants.
- Intervenció de professionals del treball social.
- Voluntats anticipades.
- El reglament d'Atenció Primària.
- Assessorament legal.
- Selecció d'un professional no de treball social.
- Suposat intrusisme professional.
- Circuit per accedir a un centre d'acollida per a dones maltractades.

Dels temes consultats, una vegada estudiats i debatuts en el Consell, es va considerar que alguns d'ells no eren de la seva competència. Així, el nombre de consultes contestades va ser 7.

Altres activitats del Consell van ser:

- Una sessió informativa amb un representant de la Fundació Campus Arnau d'Escala sobre l'ètica aplicada als serveis socials.
- Una xerrada a un grup de professionals de Treball Social de Mataró, sobre confidencialitat i secret professional.
- Assessorament per a la revisió dels temes d'oposicions preparats pel Col·legi.

En la Memòria de les activitats del Consell durant aquest any hi trobem les següents reflexions: *"Amb una observació atenta de les activitats abans descrites, veiem que una part molt significativa del conjunt de les consultes, en concret quatre, es refereixen a conflictes de caràcter rela-*

cional en contextos laborals. L'objecte de la consulta no era un dilema ètic de treball social, sinó una consulta centrada en situacions laborals complexes.

Pel contingut de les demandes observem que hi ha col·legiats i col·legiades que apel·len al Consell Assessor d'Ètica com si fos un òrgan "alternatiu" a la Junta de Govern. A partir d'aquesta premissa, ens han consultat en relació a discrepàncies amb la gestió col·legial i/o directrius preses per la Junta de Govern. Aquestes demandes han estat objecte de la nostra deliberació, però la resposta donada va ser-ho en el sentit que no som un "defensor del col·legiat". Com a conseqüència d'aquesta valoració, el Consell Assessor d'Ètica es planteja difondre els objectius i funcions del Consell tant entre els col·legiats i col·legiades com a altres institucions vinculades a l'ètica".

En el 2003 es va renovar l'altra meitat del Consell. Van ingressar al Consell Jordina Cunill, Montserrat Gomis (Delegació de Manresa) i Montserrat Plans que amb els altres quatre membres ingressats el 2001, van constituir fins al setembre del 2006 el darrer equip del Consell Assessor d'Ètica Professional del Col·legi. Com ja s'ha explicat, les tasques d'aquest Consell varen ser continuades pel nou Consell de Deontologia Professional, que és l'actualment existent al Col·legi.

Any 2004

El Consell es va reunir en **11** ocasions i va prendre en consideració **8 consultes**. Les consultes rebudes es referien, segons la Memòria general del Col·legi, a:

- Confidencialitat de les dades (2 consultes).
- Diversos aspectes de la intervenció dels professionals (3 consultes).
- Una consulta relacionada amb la violència domèstica.
- Un assessorament jurídic (que probablement es remetria a l'assessor jurídic del Col·legi).

- Tres consultes sobre situacions laborals (que probablement també serien remeses a altres instàncies).¹⁸

Altres activitats del Consell durant l'any van ser:

- Proposta a la Junta de Govern del Col·legi de la creació d'una Comissió per estudiar i valorar les responsabilitats dels professionals en situacions de violència domèstica, ateses les consultes complexes que es rebien sobre la matèria
- Elaboració d'un document per divulgar les funcions del Consell Assessor d'Ètica per incorporar a la pàgina web del Col·legi.
- Assessorament a un altre Col·legi que volia crear el seu Consell d'Ètica.
- Col·laboració en el debat sobre el tractament ambulatori dels malalts mentals i sobre els drets d'aquests malalts.
- Avaluació de l'Estudi de Satisfacció realitzat als col·legiats/des en la part que feia referència al Consell.

En relació a aquest darrer punt, s'observa que els resultats són poc satisfactoris per al Consell: se'l desconeix i es valora poc la seva tasca.

El 2004 en l'Assemblea de la FITS que tingué lloc a Adelaide (Austràlia) s'aprovà el tercer Codi Internacional amb el títol "Ètica en el Treball Social. Declaració de Principis".¹⁹ Era una versió més breu que la de l'any 1994, en consonància amb l'orientació d'aportar principis generals i no pautes detallades. La pretensió de la FITS era que el document internacional servís per a tots els seus membres, propiciant i esperant que les

18. En la Memòria es consigna que el Consell ha rebut 13 consultes al llarg de l'any i n'ha debatut 9. Com en algun altre any, entre les dades de la Memòria general i les que hem trobat a les actes del Consell hi ha divergències, probablement per la forma de fer el recompte de les consultes rebudes, incloenthi o no les no acceptades.

19. "Ethics in Social Work, Statement of Principles", document aprovat a la reunió general de la Federació Internacional de Treballadors Socials i l'Associació Internacional d'Escoles de Treball Social a Adelaide, Austràlia, octubre de 2004. <http://www.ifsw.org/f38000032.html> (consultat octubre 2009).

associacions nacionals desenvolupessin, amb la Guia dels Principis del document internacional, els seus propis codis segons les seves necessitats i circumstàncies.

Any 2005

Durant l'any 2005 el Consell es va reunir **8** vegades en sessions ordinàries i una vegada amb la Junta de Govern del Col·legi.

Van ser rebudes **11 consultes**. D'elles, 5 eren sobre qüestions de **confidencialitat** (4 sobre confidencialitat i secret professional dels expedients i informes socials i 1 sobre confidencialitat de material clínic).

Algunes de les consultes rebudes que no corresponien a les funcions del Consell van ser sobre:

- Selecció de personal i dels barems per al procés (va ser derivada a la Junta de Govern del Col·legi).
- Petició d'un certificat de bona praxis professional (es contestà a la persona interessada).
- Període de temps que s'han de guardar els expedients als arxius (derivada a l'assessor jurídic del Col·legi).
- Valor legal o jurídic del Codi d'Ètica i Deontològic (derivada a l'assessor jurídic).

De les activitats del Consell, la Memòria corresponent a aquest anys ens destaca les següents:

Redacció d'un document sobre el Consell per a la pàgina web del Col·legi.

- El mes d'abril, a petició de l'Ajuntament de Manresa, un membre del Consell va explicar les finalitats i funcions del Consell en una xerrada.

- Es reiterà a la Junta la petició de constituir al Col·legi una comissió sobre violència domèstica i ètica.
- El Consell va presentar a la Junta esmenes al projecte de nous Estatuts en relació al nom i funcions del propi Consell.

Passats més de vint anys de la creació del Col·legi i de l'aprovació dels seus Estatuts, en l'any 2005 s'aprovaren els que foren els segons Estatuts del Col·legi, en l'Assemblea Extraordinària que tingué lloc el 29 de juny. Foren publicats en el Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya el 22 de desembre. Com abans hem explicat (vegeu Any 1986 d'aquest Capítol), el nom del Consell (Assessor d'Ètica Professional) fou canviat pel de **Consell de Deontologia Professional**, s'ampliaren les funcions de l'anterior Consell d'Ètica i es modificaren algunes normes, com a fruit de l'experiència dels vint anys de tasca realitzada.²⁰

S'ha de destacar que la normativa respecte al Consell ascendí de rang, ja que abans del 2005 estava situada en un Reglament i a partir d'aquell any passà a formar part dels Estatuts del Col·legi.

En els articles referents a composició i nomenaments del Consell, funcionament, reunions i forma d'adreçar-se al Consell hi hagué alguns canvis. Les principals modificacions introduïdes, de caràcter general, foren:

- Com en altres comissions i càrrecs del Col·legi, els mandats es limitaren a dos consecutius.
- En el redactat s'hi introduí el llenguatge no sexista (coordinador/a, etc.).

Quant a les normes específiques per al Consell, apart del canvi de nom, s'hi ha afegit:

20. En els nous Estatuts del Col·legi els articles 48 al 53 (ambdós inclosos) contenen les qüestions relatives al Consell de Deontologia Professional.

- *“En cas d’urgència serà vàlid l’acord per un mínim de tres membres. La decisió sobre si es tracta d’una qüestió urgent correspon al coordinador/a” (article 50, 4), punt que no estava previst en el redactat del Reglament de 1986.*

Respecte a les funcions del Consell, el nou redactat estableix les següents funcions (article 51):

1. *Assessorar la Junta de Govern del Col·legi en matèria de deontologia professional respecte a qüestions plantejades a aquesta per les persones col·legiades, per entitats o per ciutadans/es.*
2. *Emetre opinions, recomanacions i dictàmens respecte a qüestions d’ètica professional o sobre qüestions d’especial rellevància en l’àmbit ètic o social que el Consell consideri adients i útils pel conjunt de col·legiats/des.*
3. *Establir les normes deontològiques referides al treball social com a fonament del Codi d’Ètica del Col·legi de Catalunya.*
4. *Definir els procediments d’aplicació de les normes que estableix i les circumstàncies en què han de regir.*
5. *Fer propostes a la Junta en matèria de formació i difusió de qüestions d’ètica.*
6. *Instruir expedients disciplinaris quan la Junta de Govern delegui aquesta competència.*

Si comparem aquest redactat amb el del Reglament, veiem que les quatre primeres funcions són les mateixes amb algun canvi menor de lèxic. Tanmateix, les dues darreres funcions són noves. La de *“fer propostes a la Junta en matèria de formació i difusió de qüestions d’ètica”* fou proposada pels membre del Consell ja que responia a necessitats detectades i a funcions realitzades en ocasions, però en les que calia insistir i intensificar. La nova funció *“instruir expedients disciplinaris quan la Junta de Govern delegui aquesta funció”* va respondre a una iniciativa de la Junta de Govern.

Any 2006

Com a conseqüència dels nous Estatuts del Col·legi, el Consell Assessor d'Ètica finalitzà les seves activitats amb la darrera reunió que tingué lloc el 28 de setembre del 2006. De gener a setembre, el Consell es reuní **5** vegades en sessions ordinàries.

El nombre de consultes acceptades va ser **7** a més de la resposta a una consulta formulada l'any 2005 sobre confidencialitat. Les qüestions ètiques plantejades en les consultes foren les següents:

- Secret professional.
- Obligatorietat d'emetre informes socials i còpies dels expedients a petició de l'usuari/a.
- Denúncia de l'actuació d'un professional del Treball Social per part del seu cap.
- Obligatorietat de denúncia d'abusos sexuals, les seves conseqüències en relació al secret professional i qüestions relacionades.
- Obligatorietat de denúncia per part del/a treballador/a social en cas de maltractament per violència domèstica.
- Obligatorietat de denúncia d'incompliment de normes ètiques d'un/a altre professional del Treball Social.

Respecte a dues consultes no relacionades amb temes ètics, a una se li donà una resposta verbal i l'altra s'orientà cap al recurs adient. Es referien a:

- Consulta sobre el tracte correcte als usuaris.
- Consulta sobre qüestions jurídiques i de seguretat en relació a una persona ingressada en residència.

Altres activitats realitzades pel Consell durant el 2006 foren:

- Formular recomanacions per aportar al futur Consell Deontològic, basades en les experiències dels actuals membres del Consell d'Ètica en els darrers anys.

- Presentació a la Junta del Col·legi d'una proposta d'estudi de les activitats i en especial de les respostes del Consell d'Ètica en els seus més de 20 anys d'activitat (origen del present estudi).
- Per encàrrec de la presidenta en funcions del Col·legi, el Consell estudià les candidatures de membres per al nou Comitè de Deontologia Professional i redactà un informe sobre la qüestió.

En l'acta de la reunió del Consell de 19 de juliol s'explica que l'any 2006 s'havia tornat a fer l'enquesta de satisfacció entre els col·legiats/des en relació al Col·legi. Els resultats de l'anterior enquesta s'havien donat a conèixer l'any 2004 (vegeu Any 2004). El 2006 el comentari és: *"La valoració del Consell d'Ètica ha pujat força des de la darrera consulta (2004) i el situa en primer lloc entre els serveis del Col·legi"*.

1.2 Síntesi de la història del Consell Assessor d'Ètica Professional

Al llarg dels vint-i-dos anys d'existència del Consell Assessor d'Ètica Professional, 34 persones col·legiades en foren membres. D'aquestes persones, de diverses procedències geogràfiques, 10 estaven adscrites a les Delegacions del Col·legi: 4 a Lleida, 3 a Manresa, 2 a Tarragona i 1 a Girona.

El Consell Assessor d'Ètica Professional va ser creat per la primera Junta del Col·legi (1983 – 1986) que va tenir com a una de les seves prioritats establir un consell d'ètica.

A l'octubre del 1984 es va constituir el Consell, que va començar a reunir-se el novembre d'aquell any. El seu primer objectiu va ser el poder oferir un Codi d'Ètica als col·legiats/des, ja que aleshores només es disposava com a referència del "Codi d'Ètica per al Treball Social" aprovat el 1976 en l'Assemblea de la Federació Internacional de Treballadors Socials, FITS. Ni el Consejo ni altres col·legis n'havien encara redactat

cap. Així, durant aquells anys de la segona meitat de la **dècada dels 80** la redacció del Codi va ser l'objectiu principal del Consell.

Una altra prioritat del Consell era l'elaboració de les seves pròpies normes de designació i funcionament. Aquestes normes foren recollides en el Reglament de Règim Intern del Col·legi, aprovat en Assemblea Extraordinària del 9 de juny de 1986. El Consell no seria elegit per l'Assemblea sinó designat per la Junta, ja que es considerà que havia de ser un òrgan de confiança de la Junta però amb participació de la col·legiatura: uns membres serien proposats pels col·legiats/des i uns altres podrien ser-ho directament per la Junta; la decisió final i el nomenament correspondria a la Junta de Govern del Col·legi.

Després de 4 anys de treballar-hi, el 1988 es va donar per acabada la redacció del Codi amb la incorporació dels suggeriments rebuts. Va ser presentat a la Junta per a la seva aprovació al novembre d'aquell any, aprovat per l'Assemblea General i publicat l'any següent. En la presentació de la publicació, la Junta de Govern del Col·legi afirma que aquest Codi és *"el primer que es publica a Espanya referit als treballadors socials"*.

Per tant, s'arribà al final dels anys 80 amb dos fites importants aconseguides: tenir un Codi propi d'Ètica i tenir aprovades unes normes mínimes sobre els objectius i funcionament del Consell.

En la dècada dels 90, el Consell tingué més temps lliure per poder dedicar-se altres activitats. Els seus membres assistiren a jornades i seminaris sobre qüestions d'ètica. També es dedicà més a rebre i contestar consultes tot i que en aquells anys n'arribaven encara poques probablement perquè no hi havia una "tradicció" de consultes en aquestes matèries.

Tanmateix, aviat s'inicià un goteig de consultes sobre la qüestió de confidencialitat i secret professional; si bé se'n rebien sobre altres qüestions, l'esmentada va ser la numèricament més important al llarg de tots els anys d'existència del Consell. En la dècada dels 90, la seva incidència

va augmentar amb el rerefons de la creixent utilització de la informàtica que creava forts dubtes en els professionals quant al respecte a la confidencialitat.

En aquells anys estava encara vigent el "Codi d'Ètica per al Treball Social" (1976) de la FITS. En la dècada dels 90 es va intensificar un debat, iniciat en anys anteriors, sobre si era preferible tenir un codi d'ètica amb uns principis generals amplis, acceptables per les associacions de tots els països o bé uns criteris més detallats. Aquest debat també arribà al Consell on es debaté la qüestió i es feren aportacions a les discussions en la FITS.

S'observa un augment substancial del nombre de consultes adreçades al Consell en els anys finals de la dècada dels 90. El creixent nombre de col·legiats/des probablement hi influí però també en poden ser causes el major coneixement del Consell per la col·legiatura. L'any 1998 s'arribà a 23 consultes formulades per escrit, el nombre més alt fins a aquell any i d'anys posteriors. En conjunt, els anys del 1997 al 1999 foren abundants en consultes com, després d'una baixada numèrica, ho tornaren a ser del 2002 al 2005.

Algunes de les consultes rebudes motivaren al Consell a recomanar a la Junta una acció per fomentar la supervisió dels professionals.

Passats més de deu anys de l'aprovació del primer Codi, el 1999 el Consell va presentar a la Junta la proposta de revisió i actualització del Codi d'Ètica del Col·legi de Catalunya.

En els **primers anys del segle XXI** va ser aprovat i publicat pel Col·legi el document *La Confidencialitat i el Secret Professional* (2000), obra d'una Comissió en la qual havia participat el Consell i també gràcies a l'interès del Consell per la qüestió, objecte de moltes de les consultes rebudes.

La creixent visualització del problema de la violència domèstica es reflectí en la rebuda de consultes sobre aquesta qüestió, que va portar el Consell

a recomanar al Col·legi la constitució d'una comissió per estudiar les respostes adients.

La tasca del Consell quant a revisar el Codi d'Ètica va culminar amb la seva aprovació i publicació en el document titulat *Codi d'Ètica i Deontològic dels Diplomats en Treball Social i Assistents Socials de Catalunya*, que porta data del maig del 2000 i actualment està en vigor.

La redacció d'uns nous Estatuts del Col·legi, que recollissin l'experiència i les vicissituds experimentades en dues dècades d'existència era una tasca empresa feia uns anys i que va arribar a terme amb l'aprovació dels segons Estatuts l'any 2005. El nom del Consell (Assessor d'Ètica Professional) fou canviat pel de **Consell de Deontologia Professional**, en consonància amb els noms i les funcions d'organismes similars d'altres Col·legis.²¹ S'ampliaren les funcions de l'anterior Consell d'Ètica en el sentit de poder instruir expedients disciplinaris per delegació de la Junta. La normativa respecte al Consell, situada abans del 2005 en el Reglament, passà a formar part dels Estatuts del Col·legi.

21. El Col·legi Oficial d'Educaadores i Educadors de Catalunya i el Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya tenen les seves respectives comissions deontològiques.

PART II

**ESTUDI DE LES CONSULTES
ADREÇADES AL CONSELL
I DE LES RESPOSTES EMESES**

Després d'haver exposat la història cronològica del Consell Assessor d'Ètica, aquesta Part II té per objectiu explicar i exposar la recerca feta sobre la documentació del Consell Assessor d'Ètica durant els seus vint-i-dos anys d'existència en relació a les consultes rebudes i les respostes emeses.

El contingut està organitzat en set capítols. En el capítol 2 s'han recollit els conceptes més importants que emmarquen el treball de recerca i que pretenen facilitar la comprensió de les dades estudiades. La metodologia i les eines utilitzades en la recerca es descriuen en el capítol 3. En el capítol 4 es recullen les dades generals de les consultes efectuades, amb el seu nombre i els serveis relacionats. En el capítol 5 es relacionen les consultes estudiades amb les àrees problemes de la FITS.

Les dades sobre consultes que representen queixes i denúncies, i les consultes no acceptades pel Consell –per no ser de la seva competència– són presentades en el capítol 6, i el capítol 7 recull les dades de les persones o entitats consultants. El capítol 8 mostra l'estudi fet so-

bre les respostes emeses pel Consell, s'estudia la seva fonamentació i, en el cas d'estar basades en els codis ètics i deontològics vigents en els anys estudiats, es detallen els articles corresponents.

CAPÍTOL 2. Marc conceptual utilitzat per a l'estudi de les consultes i les respostes

El Treball Social en la seva activitat professional tracta amb persones, grups i comunitats en situacions difícils i sovint intervé en contextos complexos, delicats i compromesos, de manera que la seva pràctica comporta una continua interacció entre aspectes tècnics, ètics, legals i polítics que exigeixen als/les professionals prendre consciència dels valors bàsics del Treball Social i també dels valors personals que orienten la pròpia vida.

Els referents bàsics de l'actuació dels treballadors/es socials són els drets humans fonamentals, recollits en les Declaracions Universals i en les Constitucions dels països democràtics, i els valors del Treball Social.

Els valors que generalment es consideren bàsics del Treball Social són: l'autodeterminació (el respecte del professional a l'autonomia de les persones), la promoció del benestar, la igualtat i la justícia distributiva. Altres autors formulen el primer principi en els termes "respecte i promoció dels drets d'individus, grups i comunitats" i en relació a la igualtat hi afegeixen la necessitat d'igualtat de tracte, d'oportunitats i de resultats.²²

22. Alberto Ballesterio Izquierdo, Dilemas éticos en Trabajo Social. Autonomía y paternalismo (Pamplona, Eunote, 2006) p. 30 i ss.

Sarah Banks considera que "els valors del Treball Social són una sèrie de principis morals/ètics fonamentals amb els quals es comprometen o haurien de comprometre's els treballadors socials" i que són: "el valor i la dignitat dels individus" i "el dret al respecte, a la privacitat i la confidencialitat".²³

En poques paraules, podríem dir que el fonament del Treball Social és bàsicament ètic perquè es basa en el reconeixement de la dignitat de cada persona i pretén assolir l'objectiu de la plenitud humana.

Segons la FITS, la consciència ètica és part de la pràctica professional. Per això són condicions necessàries per a l'exercici del Treball Social la clarificació dels propis valors i el desenvolupament d'hàbits i conductes fonamentats en normes ètiques.

2.1 Ètica i deontologia

Per introduir-nos en l'estudi de les consultes adreçades al Consell Assessor d'Ètica Professional i les seves respostes, recordarem les finalitats del Consell. Segons el Reglament del Col·legi, eren aquestes:

- *“Assessorar la Junta de Govern del Col·legi en matèria de deontologia professional respecte a qüestions plantejades per les persones col·legiades, per entitats o pels mateixos ciutadans.*
- *Emetre opinions, recomanacions i dictàmens respecte a qüestions d'ètica professional.*
- *Establir les normes deontològiques referides al treball social com a fonament del codi d'ètica del Col·legi de Catalunya.*

23. D'un document del Central Council for Education and Training in Social Work (1989), citat per Sarah Banks a *Ètica y valores en el trabajo social* (Barcelona, Ed. Paidós, 1997) p. 19.

- *Definir els procediments d'aplicació de les normes que estableix i les circumstàncies en què han de regir. "*

Ja que les finalitats del Consell van ser "*assessorar, emetre opinions i establir normes referents a la ètica i a la deontologia professional*", serà convenient precisar el significat dels termes ètica i deontologia professional.

Com ja hem explicat, el primer Codi del Col·legi, aprovat l'any 1988, es deia simplement Codi d'Ètica. El segon Codi es titula Codi d'Ètica i Deontològic. El primer Consell es deia Consell d'Ètica; l'actual porta el nom Consell de Deontologia Professional (Cap. 1 - Crònica del Consell), a causa de l'ampliació de funcions en el sentit de poder instruir expedients disciplinaris per indicació de la Junta i també en consonància amb els noms actuals i les funcions d'organismes similars d'altres Col·legis.

En el llenguatge corrent ètica i deontologia tenen significats semblants, però no idèntics. Ètica, del grec *ethos* (costum) és la ciència filosòfica que ens diu allò que és bo o dolent en la conducta humana. Deontologia procedeix del grec *deon* (deure) i *logos* (tractat); és la ciència dels deures, és a dir, intenta establir les normes concretes per exercir una professió, en el nostre cas, la professió del Treball Social. El terme "deontologia" va ser usat per primera vegada per Jeremy Bentham (1748-1832) com a "ciència dels deures".

Segons la Gran Enciclopèdia Catalana, ètica "*és la ciència filosòfica que determina la rectitud i el sentit del comportament humà, segons uns principis normatius dels quals es deriven uns deures i unes obligacions (...)* l'ètica cerca les raons per les quals hom ha de comportar-se d'una determinada manera, més enllà de la simple acceptació de les normes socials vigents o de l'autoritat externa del legislador...". "Deontologia és la ciència dels deures. Com a determinació empírica de les normes morals, la teoria deontològica tracta dels deures que les ciències socials comporten, a fi d'arribar a l'ideal de la felicitat més gran possible per al major nombre d'individus".

Una autora argentina, basant-se en diverses fonts, fa uns anys escrivia que ètica, moral i deontologia s'ocupen del mateix objecte: la valoració d'allò bo o dolent en la conducta humana, però l'enfocament del problema és diferent. Opina que l'ètica fa una anàlisi filosòfica des de l'angle de l'axiologia (la filosofia dels valors) i a través de l'especulació pura intenta establir un 'cal que sigui' de valor universal. La moral estudia les accions humanes des d'un punt de vista empíric, històric, en la realitat de les diferents cultures, i intenta establir judicis de valor segons la cultura. La deontologia, entre ètica i moral, intenta establir les normes concretes per regir la conducta en circumstàncies determinades, com pot ser una professió.²⁴

María Teresa Fuentes diu que la deontologia professional del Treball Social es construeix a partir de dos principis clau que en si mateixos són contradictoris o al menys són difícils de conjugar a la pràctica; són aquests: El respecte a la dignitat de la persona i el seu dret a ser considerada única i irrepetible. Cadascú és lliure d'elegir els seus valors i projectes vitals. El dret de la societat a mantenir un cert ordre a través de lleis i normes per a una convivència pacífica dins d'un sistema de llibertats democràtiques.²⁵

Així, els deures professionals dels treballadors/es socials es situen en aquesta dialèctica per fer compatibles els dos principis.

2.2 Els codis ètics i deontològics

Com s'ha explicat en la Part I d'aquest document, una de les primeres tasques del Consell d'Ètica va ser la redacció d'un Codi d'Ètica dels

24. Laura Grazziosi, *Códigos de ética en Servicio Social* (Buenos Aires, Humanitas 1976) p. 30.

25. Mre Teresa Fuentes Caballero, "Abordar el conflicte moral. De la intel·ligència ètica personal a la intel·ligència ètica compartida", *Educació social*, n. 17, gener-abril 2001, p. 78.

Assistents Socials que es va publicar l'any 1989. El nou Codi d'Ètica i Deontologia dels Diplomats en Treball Social i Assistents Socials de Catalunya, que amplia el codi de 1989, va ser publicat l'any 2000. Per a la redacció del nou codi es van tenir *"en compte els canvis de la societat, tant en els aspectes humans com en els costums i els mitjans tecnològics"*.²⁶

Hi ha una sèrie de principis en els codis ètics de la professió de diferents països que es repeteixen i que coincideixen, al marge de les diferències culturals i socials. El nostre Codi d'Ètica considera com a pròpia la Declaració Universal dels drets humans i es recolza en l'esperit de la Constitució espanyola i en la legislació de serveis socials de Catalunya. Es recolza també en els usos i costums que els/les assistents socials han establert tradicionalment en l'exercici de la professió fonamentats en una ètica de respecte a la persona i a la seva capacitat d'actuar en llibertat i responsabilitat.

En la majoria de codis ètics del Treball Social es fa una descripció dels deures de la professió i en tots figuren com a bàsics el deure de respectar l'autonomia del client i el deure de la confidencialitat així com que sempre s'ha de tenir en compte la dignitat de la persona que s'està atenent. El/la professional haurà de saber fer compatibles aquesta dignitat i autodeterminació del client amb els seus propis drets, obligacions i dignitat, amb la normativa que requereix la seva actuació i els imperatius de l'entitat per a la qual treballa.

Si bé és cert que disposem de codis deontològics, en molts casos la conflictivitat i complexitat dels problemes i dilemes que s'han de resoldre demanen comptar amb més eines que capacitin els/les professionals per a la presa de decisions correctament ètiques. Aquesta és l'opinió d'un bon nombre d'autors, que, molt breument, sembla d'interès aportar en aquestes pàgines.

26. Codi d'Ètica i Deontològic dels Diplomats en Treball Social i Assistents Socials de Catalunya. Col·legi Oficial de D.T.S. i A.S. de Catalunya, 2000, p. 3.

S'ha assenyalat el freqüent error d'identificar o reduir l'ètica professional al codi deontològic de la professió.²⁷ En relació a la interpretació i l'aplicació dels codis, Joan Canimas diu que els problemes ètics generalment es plantegen no tant perquè no hi hagi resposta a una situació sinó més aviat perquè hi ha diverses respostes i cal calibrar quina és la millor.²⁸ Aquest autor, referint-se als professionals en els serveis socials, opina que *"los servicios sociales están sobrados de principios éticos y necesitados de casuística ética"*. Entre les tendències de la filosofia moral cap al principialisme o cap a la casuística, pensa que els serveis socials es decanten pel principialisme, l'àmbit dels grans principis, però, en canvi, els professionals s'han de moure en les situacions concretes. Afirmar que *"el trabajo social es una profesión de alto riesgo ético"*²⁹ i que cal una recerca cooperativa de respostes als problemes ètics, mitjançant les trobades i la deliberació. Cita a Victòria Camps quan aconsella: *"habría que recordarles a los comités que el consenso no es deseable por sí mismo y que su función debería estar más cerca del foro que estimula el debate que del órgano de consulta"*.³⁰

Sarah Banks tampoc veu convenient disposar només d'un conjunt de normes per a resoldre conflictes; no es tracta de dir què és el que cal fer, ja que la complexitat en Treball Social és molt gran i, a més, si es digués al peu de la lletra què és el que cal fer, els i les professionals eludirien la seva responsabilitat en la presa de decisions. L'autora proposa la reflexió per a fomentar el pensament crític.³¹

27. Rosa Martínez de Antóñana i J. M. Augusto Landa "Reflexiones sobre ética y trabajo social", RTS, Revista de Treball Social, n. 146, 1997, p. 88 – 93.

28. Joan Canimas Brugué, "La ética aplicada a la intervención social", Revista de Servicios Sociales y Política Social (Consejo General de Colegios de DTS), n. 73, 1er. trimestre 2006, p. 141.

29. Ibidem, p. 139.

30. Victoria Camps, Una vida de calidad (Barcelona, Ares y Mares, 2001) p. 236, citat en l'article de Joan Canimas.

31. Sarah Banks, ob.cit., p. 21.

2.3 Les qüestions ètiques

Sarah Banks distingeix entre qüestions ètiques, problemes ètics i dilemes ètics. Considera que tots els temes que es tracten en Treball Social són qüestions ètiques però ens trobem davant d'un problema ètic quan un treballador social veu que la situació implica una decisió moral difícil.

Quant als dilemes ètics, segons M. Jesús Úriz, *"s'entén per dilema ètic una situació en què es presenta un conflicte de valors. Pot ser que tots dos valors siguin correctes moralment, però que no es puguin aplicar alhora en una situació concreta. En aquest cas, el treballador social ha de decidir entre dues accions que impliquen seguir un d'aquests valors morals"*.³² Banks formula el dilema ètic d'aquesta manera: *"quan el treballador social ha de decidir entre dues alternatives igualment inadequades que poden provocar un conflicte moral i no veu clar quina alternativa és la correcta"*.³³

Alberto Ballester, en un llibre sobre ètica, aporta un llistat de tretze temes dels dilemes ètics més freqüents per al treballador social i diu que *"el dilema ético no es sino un conflicto entre valores, principios u obligaciones de peso similar que, aun siendo positivos, no pueden ser aplicados simultáneamente en la misma situación y que hacen dudar al profesional sobre el modo de actuar apropiado"*.³⁴

Sarah Banks classifica les qüestions ètiques en diversos tipus³⁵:

32. María Jesús Úriz Pemán, "Models de resolució de dilemes ètics en el treball social", RTS Revista de Treball Social, n. 175, setembre 2004, p. 6 – 27.

33. Sarah Banks, ob.cit., p. 26. En l'original anglès no diu "igualment inadequades" sinó "igualment no benvingudes" (equally unwelcome) que té un significat diferent i posa l'èmfasi més en la percepció del professional que en la situació que origina el dilema.

34. A. Ballester, ob. cit., p. 84.

35. S. Banks, ob. cit., p. 27.

- **Qüestions sobre drets individuals i benestar:** el dret de l'usuari/a a seguir les seves pròpies decisions i la responsabilitat del treballador/a social de procurar el benestar de l'usuari/a.
- **Qüestions sobre el benestar públic:** els drets i interessos d'altres parts diferents a l'usuari/a; la responsabilitat del treballador/a social cap a la institució contractadora i la societat, i el foment del major bé per al major número de persones.
- **Qüestions sobre la desigualtat i l'opressió estructural:** la responsabilitat del treballador/a social de desafiar l'opressió i treballar pels canvis en les instàncies polítiques i en la societat.

Totes aquestes qüestions ètiques poden plantejar dilemes ètics als treballadors/res socials, com veurem en algunes de les consultes plantejades. Els dilemes més freqüents han estat en situacions on un dels valors era la confidencialitat en conflicte amb un altre valor; també han aparegut dilemes entre els valors d'autodeterminació de l'usuari/a i la protecció del seu benestar.

2.4 Les àrees-problema en què es plantegen qüestions ètiques

El document de la FITS (ja esmentat en el Capítol 1) *L'ètica del Treball Social- Principis i criteris*,³⁶ consta de tres parts:

- Primera part on s'exposen els antecedents del treball realitzat.
- Segona part amb la Declaració de Principis Ètics; un dels seus objectius és identificar àrees èticament problemàtiques en la pràctica del Treball Social a les que denomina "àrees-problema".

36. Federació Internacional de Treballadors Socials i Consejo General de Colegios Oficiales de Diplomados en Trabajo Social y Asistentes Sociales, *La ética del Trabajo Social. Principios y criterios*. (Document aprovat per l'Assemblea general de la FITS a Colombo, Sri Lanka, juliol de 1994), 1996. <http://www.ifsw.org/p38000020.html> (consultat octubre 2009).

- Tercera part on s'exposen uns Criteris Ètics Internacionals per als treballadors socials basats en el Codi Internacional d'Ètica Professional de 1976.³⁷

Segons el document de la FITS, les àrees-problema on es plantegen qüestions ètiques no són necessàriament universals degut a les diferències polítiques i culturals. En el text s'anima a cada associació nacional a promoure debats i aclarir qüestions de contingut important i problemes especialment rellevants per a cada país. No obstant això, les següents àrees problema van ser àmpliament reconegudes i poden ser vàlides per a gairebé tots els països.

Les àrees-problema s'agrupen en tres grans blocs (vegeu Capítol 5):

Bloc 1. Quan la lleialtat del treballador/a social està al mig d'interessos en conflicte.

El/la T. S. està en una situació de conflicte entre els interessos de persones, grups i institucions.

Bloc 2. Pel fet que el treballador/a social actua alhora com una persona que ajuda i una persona que controla.

Bloc 3. Quan el deure del T. S. de protegir els interessos del client fàcilment pot entrar en conflicte amb les demandes d'eficiència i utilitat.

També segons el document original de la FITS, la importància d'aquest darrer problema augmenta cada dia, atesa la introducció i l'ús de la tecnologia informàtica en els diversos camps del treball social.

Alberto Ballesterro citant a Reamer (1994) considera que hi ha tres grans tipus de conflictes que originen dilemes als treballadors socials:

37. Per a un anàlisi del document de la FITS, vegeu: Elena Peláez Ochotorena "Comentarios a 'La Ética del Trabajo Social: Principios y criterios". Revista de Servicios Sociales y Política Social, n. 37, 1er trimestre 1997, p. 119 – 130.

- Conflictes amb els clients (siguin persones, famílies o grups).
- Conflictes amb les administracions i institucions.
- Conflictes amb altres col·legues.

A aquests tres tipus de conflictes Ballestero hi afegeix:

- Conflictes del/la treballador/a social amb ell/a mateix/a, amb els seus valors i amb el valors de la seva professió.³⁸

Tot i l'interès d'aquesta darrera classificació dels tipus de dilemes, en l'anàlisi de les respostes del Consell que s'exposa en el capítol 5, hem preferit utilitzar els conceptes continguts en les àrees problema de la FITS per la seva repercussió en les associacions afiliades a la FITS i la seva vigència en gairebé la meitat dels anys de l'existència del Consell.

2.5 Ètica i treball de comunitat

Com veurem en els capítols següents, en cap de les consultes rebudes hi apareix el Treball Social comunitari tot i que ha estat present en la pràctica dels treballadors/res socials de Catalunya en els anys estudiats, si bé amb menys intensitat que l'atenció individual-familiar. Amb aquesta afirmació no volem dir que totes les consultes es centressin en l'atenció individual-familiar (o Treball Social de casos), ja que algunes consultes es referien a situacions diverses no assimilables a cap classificació metodològica del Treball Social; per exemple, hi ha consultes sobre pràctiques d'alumnes, sobre temari d'oposicions per a treballadors/res socials; sobre posició a adoptar en relació al treball voluntari de professionals, etc.

A més hem observat que en la bibliografia consultada i en els codis d'ètica dels TS s'hi troben escasses referències a qüestions ètiques en la

38. A. Ballestero, ob. cit., p. 81.

pràctica del treball de comunitat o desenvolupament comunitari. De la bibliografia existent se'n desprèn que en qüestions ètiques en general hi ha poques guies per al treball de comunitat o per al desenvolupament comunitari; només hi ha els principis generals de justícia social i de no discriminació en l'accés als serveis i recursos. I un altre principi general que sembla admès per tothom és el de la no violència.

Amb tot, alguns autors estrangers han tractat aquestes qüestions, ja que els problemes ètics i els dilemes ètics apareixen sovint en el treball comunitari. Així, Jim Ife agrupa les qüestions ètiques que poden sorgir per als treballadors/res de comunitat en quatre categories:

- conflicte dels TS amb la comunitat quan els valors d'aquesta estan en conflicte directe amb els valors del treball social o del desenvolupament comunitari.
- conflicte entre la comunitat i els patrocinadors del projecte comunitari o qui contracta el/la TS.
- Problemes de confidencialitat: conflicte entre el bé general i el fer pública alguna qüestió.
- Lleis i normes (o reglaments) que són injustes o opressives o bé que no s'acaten per necessitat o per sentit comú.

En el darrer punt, recomana que, abans d'infringir una llei, s'ha de tenir en compte:

- Si la justificació moral per infringir la llei és prou forta.
- Quines seran les conseqüències personals per als que ho fan.
- Quines seran les conseqüències públiques (percepcions públiques, publicitat adversa o favorable).³⁹

39. Jim Ife, *Community Development*. (Melbourne, Longman, 1995). Citat en l'article: Philip Mendes "Social workers and the ethical dilemmas of community action campaigns", *Community Development Journal*, vol. 37, n. 3, abril 2002, p. 157 – 166.

Segons lfe, tots aquests criteris han de ser satisfactoris per al treballador/a social abans d'emprendre l'acció comunitària, a més dels criteris d'honestedat, no violència, integritat i transparència.

Alan Twelvetrees⁴⁰, tot i no emprar el nom de problema o dilema ètic, parla de la pressió que exerceixen les entitats o institucions sobre els treballadors socials comunitaris perquè aquests facin que els grups o comunitats acceptin projectes o actuïn d'acord amb les propostes de l'entitat malgrat que aquestes propostes vagin en contra dels interessos dels mateixos grups o comunitats, actitud que pot ser considerada de control social i contrària als principis i valors del Treball Social.

Twelvetrees creu que les entitats o organitzacions gairebé sempre utilitzen els professionals per controlar els grups però proposa que el treballador social comunitari afronti la situació amb objectivitat, l'analitzi i busqui suport per orientar la seva intervenció de manera que assoleixi un treball que respecti els valors del Treball Social.

Els principis del Treball Social, els conceptes generals sobre l'ètica i la deontologia, els codis ètics professionals, els documents de la FITS i l'enfocament comunitari han estat els punts principals continguts en el present capítol, tractats amb la brevetat adient a les dimensions del present estudi. Amb aquest bagatge conceptual com a marc de referència vàrem iniciar la nostra recerca sobre les consultes i les respostes del Consell Assessor d'Ètica.

40. Alan Twelvetrees, Treball Comunitari. (Barcelona, Ed. Pòrtic-INTRESS 1988) p. 139 - 143.

CAPÍTOL 3. Metodologia de l'estudi

3.1 Procés de treball

En aquest capítol s'exposa la motivació de l'estudi i la metodologia emprada en l'obtenció de dades i en la representació d'aquestes.

La necessitat d'iniciar un treball d'investigació sobre el Consell Assessor d'Ètica començà a fer-se palesa quan l'equip constatà la manca d'estudis i documentació sobre ètica i treball social que fossin elaborats a partir de l'experiència, i també la manca d'una història del propi Consell.

Si bé l'experiència acumulada pel Consell Assessor durant uns anys ja va quedar reflectida en el document sobre confidencialitat i secret professional,⁴¹ es veié la necessitat de disposar també del material d'interès que es podia trobar recollit en les actes de treball i comunicacions del Consell però que era de difícil utilització per manca de sistematització.

41. La Confidencialitat i el Secret Professional, ob. cit.

La pregunta que ens formulàrem i que ens conduiria a dissenyar els objectius de l'estudi fou aquesta: "la documentació arxivada al Col·legi referent al Consell Assessor d'Ètica pot ser interessant per a futurs Consells o per als professionals en general?" Per donar resposta a la pregunta ens proposàrem sistematitzar les dades contingudes en la documentació del Consell i guardades en el Col·legi. L'objectiu principal proposat era el següent: **"presentar les consultes i les respostes agrupades segons la qüestió a la qual es refereixen de forma que el material resultant pugui ser utilitzat per al treball i les deliberacions posteriors", amb la finalitat que "les dades obtingudes tinguin utilitat com a font de coneixement"**.

El novembre de 2006 es dissenyà el projecte de recerca amb la descripció de la necessitat que s'havia experimentat, l'objectiu i la finalitat que es perseguia, la composició de l'equip de treball i un primer esquema amb el contingut i la metodologia de treball proposada i es va fer arribar a la Junta per tenir la seva aprovació i l'autorització per accedir a la documentació arxivada, el que va ser concedit en breus dies.

L'equip de treball va ser constituït per quatre professionals col·legiades que havien estat membres del Consell Assessor. Es va decidir que una d'elles exerciria les funcions de coordinació.

Ja que es tractava d'un estudi històric i d'anàlisi de contingut es proposà com a metodologia de treball l'anàlisi dels diferents documents guardats als arxius del Consell. Una part d'aquesta documentació era ja coneguda per ser pública, com les memòries i els dictàmens; en canvi, hi havia documentació que era interna i desconeguda.

La documentació pública estava composta per:

- Memòries anuals del Consell.
- Memòries anuals del Col·legi.
- Dictàmens emesos pel Consell Assessor.

La documentació interna estava formada per:

- Actes de les reunions del Consell.
- Consultes adreçades al Consell.
- Correspondència diversa del Consell.

Es tractava d'identificar, classificar i analitzar la documentació per extreure'n les dades que s'havien de sistematitzar. Els 22 anys a estudiar es dividiren en quatre períodes i es distribuïren entre les components de l'equip, de manera que cada membre tenia un període delimitat per investigar. A mesura que cada membre de l'equip anava treballant de manera individual, es feien reunions de treball conjuntes per anar avaluant la marxa de la recerca i comentar les dades que s'anaven recollint.

3.2 La fitxa de recollida de dades

Amb l'objectiu de disposar d'uns instruments tècnics per a sistematitzar i unificar la recollida de dades es dissenyà la **"Fitxa de recollida de dades"** amb cinc parts diferenciades:

1. Dades identificadores de la consulta i de la professional investigadora.
2. Dades sobre els consultants.
3. Dades sobre les consultes.
- 4 i 5. Resum de les consultes i respostes.
- 6 i 7. Anàlisi de les consultes.

Fitxa de recollida de dades

Inicials (del membre de l'equip): _____

1. Identificació de la consulta: per any i número d'ordre dintre de l'any. _____

2. Consultant

2.1 Col·lectiu al que pertany el/la consultant: _____

2.2 Localització geogràfica del/a consultant: _____

3. Context de la consulta

3.1 Col·lectiu implicat en el contingut de la consulta: _____

3.2 Tipus d'entitat/organisme implicat en el contingut de la consulta:

3.3 Tipus de servei implicat en el contingut de la consulta:

4. Resum de la consulta :

5. Resum de la resposta:

6. Articles dels Codis ètic i deontològic implicats:

7. Qüestions ètiques implicades (FITS)

1. Dades identificadores:

Inicials: identificació de la persona de l'equip de treball que va omplir la fitxa.

Identificació de la consulta: s'assignà un número d'ordre dintre de cada any (01/1997, 18/1999, etc.).

2. Dades dels consultants:

2.1 En aquest apartat es tractava d'identificar el col·lectiu al que pertanyia la persona, persones o entitat que havia fet la consulta (veure Quadre 9).

2.2 Aquí s'anotava la referència geogràfica on es situava el consultant (veure Quadre 10).

3. Dades sobre les consultes:

En aquest apartat i els seus sots apartats s'havia de recollir el context o entorn de la consulta: 3.1 quin col·lectiu d'usuaris estava implicat en la consulta; 3.2 quina entitat o organisme estava implicat i 3.3 quin tipus de servei (veure Quadres 2, 3 i 4).

4. Resum de la consulta

Aquí es tractava de recollir els punts bàsics de la consulta en un breu resum.

5. Resum de la resposta

Calia recollir els punts bàsics de la resposta del Consell.

6. i 7. Anàlisi de les consultes

En els apartats 6 i 7 de la fitxa s'havia de fer una breu anàlisi de la consulta i relacionar-la, en primer lloc, amb els articles del codi ètic, i en segon lloc, amb la classificació de qüestions ètiques o àrees-problema elaborada per la Federació Internacional de Treballadors Socials, FITS (vegeu Capítol 2. Marc conceptual, punt 2.4).

En la recollida, sistematització i presentació de dades s'han tingut en compte les normes ètiques del Codi d'Ètica i Deontològic dels Diplomats

en Treball Social i Assistents Socials de Catalunya sobre confidencialitat, privacitat i dignitat personal.

Amb les dades recollides en aquesta fitxa s'han confeccionat els quadres següents:

Quadre 1 Nombre de consultes rebudes pel Consell Assessor d'Ètica

Quadre 2 Col·lectius als quals es refereix la consulta

Quadre 3 Entitat o organisme

Quadre 4 Tipus de servei

Quadre 5 Nombre de consultes classificades per àrees problema (FITS)
(per anys)

Quadre 6 Nombre de consultes classificades per àrees problema (FITS)
(per temes)

Quadre 7 Queixes i denúncies

Quadre 8 Consultes no acceptades pel Consell

Quadre 9 Persones o entitats que han presentat les consultes

Quadre 10 Localització geogràfica dels consultats

Quadre 11 Respostes del Consell fonamentades en els codis d'Ètica.

En els capítols següents es presenten els quadres amb les seves dades i els comentaris corresponents. Els quadres i els gràfics del treball mostren xifres absolutes i en alguns casos també xifres relatives i intenten oferir de manera visual i entenedora les dades obtingudes.

CAPÍTOL 4. Les consultes: dades generals

En aquest capítol es descriuen les dades sobre les característiques generals de les consultes. Aquestes són, en primer lloc, el nombre de consultes per any (Quadre 1) i a continuació:

- Els col·lectius als quals es refereixen les consultes (Quadre 2).
- Les dades sobre les entitats o organismes on treballaven els o les professionals que van fer la consulta al Consell d'Ètica o bé que eren objecte de denúncia o queixa (Quadre 3).
- Les dades sobre els tipus de serveis relacionats amb la consulta (Quadre 4).

4.1 Nombre de consultes

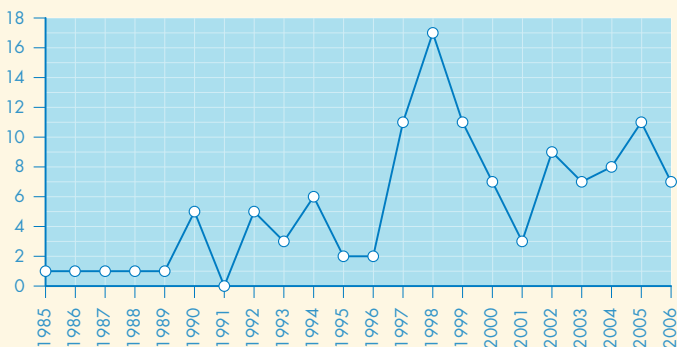
Els nombres corresponents a les consultes fetes cada any al Consell, segons apareixen en les actes del Consell, estan reflectits en el quadre i gràfics següents.

Quadre 1

Nombre de consultes fetes al Consell Assessor d'Ètica Professional Anys 1985 al 2006

Any	Núm. de consultes
1985	1
1986	1
1987	1
1988	1
1989	1
1990	5
1991	0
1992	5
1993	3
1994	6
1995	2
1996	2
1997	11
1998	17
1999	11
2000	7
2001	3
2002	9
2003	7
2004	8
2005	11
2006	7
TOTAL	119

Nombre de Consultes fetes al Consell Assessor d'Ètica - Gràfic 1

Comentaris a Quadre 1 i Gràfic 1

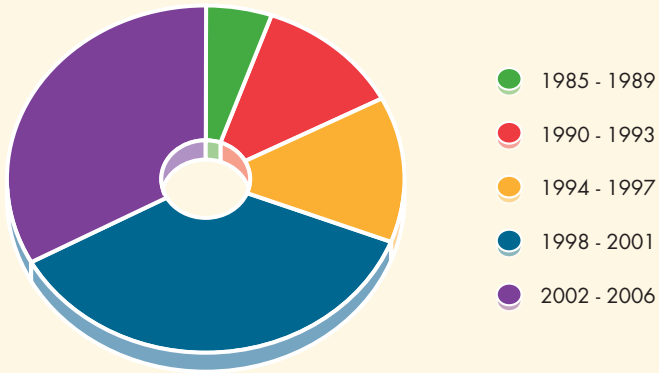
En els primers anys, el Consell es dedicà bàsicament a la redacció del Codi d'Ètica i, d'altra banda, era encara poc conegut per la col·legiatura. El nombre de col·legiats i col·legiades era, a més, molt inferior a l'actual. Aquests tres fets poden explicar el baix nombre de consultes rebudes que van ser, del 1985 al 1989, només una per any. Probablement hi van haver algunes consultes fetes per telèfon que no apareixen registrades en les actes.

En els anys posteriors, hi ha oscil·lacions importants en el nombre de consultes per any, amb augments i disminucions. Els augments, en general, coincideixen amb els anys de renovació dels membres del Consell. Això fa pensar que la convocatòria per a la formació del Consell, que s'envia a tota la col·legiatura, servia per recordar l'existència del Consell. Amb tot, altres factors –dels quals no hem trobat elements per analitzar– poden haver influït.

Tanmateix, si considerem les dades numèriques per blocs d'anys, comprovem que hi ha una tendència clarament creixent en el nombre de consultes adreçades al Consell.

Anys	Núm. de consultes fetes al Consell
1985-1989	5
1990-1993	13
1994-1997	21
1998-2001	38
2002-2006	42

Nombre de Consultes fetes al Consell Assessor d'Ètica - Gràfic 1 bis

Els blocs dels anys centrals són per períodes de 4 anys cada un. El primer bloc (1985-1989) és de 5 anys perquè agrupa els anys en què es va treballar bàsicament en la redacció del Codi (publicat el 1989). El darrer bloc és de 4 anys més els 9 mesos de 2006 en què va funcionar el Consell.

La tendència creixent reflectida en el quadre anterior pot ser deguda a un major coneixement de l'existència del Consell i de les seves funcions, conjuntament amb l'augment del nombre de persones col·legiades i un major interès i necessitat d'orientació en relació a les qüestions ètiques.

4.2 Característiques de les consultes (Quadres 2, 3, i 4)

Quant a les característiques de les consultes, es descriuen les dades sobre els col·lectius als quals es refereixen les consultes (Quadre 2), les dades sobre les entitats o organismes (Quadre 3) i les dades sobre els tipus de serveis (Quadre 4).

4.2.1 Col·lectius als quals es refereix la consulta

S'ha considerat "col·lectiu" la persona o grup de persones al qual es refereix la consulta, és a dir la persona o grup de persones implicats; per exemple, si la consulta es referia a un centre geriàtric, s'ha enregistrat en el col·lectiu de gent gran.

S'han respectat els col·lectius més sovintejats en el Treball Social, dels quals els que més apareixen en aquest estudi són: família/infància, dona, gent gran, discapacitats, persones amb drogoaddicció i salut mental. A la columna "Altres" hi estan inclosos els col·lectius que apareixen en una o poques ocasions, com persones a presons, presumptes delinqüents i d'altres.

Les consultes on els usuaris apareixen sense especificar-ne el col·lectiu estan classificats en una mateixa columna "Usuaris de serveis socials en general". Les consultes on no hi figuraven les dades dels usuaris s'han enregistrat en la columna "Sense dades".

Hi ha una columna per al col·lectiu de Diplomats en Treball Social, per a qüestions relacionades amb la professió que no impliquen un col·lectiu específic d'usuaris.

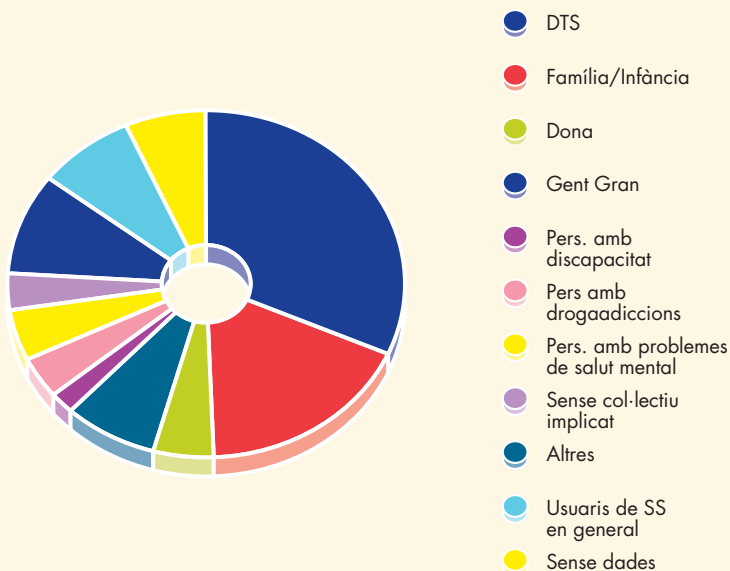
Quadre 2

Col·lectius als quals es refereix la consulta

ANY	D.T.S.	FAMÍLIA INFAN- CIA	DONA	GENT GRAN	PERS. AMB DISCAPA- CITAT	PERS. AMB DROGA- ADDIC- CIONS	PERSONES AMB PROBLE- MES DE SALUT MENTAL	SENSE COL- LECTIU IMPLICAT	ALTRES ⁴²	USUARIS DE S.S. EN GENERAL	SENSE DADES
1985										1	
1986	1										
1987									1		
1988								1			
1989	1										
1990	2					3					
1991											
1992						1		3	1		
1993		2						1			
1994	2			1					2	1	
1995	2										
1996	2										
1997	1	8			1		1				
1998	7			2	1		1	2	3	1	
1999		6	1				2		1	1	
2000	2	3		1							
2001	1			2					1		
2002	2		2			1	1	2		1	
2003	2	2		1				1		1	
2004	6						1	1			
2005	3		2				1	1	3	1	
2006	4			2				1			
TOTAL	38	21	5	9	2	5	6	5	12	9	7
%	32	18	4	7	2	4	5	4	10	8	6

42. En aquesta columna s'hi inclouen col·lectius que apareixen en poques ocasions, com persones a presons, presumptes delinqüents i d'altres.

Col·lectius als quals es refereix la consulta - Gràfic 2

Comentaris als Quadre 2 i Gràfic 2

En aquest quadre destaca l'elevat nombre de consultes provenint del col·lectiu de treballadors socials/DTS (32%). Cal aclarir que les consultes sobre secret professional i confidencialitat s'han enregistrat en el col·lectiu de treballadors socials/DTS, no en el dels usuaris.

Observem que el col·lectiu Família/Infància és sobre el que hi ha més consultes efectuades (18%). També ens crida l'atenció que fins l'any 1999 no apareixen les consultes referides al col·lectiu Dona.

4.2.2 Entitat/Organisme

En el següent quadre s'han enregistrat les entitats on treballaven els/les professionals que van fer la consulta al Consell d'Ètica o bé on treballaven els /les professionals que eren objecte de denúncia o queixa.

La Generalitat, els Ajuntaments i els Consells Comarcals tenen assignades les tres primeres columnes respectivament. Les entitats d'iniciativa social s'han agrupat en una sola columna. A la columna "Altres" hi consten les consultes de diverses entitats com la Junta del Col·legi, l'aleshores existent Torn d'Intervenció Professional per a les Adopcions (TIPA) i d'altres entitats.

Les 14 consultes on no apareixien dades identificadores de l'entitat, s'han agrupat a la columna "Sense dades".

Quadre 3

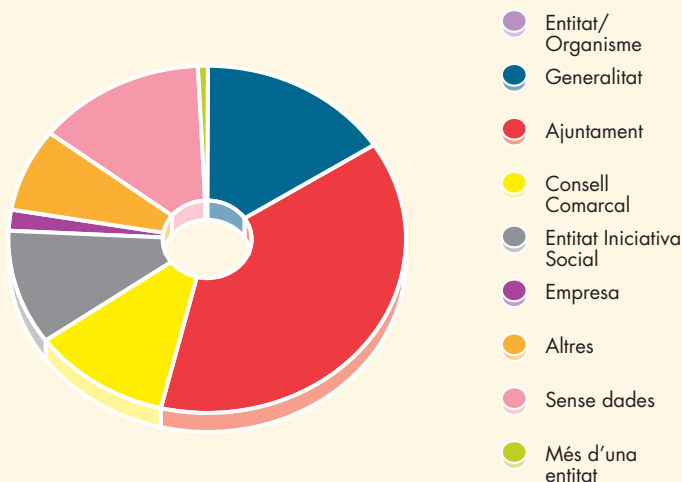
Entitat/organisme⁴³

ANY	GENE- RALITAT	AJUNTAMENT	CONSELL COMAR- CAL	ENTITAT INICIATIVA SOCIAL	EMPRESA	ALTRES ⁴⁴	SENSE DADES	MÉS D'UNA ENTITAT
1985							1	
1986						1		
1987	1							
1988	1							
1989							1	
1990		1		3		1		
1991								
1992		5						
1993	1	1		1				
1994		1	2		1	1	1	
1995		1	1					
1996			2					
1997	3	6	2					
1998	2	8		4		1	1	1
1999	3	5	1	2				
2000		5	1	1				
2001				2			1	
2002	1	4	1	2		1		
2003	1	4				2		
2004	2	2		1		2	1	
2005		1	2			1	7	
2006	1	3			1	1	1	
TOTAL	16	47	12	16	2	11	14	1
%	13,4	39,5	10	13,4	1,7	9,2	12	0,8

43. L'entitat/organisme es refereix al lloc on treballa el o els professionals que fan la consulta o bé que són objecte de denúncia o queixa.

44. En la columna "Altres" s'hi enregistren consultes que tenen relació amb entitats com: Junta del Col·legi, Torn del Col·legi per a les adopcions i d'altres.

Entitat/Organisme - Gràfic 3

Comentaris a Quadre 3 i Gràfic 3

En l'observació del quadre destaquen les 47 consultes efectuades per professionals del Treball Social d'ajuntaments. Representen el 39,50% del total. Si a aquestes consultes s'hi afegeixen les 12 dels consells comarcals, resulta que els professionals de les administracions locals han efectuat gairebé el 50% de les consultes.

Cal tenir en compte l'alta proporció de professionals del col·lectiu de DTS que treballen en els serveis socials d'ajuntaments i consells comarcals i, d'altra banda, l'existència als hospitals de Consells de Deontologia Professional (o d'Ètica o de Bioètica) als quals els treballadors socials que hi treballen poden acudir per a consultes i, segons les nostres informacions, hi acudeixen.

Apareixen 14 consultes sense dades identificadores de l'entitat, el que representa un percentatge del 12%.

4.2.3 Tipus de servei

En el quadre 4 s'enregistren els tipus de servei relacionats amb la consulta. La columna "Atenció Social Primària" inclou l'atenció en els serveis socials bàsics municipals i comarcals. La columna "Residencial" inclou les consultes relacionades amb un centre residencial tancat, com per exemple, un centre geriàtric. A la columna "Altres serveis" s'han agrupat diversos serveis com EAP, CEIP, adopcions, etc. Les consultes que no implicaven o no especificaven un servei determinat –per tractar-se de qüestions de confidencialitat o autodeterminació de la persona, o altres qüestions– s'han enregistrat en la columna "No s'esmenta el servei".

Quadre 4

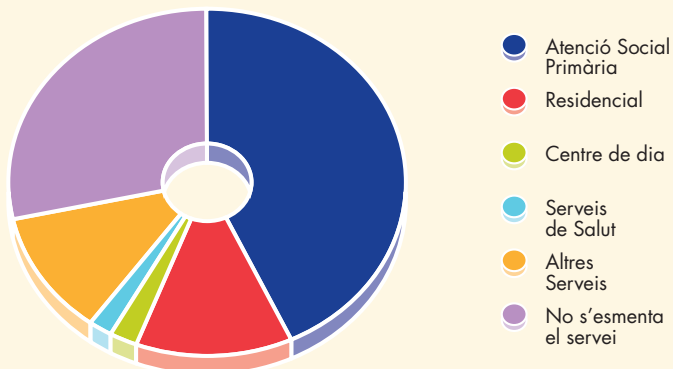
Tipus de servei

ANY	ATENCIÓ SOCIAL PRIMÀRIA (S.S.B.)	RESIDENCIAL	CENTRE DE DIA	SERVEIS DE SALUT	ALTRES SERVEIS ⁴⁵	NO S'ESMENTA EL SERVEI ⁴⁶	TOTAL
1985						1	1
1986						1	1
1987						1	1
1988						1	1
1989						1	1
1990	1		1		2	1	5
1991							-
1992	5						5
1993	1				2		3
1994	3				1	2	6
1995	2						2
1996	1					1	2
1997	7	1			2	1	11
1998	7	1			2	7	17
1999	5		1	1	2	2	11
2000	5	1			1		7
2001		1				2	3
2002	5	1			2	1	9
2003	4	1			1	1	7
2004	3	3				2	8
2005	1			1		9	11
2006	3	3				1	7
TOTAL	53	12	2	2	15	35	119
%	44,5	10	1,7	1,7	12,7	29,4	

45. "Altres serveis" inclou diversos serveis i entitats, com EAP, CEIP, serveis d'adopcions, treball social a presons, empreses i d'altres.

46. "No s'esmenta el servei" inclou diverses consultes que no inclouen suficients dades o bé no especifiquen el tipus de servei, com en algunes consultes sobre confidencialitat, sobre autonomia de la persona usuària, etc.

Tipus de Servei - Gràfic 4

Comentaris a Quadre 4 i Gràfic 4

Novament apareixen aquí 53 consultes (44,5 %) que es refereixen a l'atenció social primària. Els serveis de salut tenen una presència molt baixa amb només 1,7 %. Els comentaris al quadre 3 són igualment vàlids per a aquests quadre 4 i gràfic 4.

CAPÍTOL 5. Relació de les consultes amb les àrees-problema (FITS)

5.1 Les àrees-problema de la FITS

Com s'ha explicat en el capítol sobre la història del Consell, a finals dels anys vuitanta i amb motiu de l'actualització del primer Codi d'Ètica Professional per al Treball Social, aprovat a l'Assemblea de la Federació Internacional de Treballadors Socials (FITS) a Puerto Rico (1976), va iniciar-se un debat en el sí de la FITS entre els qui estaven a favor d'un codi d'ètica amb uns principis generals acceptables per tots els països membres i, d'altra banda, els partidaris d'incloure uns criteris més detallats que servissin de guia i protecció als professionals en la seva actuació quotidiana. Fruit d'aquest debat va ser el segon Codi internacional, anomenat "L'Ètica del Treball Social. Principis i Criteris" (aprovat a Colombo, Sri Lanka, el 1994). Aquest document era més favorable a la posició dels principis generals i introduïa unes àrees - problema que es desitjava i presumia que fossin vàlides per a gairebé tots els països.

El document de la FITS de 1994 va estar vigent des d'aquest any fins el 2004, quan es va aprovar l'actual codi "Ètica del Treball Social. Declaració de Principis", a Adelaida, (Austràlia). Com que el document de

1994 va estar vigent durant deu dels anys en els quals el Consell d'Ètica exercia les seves funcions, ens ha semblat d'interès estudiar si les consultes adreçades al Consell podrien enquadrar-se en les àrees-problema descrites en el document de la FITS. Per enunciar-ho d'una altra manera: es tracta de **comprovar si les àrees-problema definides per la FITS eren rellevants per a les qüestions ètiques que els consultants formulaven en el nostre país**. Contrastar les consultes amb les àrees - problema pot aportar una visió des d'un angle diferent al relacionat amb els articles del Codi (exposat en el Capítol 8) i, que nosaltres sapiguem, poc estudiat fins ara.

En contrastar les consultes i respostes amb les àrees-problema, hi hem trobat a faltar dos conceptes que vam optar per afegir a fi d'una major claredat, de forma que les àrees- problema considerades en el present estudi són les següents:

Àrees-problema (FITS)

Es produeixen problemes i conflictes ètics quan el/la treballadora social es troba en una o més de les següents situacions:

Àrea 1. Quan la lleialtat del treballador/a social està al mig d'interessos en conflicte.

1.1. entre els dels propis treballadors socials i els dels clients⁴⁷

1.2. entre els del clients i altres persones

1.3. entre els interessos en conflicte de diversos grups de clients

1.4. entre grups de clients i la resta de la població

entre sistemes/institució i grups de clients (o simplement un client)⁴⁸

1.6. entre sistema/institució/ocupador i treballadors/res socials entre diferents grups de professionals

entre clients i altres professionals no treballadors socials.⁴⁹

47. Hem respectat la terminologia del document original on diu clients i no usuaris.

48. El subratllat ha estat afegit per les autores d'aquest estudi.

49. Id. id.

Àrea 2. Pel fet que el treballador/a social actua alhora com una persona que ajuda i una persona que controla

La relació entre aquests dos aspectes oposats del treball social exigeix una clarificació basada en una decisió explícita dels valors a fi d'evitar una barreja de motius o una manca de claredat en els motius, accions i conseqüències de les accions. Quan s'espera dels T.S. que tinguin un rol en el control públic dels ciutadans, estan obligats a clarificar les implicacions ètiques del seu rol i fins a quin punt el seu rol és acceptable en relació als principis ètics bàsics del treball social.

Àrea 3. Quan el deure del/la treballador/a social de protegir els interessos del client fàcilment entrarà en conflicte amb les demandes d'eficiència i utilitat.

5.2 Les consultes i les àrees – problema

Analitzades totes les consultes adreçades al Consell d'Ètica, s'observa que no totes poden ser incloses en l'anterior llistat. Les que poden ser incloses queden reflectides en els Quadre 5 i 6:

Quadre 5

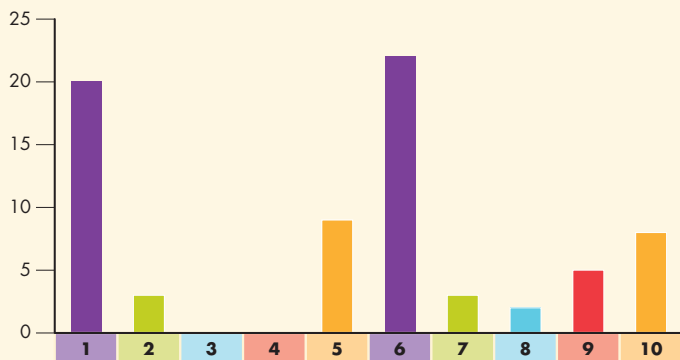
Consultes relacionades amb les àrees - problema de la FITS⁵⁰ (per anys)

ANY	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8 ⁵¹	2	3	TOTAL
1985											0
1986						1					1
1987											0
1988		1									1
1989											0
1990	2					1					3
1991											0
1992	1					3			4	4	12
1993	1				1					1	3
1994	1					1	2				4
1995						2					2
1996						2					2
1997	4					5					9
1998		2			3	3		1	1	2	12
1999					1	2		1	1	1	6
2000	3										3
2001		1				1				1	3
2002	3										3
2003						1					1
2004	3				1		1				5
2005	3				2	1					6
2006	1				2		1				4
TOTAL	22	4	--	--	10	23	4	2	6	9	80
%	28	5	--	--	12	29	5	2	8	11	100

50. En els documents de la FITS en els anys 1994 a 2004.

51. Àrea afegida per les autores del present estudi.

Consultes relacionades amb les àrees - problema de la FITS (per anys) - Gràfic 5

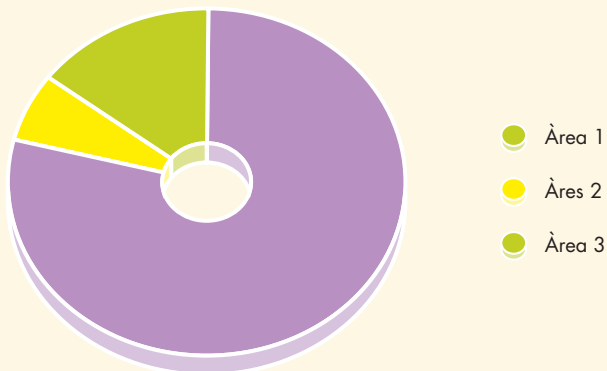
Quadre 6

Consultes relacionades amb les diferents àrees - problema de la FITS (per temes)

ÀREA	NOMBRE DE CONSULTES	% SOBRE 80
1. Quan la lleialtat del treballador social està al mig d'interessos en conflicte.....		
1.1 entre els dels propis T.S. i els dels clients ⁵²	22	27,5
1.2 entre els dels clients i altres persones	4	5
1.3 entre els interessos en conflicte de diversos grups de clients	-	
1.4 entre grups de clients i la resta de la població	-	
1.5 entre sistema/institució i grups de clients (o un client)	10	12,5
1.6 entre sistema/institució/ocupador i T.S.	23	28,7
1.7 entre diferents grups professionals	4	5
1.8 entre clients i altres professionals no T.S.	2	2,5
Total consultes referides a l'àrea 1	65	81,25
2. Pel fet que el treballador/a social actua alhora com una persona que ajuda i una persona que controla	6	7,5
3. Quan el deure del T.S. de protegir els interessos del client fàcilment entrarà en conflicte amb les demandes d'eficiència i utilitat	9	11,25
TOTAL	80	100

52. En el text original diu clients (no diu usuaris).

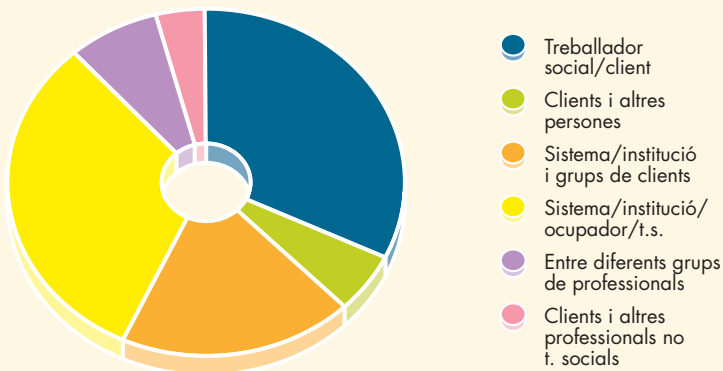
Consultes relacionades amb les àrees - problema de la FITS (per temes) - Gràfic 6

Comentaris als quadres 5 i 6 i gràfics 5 i 6

Entre els anys 1985 i 1989 només es produeixen dues consultes relacionades amb les àrees-problema. En canvi, des del 1990 n'apareixen de forma bastant continuada. Les més freqüents són les relatives a l'àrea-problema 1 "quan la lleialtat del treballador/a social és al mig d'interessos en conflicte" sobre la que s'enregistraren 65 consultes, el que representa el 81,25 % del total de les 80 (veure quadre 6).

Quan la lleialtat del t. social està al mig d'interessos en conflicte - Gràfic 6 bis

En el desglossament de l'Àrea – problema 1, prenent com a base les 65 consultes referides a l'Àrea 1, les consultes més freqüents en ordre decreixent són :

- Les de l'apartat 1.6. que situa el conflicte "entre sistema/institució/ocupador i treballadors socials" 35,4 %.
- Del 1.1, "entre els dels propis treballadors socials i els dels clients" 33,9 %.
- Del 1.5, "entre sistemes /institució i grups de clients" (o simplement el client) 15,4 %.
- Del 1.2, "entre els clients i altres persones" 6,1 %.
- Del 1.7, "entre diferents grups de professionals" 6,1 %.
- Del 1.8, "entre clients i altres professionals no treballadors/es socials" 3,1 %

No hi ha consultes que encaixin en l'apartat 1.3, que inclou "interessos en conflicte de diversos grups de clients" ni en el 1.4, "entre grups de clients i la resta de la població".

Respecte al punt 2, que diu "pel fet que el treballador/a social actua alhora com una persona que ajuda i una persona que controla" s'ha enregistrat el 7,5 % de les consultes. El punt 3 "quan el deure del T.S. de protegir els interessos del client fàcilment entrarà en conflicte amb les demandes d'eficiència i utilitat" concentra el 11,25 % de les consultes.

Com s'ha vist, si bé no totes les consultes adreçades al Consell d'Ètica poden ser incloses en el llistat de les àrees-problema de la FITS vigent entre 1994 i 2004, se n'hi poden incloure 80, que representa un percentatge alt, el 67 % del conjunt de les 119 consultes rebudes.

La FITS actualment advoca per la necessitat de promoure des de les associacions dels països membres les revisions periòdiques dels respectius codis i incloure en els mateixos unes orientacions detallades de la pràctica ètica específica de cada context nacional. Cal afegir que en gran part dels països occidentals tradicionalment es recullen aquestes indicacions de la FITS en els seus codis i es fan servir de pauta i protecció per als treballadors/es socials en la seva pràctica professional.

CAPÍTOL 6. Queixes i denúncies, i consultes no acceptades pel Consell

6.1 Queixes i denúncies

En el conjunt de les consultes rebudes en el Consell d'Ètica es constata un percentatge important de demandes diverses amb continguts que inclouen protestes, reclamacions i/o acusacions, i que hem denominat genèricament "queixes i denúncies". Per facilitar-ne l'anàlisi, s'enregistren en el Quadre n. 8, distribuïdes en tres supòsits diferents:

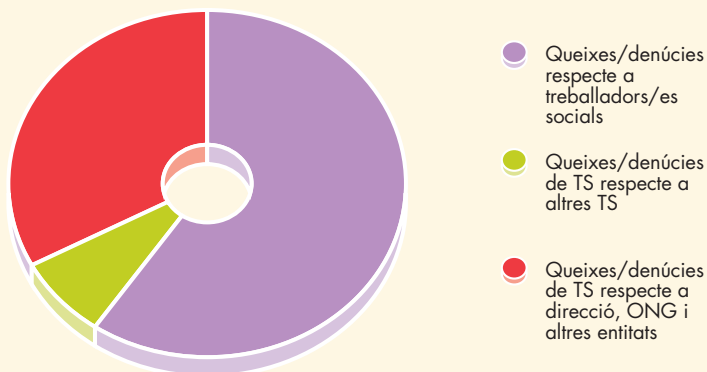
- Queixes o denúncies respecte a treballadors/res socials.
- Queixes o denúncies de treballadors/es socials respecte a d'altres treballadors/es socials.
- Queixes o denúncies de treballadors/es socials respecte a la direcció del seu servei, respecte a ONGs o altres entitats.

Quadre 7

Queixes i denúncies

ANY	QUEIXES /DENÚNCIES RESPECTE A TREBALLADORS/ES SOCIALS	QUEIXES/ DENÚNCIES DE TS RESPECTE A ALTRES TS	QUEIXES/ DENÚNCIES DE TS RESPECTE A DIRECCIÓ, ONG I ALTRES ENTITATS	TOTALS
1985				-
1986				-
1987				-
1988				-
1989				-
1990	1		1	2
1991				-
1992	1		3	4
1993	1			1
1994	1			1
1995				-
1996				-
1997	2			2
1998	2		3	5
1999	4		1	5
2000	3	1		4
2001				-
2002	1			1
2003				-
2004		1	1	2
2005				-
2006				-
TOTAL	16	2	9	27
%	59,3	7,4	33,3	100

Queixes i denúncies - Gràfic 7

Comentaris a Quadre 7 i Gràfic 7

Del total de les 119 consultes rebudes en el període de temps estudiat de 22 anys, **27 inclouen queixes/denúncies i representen el 22,7% de totes les consultes** de l'estudi. Del total de queixes/denúncies, en l'observació del quadre es constaten les dades següents:

- Queixes o denúncies respecte a treballadors/es socials 59,3%
- Respecte a direcció, ONGs o altres entitats 33,3%
- De treballadors/es socials respecte a altres TS 7,4%

Queixes o denúncies respecte a treballadors/res socials

Com pot comprovar-se en la descripció dels consultants (Capítol 7), les 11 consultes fetes per usuaris plantejaven queixes o denúncies en relació a actuacions de treballadors/es socials. Les altres 5, fins el total de 16,

procedien de l'administració pública, la Junta del Col·legi, altres professionals, ONGs o familiars de la persona atesa pel treballador/a social.

Els continguts d'aquestes queixes o denúncies són molt diversos. N'expliquem alguns:

- Uns pares es queixen de l'actuació d'una treballadora social que, en compliment de la legislació sobre els menors i del Codi d'Ètica de 1989 (Cap.1.1.10), va denunciar la situació d'un menor, fill dels autors de la queixa.
- Una treballadora familiar presenta una queixa relativa a una treballadora social del seu servei que ha redactat un informe adreçat al seu superior, relatiu al comportament de l'esmentada treballadora familiar.
- Els familiars d'una usuària denuncien una treballadora social per un informe que, segons ells, vulnera els drets humans i el codi d'ètica.
- Una denúncia es refereix a la presumpta intervenció irregular i sistemàtica d'una treballadora social. En un altra, s'acusa a una treballadora social de manca d'atenció a l'usuari denunciant.
- Altres denúncies estan formulades contra actuacions de treballadors/es socials respecte de la concessió d'ajudes socials.

En alguns casos, el Consell no va trobar qüestions ètiques implicades. En altres, el cap tècnic o bé el cap polític de la treballadora social denunciada va avalar la seva actuació professional. En un dels casos, la denúncia es trobava en el jutjat i, per tant, el Consell no podia intervenir. Un altre cas va haver de ser arxivat.

Queixes o denúncies de treballadors/es socials respecte a d'altres treballadors/es socials

Les dues queixes o denúncies de treballadors/es socials respecte de col·legues contenen reclamacions o acusacions mútues entre companyes amb dades poc concretes, que resulten difícils d'analitzar.

Queixes o denúncies de treballadors/es socials respecte a la direcció del seu servei, respecte a ONGs o altres entitats.

En aquest grup, el contingut de les consultes es relaciona majoritàriament, per una banda, al deure ineludible de confidencialitat i, per altra, a situacions de conflicte constant d'interessos entre les funcions d'ajut i control i els sistemes/institucions-i-client/grup de clients⁵³.

Hi ha també enregistrades dues queixes de treballadores socials respecte a ONGs per presumptes promeses no respectades d'un lloc de treball per a elles.

6.2 Consultes no acceptades

De les 119 consultes adreçades al Consell d'Ètica en el període estudiat, 28 no van ser acceptades per diferents motius. Representen el 23,5% del total, un percentatge elevat.

Les primeres consultes no acceptades van ser presentades l'any 1990, ja amb el Codi d'Ètica vigent. Els motius de no acceptació de les consultes s'han distribuït en tres grups, que apareixen en el Quadre 8.

53. Per tant, també estan enregistrades en l'apartat corresponent d'àrees problema.

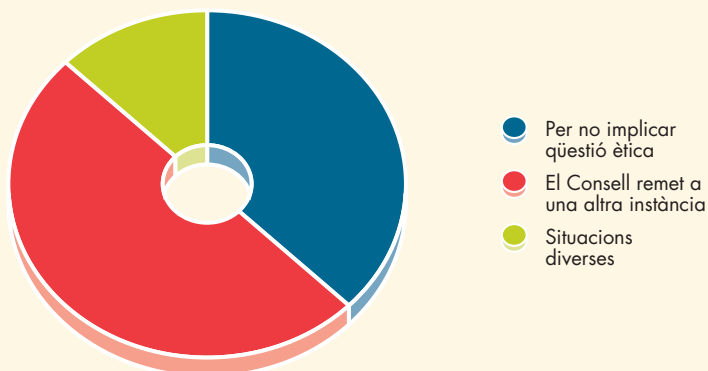
Quadre 8

Consultes no acceptades pel consell

ANY	PER NO IMPLICAR QÜESTIÓ ÈTICA	EL CONSELL REMET A UNA ALTRA INSTÀNCIA	SITUACIONS DIVERSES ⁵⁴	TOTAL
1985				
1986				
1987				
1988				
1989				
1990		2	1	3
1991				
1992				
1993				
1994	1			1
1995				1
1996	1	1		2
1997	5	1		5
1998	3	2	1	5
1999		5		5
2000	1	1		2
2001				
2002		1		1
2003		1	1	2
2004				
2005				
2006				
TOTAL	11	14	3	28
%	39	50	11	100

54. Pot tractar-se d'una consulta laboral o altres qüestions.

Consultes no acceptades pel Consell - Gràfic 8

Comentaris a Quadre 8 i Gràfic 8

Les dades sobre la no acceptació de consultes són les següents:

- El Consell remet la consulta a una altra instància..... 50,0 %
- La consulta no implica qüestió ètica 39,2 %
- Situacions diverses 10,8 %

De l'anàlisi d'aquests resultats s'observa que la meitat de les consultes no admeses es remeten a altres instàncies, com ara la Sindicatura de Greuges, la Junta del Col·legi, l'Assessoria Jurídica del Col·legi⁵⁵, la Comissió d'Afers Professionals del Col·legi i d'altres, per no ser competència pròpia del Consell.

55. Durant uns anys, el Col·legi va tenir un servei propi d'Assessoria Jurídica.

Una part important de les consultes no admeses, el 39,2 %, no implicava qüestions ètiques, per la qual cosa el Consell no havia de pronunciar-se. L'últim grup, el de situacions diverses, que representa el 10,8%, inclou consultes sobre assumptes laborals o sense concretar per escrit.

Formalment no es va acceptar un 23,5% del total de consultes; però la meitat de les no acceptades va ser motiu d'assessorament sobre la instància adequada on dirigir-se segons la matèria de la sol·licitud. Així, doncs, l'elevat percentatge de consultes no acceptades és més aparent que real.

CAPÍTOL 7. Els consultants

7.1 Dades sobre les persones o entitats consultants

En aquest capítol s'aporten i es descriuen les dades de les persones o entitats que van presentar les consultes.

En el quadre 9 apareixen les dades recollides sobre els consultants, classificades en diferents apartats segons si les consultes provenien de professionals del Treball Social, d'altres professionals o bé de persones usuàries o d'entitats.

El nombre més elevat de consultants correspon a professionals del Treball Social amb 89 consultes (de 119 en total) que representen un 74 % del total, el que sembla normal ja que es tracta d'un consell assessor del Col·legi professional, a disposició de tota la col·legiatura.

Hi ha 11 consultes fetes per usuaris (un 9,2%), concentrades en especial en el període d'anys 1997 al 2000. Totes són queixes o denúncies plantejades per usuaris de serveis en relació a actuacions dels treballadors/res socials (vegeu Capítol 6).

Quadre 9

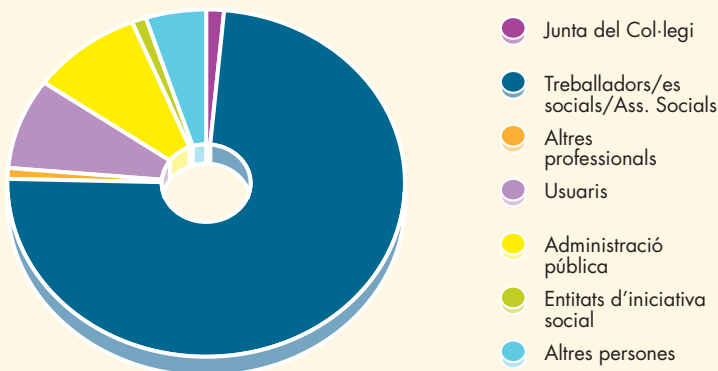
Persones o entitats que han presentat les consultes

ANY	JUNTA DEL COL·LEGI	TREBALLADORS/ ES SOCIALS (ASSISTENTS SOCIALS/DTS)	ALTRES PROFESSIONALS	USUARIS	ADMINISTRACIÓ PUBLICA	ENTITATS D'INICIA- TIVA SOCIAL	ALTRES PERSONES
1985		1					
1986		1 ⁵⁶					
1987		1					
1988		1					
1989		1					
1990	1	3				1	
1991							
1992		4			1		
1993		2		1			
1994		2	1	1	2		
1995		2					
1996		1			1		
1997		7		2	2		
1998		15		1			1 ⁵⁷
1999		7		3	1		
2000		4		2	1		
2001		3					
2002		6		1	1		1
2003		5			1		1
2004		8					
2005		9			1		1
2006		6					1
TOTAL	1	89	1	11	11	1	5
%	1	75	1	9	9	1	4

56. Consulta feta per una Comissió del Col·legi.

57. Persona relacionada amb un usuari.

Persones o Entitats que han presentat les consultes - Gràfic 9

7.2 Localització geogràfica dels consultants

En el quadre 10 es mostra la procedència geogràfica dels consultants. Hem agrupat les ciutats, pobles i viles d'on procedien per comarques a fi d'evitar una possible identificació dels consultants, la qual cosa podria ocórrer si transcrivíem els noms dels pobles. Tanmateix, donem la dada dels consultants procedents de la ciutat de Barcelona (d'on procedeixen el major nombre de consultants) i també de les ciutats amb seu de Delegació del Col·legi.

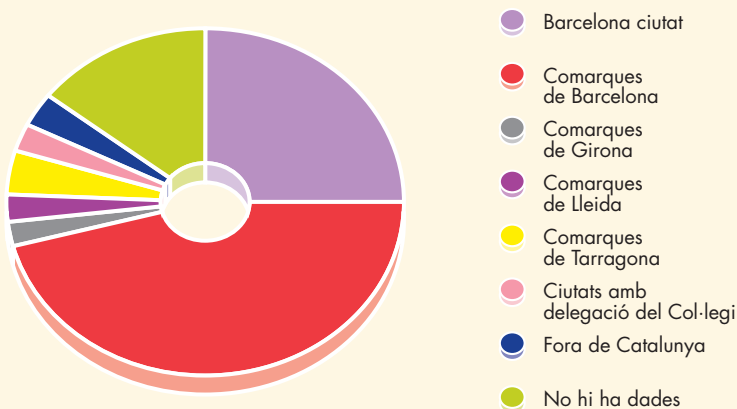
La relació de comarques segueix l'ordre alfabètic.

Quadre 10

Localització geogràfica dels consultants

ANYS	1985-1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	TOTAL
Barcelona ciutat	3	3		1	2	1			4	4	4	1	1			4	1	1	30
Altres ciutats seus de Delegacions										3									3
Alt Camp														1			1	1	3
Alt Penedès						2		1	3							1	2		9
Alt Urgell								1											1
Anoia										1									1
Baix Empordà											1								1
Baix Llobregat		1		1			1	1	1	1	1	1		2	1		1		11
Baix Penedès								1											1
Barcelonès		1												2				2	5
Berguedà										1					1				2
Garraf										1		1							2
Garrigues, les																	1		1
Gironès																		1	1
Maresme										2		2		3	1	1	1		10
Pla de l'Estany												1							1
Pla d'Urgell											1								1
Ribera d'Ebre															1				1
Tarragonès							1							1					2
Valles Occidental						1					3								4
Valles Oriental					1	1			1	2	1		1			1	1		9
Fora de Catalunya				3												1			4
No hi ha dades	2					1			1	2		1	1		3		3	2	16
Total	5	5		5	3	6	2	2	11	17	11	7	3	9	7	8	11	7	119

Localització geogràfica dels consultants - Gràfic 10

Comentaris a Quadre 10 i Gràfic 10

Apareixen 30 consultes procedents de Barcelona ciutat, a les que s'hi afegeixen 5 del Barcelonès. Representen un 30 % del total de les consultes.

Fora de Barcelona, en les ciutats on hi havia delegacions del Col·legi en aquells anys (Girona, Lleida, Manresa i Tarragona) només es formularen 3 consultes.

Respecte a altres zones geogràfiques destaquen les 10 consultes del Baix Llobregat, també 10 del Maresme, 9 del Alt Penedès i 9 del Vallès Oriental.

Com que no totes les consultes provenen de col·legiats/des, no establím cap relació entre nombre de col·legiats i nombre de consultes.

CAPÍTOL 8. Les respostes del Consell fonamentades en els Codis d'Ètica

En el present capítol ens referim a aquelles respostes del Consell Assessor d'Ètica Professional que han estat fonamentades en articles del Codi d'Ètica (1988) o del Codi d'Ètica i Deontològic (2000).

El nombre de consultes al Consell, com hem esmentat en pàgines anteriors, va ser de 119 però per al propòsit d'aquest capítol només en considerarem 115, ja que les 4 primeres consultes corresponen als anys des de 1985 a 1988 en els quals el primer Codi d'Ètica del Col·legi no havia estat encara aprovat.

De les respostes a aquestes **115** consultes rebudes, 74 es fonamenten en els esmentats Codis, el que representa el 64,34 % de les respostes, un percentatge alt que mostra la importància dels Codis com a referent per a les respostes del Consell i, d'altra banda, indica que són respostes a consultes pertinents.

Amb tot, s'ha de tenir en compte –com s'ha explicat en el capítol 6– que el nombre de consultes no acceptades per no ser de la competència del Consell, és relativament alt (28). Per tant, si només considerem aquelles

consultes considerades pertinents pel Consell, el percentatge de les respostes fonamentades en el Codi s'eleva fins a ser el 72, 54 %.

● Consultes entre 1989 – 2006	115
● Consultes acceptades	102
● Respostes fonamentades en els Codis	74

8.1 Respostes fonamentades en el Codi d'Ètica de 1988 (publicat el 1989)

Els temes dels 5 capítols que formen el Codi d'Ètica de 1988 són:

1. La responsabilitat envers els clients
2. La responsabilitat envers l'entitat per la qual hom treballa
3. L'actuació de l'assistent social com a professional
4. La responsabilitat envers els col·legues
5. La responsabilitat envers la societat.

A continuació, presentem la relació del nombre de respostes i la seva fonamentació en els diversos articles del Codi d'Ètica de 1988. L'enumeració va de major a menor nombre per a cada un dels articles involucrats del Codi.

Capítol 1 punt 5 (1.5) que tracta del secret professional

26 respostes emeses pel Consell es fonamenten en el punt 1.5 i, en la seva major part, el citen específicament.

Dintre del capítol 1, *"La responsabilitat envers els clients"*, el punt 5 diu: *"El secret professional és un valor i una garantia per a la professió. El client, per poder confiar en els assistents socials, ha de tenir la certesa que es respectarà la seva intimitat."*

Tant la recollida com la comunicació de dades seran restringides a les necessitats de l'actuació professional .

No es poden donar a conèixer dades sense l'autorització del client, sempre que no hi hagi una situació que l'impedeixi de ser responsable o que puguin ser perjudicades terceres persones de manera greu”.

En el Codi del 2000 a aquesta temàtica li correspon el Capítol 3 (“Responsabilitat envers les persones usuàries i clientes”) que en el seu punt 4 (3.4) diu: *“El secret professional és un valor i una garantia per a la professió, així com un dret i un deure dels diplomats i diplomades en Treball Social; un dret i un deure que romanen fins i tot després d’haver acabat la prestació dels serveis professionals”.*

Capítol 2 punt 4 (2. 4)

6 respostes emeses pel Consell es fonamenten en aquest punt. Aquest és el segon article invocat en importància numèrica, però a gran distància de l'anterior.

En el Capítol 2 (“Deures envers l’entitat per a la qual treballa”) el punt 4 diu: *“Tenir en compte que la documentació del treball pertany a la institució, no és propietat del professional que l’ha elaborada”.*

En el Codi del 2000, el capítol 4 (amb el mateix títol que en el Codi del 1989) en la primera part del punt 4 té el mateix redactat.

Capítol 1 punt 10 (1.10)

5 respostes

En el capítol 1 el punt 10 tracta de: *“Fer-se professionalment responsable de denunciar quan estan en joc els drets d’una persona incapacitada*

o indefensa i fer-ho saber a les persones o organismes que hi puguin intervenir”.

En el Codi del 2000 li correspon el Cap. 3.5 que diu: *“El/la DTS/AS té la responsabilitat de denunciar davant de les persones o organismes competents els casos d’abús, maltractaments o abandonament de persones indefenses o incapacitades, o qualsevol altra situació que atempti contra els drets humans”.*

Capítol 1 “ La responsabilitat envers els clients”

2 respostes

Les respostes es relacionen amb aquest capítol en general, que en el Codi d’Ètica i Deontològic de l’any 2000 és el Capítol 3 titulat *“Responsabilitat envers les persones usuàries i clientes”.*

Capítol 1 punt 2 (1.2)

1 resposta

Aquest punt en el Codi de 1989 diu: *“S’ha d’informar els usuaris de l’abast i les característiques dels serveis, dels recursos disponibles i de les obligacions, els drets i les conseqüències que comporta la seva utilització. No és ètic enviar les persones a un altre servei sense saber si hi podran ser degudament ateses”.*

En el Codi de l’any 2000, li correspon el punt 3.2 on l’enunciat anterior no conté el darrer punt i s’hi ha introduït el concepte de persones clientes, a més d’usuàries. El redactat és el següent: *“S’ha d’informar les persones usuàries i clientes de les característiques del servei i dels recursos disponibles, així com dels drets i les obligacions que comporta el seu ús”.*

Capítol 1. punt 4 (1.4)

1 resposta

En el Codi de 1989 el punt 1.4 diu: *“Tota la tasca professional està al servei de la persona i s’ha de deixar la relació amb el client quan ja no sigui necessària. Si cal derivar l’atenció a d’altres serveis s’ha de fer de la manera més favorable per a l’usuari”.*

En el Codi de 2000, aquest punt apareix molt reduït. En el punt 3.3 només se’n recull una frase i s’enuncia així: *“El treball professional és per al servei de la persona”.* Les altres dues idees (deixar la relació amb el client quan ja no sigui necessària i la forma de fer la derivació) no apareixen en el nou Codi.

Capítol 1 punt 7 (1.7) que tracta de preservar la intimitat de les persones no usuàries del servei que puguin ser al·ludides en la documentació

1 resposta

“1.7 S’ha de preservar la intimitat de les persones no usuàries del servei que puguin ser al·ludides en la documentació”.

En el nou Codi correspon al Cap. 1.4. “Intimitat de la persona. Confidencialitat”.

Capítol 2. punt 1 (2.1)

1 resposta

El Capítol 2, “Deures envers l’entitat per la qual treballa l’assistent social”, diu : *“La relació professional amb l’entitat implica: 2.1. Conèixer i respectar els objectius i la filosofia de l’entitat on es treballa...”.*

En el Codi de 2000 correspon al Cap. 4 ("Deures envers l'entitat per a la qual treballa") que en el seu punt 1 diu: *"La relació del treballador/a social amb l'entitat implica: Conèixer els objectius i la filosofia de l'entitat on treballa i respectar-los sempre que no vagin en contra dels principis bàsics de la professió ni lesionin els interessos del treballador/a social com a persona assalariada"*.

Capítol 2 punt 2 (2. 2)

1 resposta

En aquest capítol, que tracta dels "Deures envers l'entitat per la qual treballa l'assistent social", el punt involucrat diu: *"Treballar per la política social de l'entitat, per tal d'afavorir l'eficàcia dels serveis en benefici dels usuaris. Comunicar als dirigents de l'entitat les deficiències i mancances del servei i la urgència de les necessitats a atendre"*.

El punt corresponent del Codi del 2000 és al capítol 4 ("Deures envers l'entitat per a la qual treballa") que en el seu punt 2 diu: *"Treballar per la política social de l'entitat, per tal d'afavorir l'eficàcia dels serveis en benefici de les persones usuàries i clientes"*.

Capítol 2 punt 5 (2.5)

1 resposta

El punt 2.5 diu: *"Tenir una visió global del treball a realitzar i establir prioritats amb criteris objectius en funció de les necessitats detectades en la realitat social"*.

En el Codi del 2000, el punt 4.7 incorpora un redactat on s'ha suprimit el concepte de "visió global"; el resultat és com segueix: *"El/la DTS/AS ha d'establir un ordre de prioritats amb criteris objectius, en funció de les necessitats detectades en la realitat social"*.

Capítol 3 punts 4 i 7 (3.4) i (3.7)

1 resposta per cada punt

El capítol 3 es refereix als deures generals que implica l'actuació dels Diplomats en Treball Social.

En una consulta feta al Consell d'Ètica, una part de la resposta es refereix al punt 3.4 i una altra part al punt 3.7.

El punt 4 diu així: *"Distingir les declaracions i accions que fa com a persona de les que ha de fer com a representant de la professió o de l'entitat per la qual treballa"*.

El punt 7 determina: *"No participar en actes que impliquin falsedat, frau o engany"*.

En el Codi d'Ètica de l'any 2000 aquests dos punts no estan recollits.

Capítol 4 punt 2 (4. 2)

1 resposta

El Capítol 4 es refereix a "La relació envers els col·legues"; el punt 2 diu: *"No acceptar sense acord previ, fora d'una situació d'emergència, una intervenció social atesa per un altre col·lega. En el cas que sigui convenient la intervenció de més d'un professional, cal coordinar i determinar les funcions de cadascú"*.

En el Codi del 2000 correspon a 5.2. En el capítol 5, que porta el títol general "Relació amb els/les col·legues i altres professionals", el punt 2 diu: *"Llevat que es tracti d'una situació d'emergència, no s'ha d'acceptar una intervenció social atesa per un/a altre col·lega sense un acord previ. En el cas que sigui convenient la intervenció de més d'un o una professional, s'han de coordinar i determinar les funcions de cadascú"*.

8.2 Respostes fonamentades en el Codi d'Ètica i Deontològic de l'any 2000

Els temes dels 8 capítols que formen el Codi d'Ètica i Deontològic de l'any 2000 són:

1. Principis generals del treball social (especificant cada un dels principis)
2. Actuació del treballador/a social com a professional
3. Responsabilitat envers les persones usuàries i clientes
4. Responsabilitat envers l'entitat per a la qual treballa el/la TS
5. Relació amb els/les col·legues i altres professionals
6. Responsabilitat envers la societat
7. El secret professional
- 8 . Altres qüestions.

A continuació s'agrupen les respostes fonamentades en el Codi del 2000. L'enumeració va de major a menor nombre de respostes per a cada un dels articles involucrats, i és com segueix:

Capítol 1 punt 4 (1.4) Intimitat de la persona. Confidencialitat

12 respostes

També en aquests anys finals del Consell Assessor, ja en el segle XXI, les qüestions de confidencialitat i secret professional foren motiu de nombroses consultes. Aquest és un dels punts més invocats; el Codi de l'any 2000 diu així: *"Tot ésser humà té dret a la seva pròpia intimitat i que el/la DTS/AS faci un ús responsable de la informació obtinguda en la seva activitat professional. La confidencialitat és una característica essencial de les relacions que s'estableixen entre el/la DTS/AS i l'usuari/client. El professional o la professional té el deure de guardar secret de totes les matèries i dades que conegui de l'usuari/client i que hagi de demanar per a la seva activitat professional".*

Capítol 7 punt 4 (7.4)

5 respostes

El capítol 7 està dedicat al secret professional; el punt 7.4 estableix: *“No es poden donar a conèixer dades de la persona usuària i clienta sense la seva autorització, llevat que aquesta no sigui responsable dels seus actes”*.

Per tant, aquestes 5 respostes sumades a les 12 anteriors eleven a 17 el total de respostes dedicades a confidencialitat i secret professional durant els anys 2000 – 2006.

Capítol 1 punt 3 (1.3) Autodeterminació

3 respostes

Aquest punt diu: *“Tot ésser humà té dret a prendre les seves pròpies decisions i que aquestes li siguin respectades, mentre no interfereixi en el dret dels altres. Per tant, el/la DTS/AS, en la seva tasca professional, informa les persones usuàries i clients de les possibilitats i dels límits de la seva intervenció, dels objectius que hom persegueix, de les seves conseqüències i dels recursos disponibles”*.

Capítol 3 punt 1 (3.1)

2 respostes

Aquest punt contingut en el capítol 3, dedicat a la “Responsabilitat envers les persones usuàries i clients”, estableix: *“Totes les persones usuàries i clients han de ser ateses amb interès, dedicació, equanimitat i honestetat professionals, respectant les seves diferències individuals o grupals. En tot cas, s’ha de donar prioritat a les situacions més greus i urgents”*.

Capítol 4 punt 4 (4.4)

2 respostes

El capítol 4 tracta dels deures envers l'entitat per a la qual treballa el/la professional i en el seu punt 4 diu que cal *"tenir en compte que la documentació de treball pertany a la institució; no és propietat del professional o la professional que l'ha elaborada. En tot cas, la persona usuària i clienta té dret a conèixer la part de la documentació corresponent a la seva història. El/la professional ha de tenir en compte els límits i les obligacions del secret professional"*.

Capítol 5 punt 1 (5.1)

1 resposta

El capítol 5 fa referència a la relació amb els/les col·legues i altres professionals. En el seu primer punt determina que *"la deontologia professional implica no manifestar als clients o clientes els possibles desacords amb l'actuació d'altres col·legues"*.

Capítol 5 punt 2 (5.2)

1 resposta

Aquest punt estableix: *"Llevat que es tracti d'una situació d'emergència, (el/la DTS/AS) no ha d'acceptar una intervenció social atesa per un/a altre col·lega sense un acord previ. En el cas que sigui convenient la intervenció de més d'un o una professional, s'han de coordinar i determinar les funcions de cadascú"*.

Capítol 5 punt 7 (5.7)

1 resposta

Seguim en el mateix capítol 5 en el qual el punt 7 diu. *“Quan un/a DTS/ AS conegui que un altre o una altra professional del treball social incompleix les normes del codi deontològic, ha de comunicar-ho per escrit a la Junta de Govern del Col·legi”*.

Les dades exposades en les pàgines anteriors estan resumides en el quadre 11 i en els gràfics 11 i 11 bis.

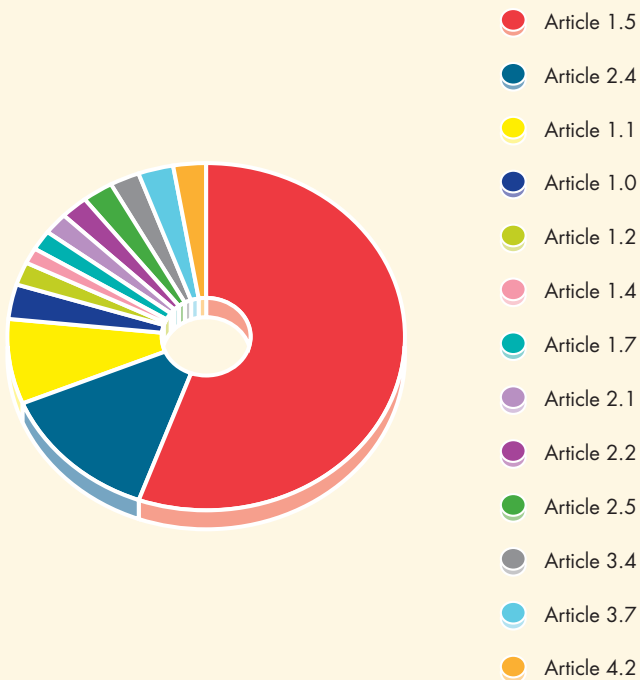
Quadre 11

Respostes del consell fonamentades en els codis d'ètica

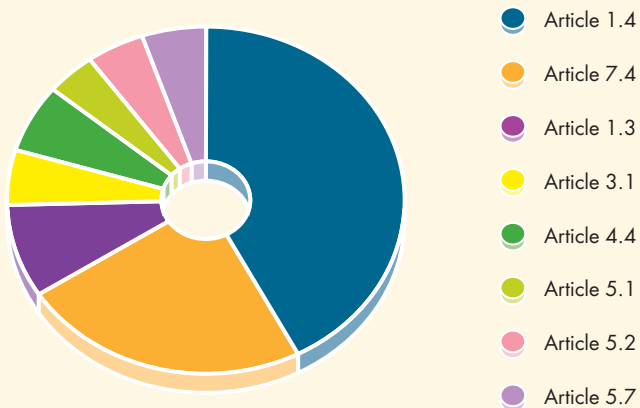
CODI 1988		
Capítol, article	N. respostes	%
1.5	26	54,18
2.4	6	12,5
1.1	5	10,42
1.0	2	4,18
1.2	1	2,08
1.4	1	2,08
1.7	1	2,08
2.1	1	2,08
2.2	1	2,08
2.5	1	2,08
3.4	1	2,08
3.7	1	2,08
4.2	1	2,08
Totals	48	100

CODI 2000		
Capítol, article	N. respostes	%
1.4	12	44,44
7.4	5	18,52
1.3	3	11,12
3.1	2	7,41
4.4	2	7,41
5.1	1	3,7
5.2	1	3,7
5.7	1	3,7
Totals	27	100

Respostes del Consell fonamentades en el Codi d'ètica de 1988 - Gràfic 11

Respostes del Consell fonamentades en el Codi d'ètica de 2000 - Gràfic 11 bis

Comentaris a Quadre 11 i Gràfics 11 i 11 bis

Tornem als articles més invocats a fi d'exposar els temes més freqüents en les respostes del Consell.

- Destaca la temàtica **relacionada amb secret professional i confidencialitat: 43 respostes.**

Són 26 les respostes fonamentades en l'article 1.5 del Codi de 1988 i 5 en l'article 1.4 del Codi de 2000, referents al **secret professional** que, sumades a les 12 consultes en relació als article 1.4 del Codi de l'any 2000 referents a **confidencialitat**, fan un total de 43.

Aquesta xifra representa el **58,1 %** del total de les 74 respostes. Atesa la incidència de les qüestions de confidencialitat i secret professional, és del tot coherent que el Col·legi es preocupés i ocupés d'aquestes qüestions i creés una Comissió que estudià específicament aquests temes i n'elaborà un document que fou publicat el 2000⁵⁸ (vegeu Cap. 1 Història del Consell, any 1997 i any 2000).

Les 26 respostes responen a preguntes totes elles sobre la mateixa problemàtica però molt diverses quant a les situacions involucrades. Així són freqüents les consultes a causa de caps de serveis o bé d'autoritats polítiques que demanen dades de clients/usuaris que el/la treballador/a social considera confidencials. Peticions semblants són en ocasions fetes per professionals externs a l'equip del treballador/a social; en algun cas, és un advocat relacionat amb un familiar del client usuari qui les sol·licita.

Les respostes del Consell sempre invoquen els esmentats articles relatius al secret professional i en alguna ocasió afegeixen: *"Documentació confidencial és tota la que es deriva de l'actuació professional i que conté dades que el client/usuari ha confiat al treballador social. Aques-*

58. La Confidencialitat i el Secret Professional, document publicat pel Col·legi l'any 2000 (vegeu Bibliografia).

ta documentació no pot ser entregada a cap instància o càrrec sense l'autorització del propi usuari". I en una altra ocasió: "Manifestem que quan algun Cap demani al treballador social informació, caldrà que ho faci sempre per escrit indicant l'objectiu pel qual se sol·licita. Només així el professional podrà donar a conèixer algunes dades referents al contingut de la documentació, dades que han estat expressades de manera confidencial".

No obstant això, el fet que en ocasions les autoritats (tècniques o polítiques) invoquin el principi d'autoritat, que comporta l'obediència del/la treballador/a social, i també invoquin la responsabilitat última de l'autoritat corresponent respecte al treball i a l'atenció als usuaris/clients, fa que no sigui fàcil resoldre la situació per part del professional.

Els aclariments i precisions continguts en les respostes del Consell esmentades corresponen a consultes fetes amb anterioritat a l'aprovació de la Llei Orgànica de Protecció de Dades (15 /1999) i el seu Reglament (aprovat el 2007) que en l'actualitat ha de ser tinguda en compte, així com la Llei de Serveis Socials de Catalunya (2007) i les normes de l'Agència Catalana de Protecció de Dades.⁵⁹

En aquest bloc també s'hi inclouen respostes a dues consultes (que més aviat són queixes) sobre els espais físics on els professionals han de mantenir entrevistes amb els usuaris en llocs poc adients per respectar la seva intimitat.

59. Sobre les qüestions de protecció de dades, vegeu: Óscar Cebolla Bueno, "Quiero una copia de mi historia social. La legislación en materia de Protección de datos en Servicios Sociales", Revista de Servicios Sociales y Política Social (Consejo General de Colegios DTS), n. 84, 4rt trimestre 2008, p. 137 – 156.

■ 8 respostes es refereixen a la propietat de la documentació de treball

Corresponen 6 al Codi del 1988 i 2 al Codi del 2000. Es tracta de consultes com, per exemple, la d'una treballadora social acomiadada d'una entitat que pregunta si té dret a emportar-se "el registre diari d'activitats o també anomenat diari de camp". En la resposta s'invoca l'article 2.4 (Codi de 1988): "la documentació del treball pertany a la institució, no és propietat del professional que l'ha elaborada" i es precisa que si *"l'esmentat document es considera documentació de treball, és de l'entitat; si es considera que es tracta d'anotacions personals, la treballadora social se les podria quedar"*.

■ 5 respostes relacionades amb denúncia o no denúncia

En una consulta que implica una denúncia, una treballadora familiar d'un servei d'Atenció Domiciliària d'un Ajuntament sol·licita una investigació sobre l'actitud d'una treballadora social col·legiada que ha redactat un informe adreçat al seu superior, Regidor d'Àrea, relatiu al comportament de l'esmentada treballadora familiar. El Consell va respondre que l'informe de la treballadora social s'adiu amb les seves funcions professionals, no troba adient la denúncia però recomana a la TS col·legiada prudència professional a l'hora de redactar informes.

Els familiars d'una usuària d'un servei social denuncien una treballadora social perquè ha fet un informe que, segons ells, vulnera els drets humans i el Codi d'ètica. Després d'estudiada la documentació presentada i la informació aportada per la T.S., el Consell acorda que no procedeix obrir cap expedient contra la professional, ja que l'informe objecte de la denúncia no viola cap article del Codi ni comet cap falta deontològica.

En les respostes anteriors es cita l'article 1.10 del Codi de 1988.

■ 4 respostes relacionades amb la responsabilitat envers les persones usuàries i clients

Apareixen 2 respostes fonamentades en cada Codi. Una de les consultes té a veure amb la qüestió ètica que se li planteja a una treballadora social que en el seu equip i a les seves ordres té una persona amb problemes de drogoaddicció; la consulta versa sobre l'actuació a seguir a fi que els usuaris no en surtin perjudicats i, d'altra banda, tenir en compte la situació de la persona amb problemes.

■ 3 respostes al·ludeixen a l'autodeterminació dels clients/usuaris

Corresponen als darrers anys i són respostes basades en l'article 1.3 del Codi del 2000. Es refereixen a dones en situació o en risc de maltractament greu i al seu dret de no voler denunciar, en contraposició a la responsabilitat de la treballadora social que l'atén de denunciar la situació. En una de les consultes es diu que *"tampoc es veu un imminent perill de la seva vida"*. En un altra de les situacions sembla haver-hi menors involucrats.

Una consulta exposa *"les contradiccions que li porta (a la treballadora social) el compliment de la Llei 27/2003 reguladora de la protecció a les víctimes de violència domèstica"*. A la treballadora social li preocupa, a més, actuar amb "subjectivitat". Sembla tractar-se d'una consulta genèrica sense especificar un cas concret.⁶⁰

La resposta del Consell cita, en primer lloc, l'article 3.5 del Codi d'Ètica i deontològic sobre *"la responsabilitat de denunciar davant de les persones o organismes competents els casos d'abús, maltractament o abandonament de persones indefenses o incapacitades o qualsevol altra situació que atempti contra els drets humans"*. Per tant, d'acord amb aquest article

60. En l'actualitat, a més, s'hauria de tenir en compte el que prescriu la Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista, aprovada pel Parlament de Catalunya.

del Codi i amb la legislació vigent, “sense cap dubte s’ha de denunciar quan hi ha **menors involucrats**” (en negreta en l’original). En el cas de persones adultes víctimes que no volen denunciar, en el Consell d’Ètica hi ha dues posicions: una d’elles és la d’atenir-se a l’esmentat article del Codi d’Ètica. L’altra és tenir en compte un altre article del Codi d’Ètica, el 1.3, que fa referència a l’autodeterminació de les persones i diu: “Tot ésser humà té dret a prendre les seves pròpies decisions ... ”(continua amb la cita de l’article).

En una altra consulta similar, en la carta de resposta s’hi afegeix: “Malgrat aquest dilema, el Consell és unànim en: a) presentar denúncia quan en la situació que es planteja hi ha menors o persones incapacitades involucrades, b) estudiar en tots els casos els beneficis i els riscos que comporta tant fer una denúncia, com no fer-la”.

Aquestes respostes ofereixen la particularitat que s’expressen **dues opinions diferents** al sí del Consell i es fan constar totes dues en les respostes.

No hi ha respostes anteriors on apareguin dues posicions diferents. Tot i que probablement existirien en altres ocasions, el Consell cercava la unanimitat en les respostes. Al llarg dels anys estudiats, habitualment hi ha hagut consens o, almenys, no ha quedat registrat si va haver-hi discrepàncies, llevat dels casos que ara comentem.

■ 1 resposta es fonamenta en l’article 5.1 , “la relació amb els/les col·legues i altres professionals”

Es tracta de la resposta a una consulta presentada al Consell per una col·legiada respecte a l’actuació d’una altra treballadora social que s’ha queixat als caps de la primera i a la usuària del servei envers la seva actuació professional. La resposta del Consell té en compte l’article 5.1 (Codi del 2000) que estableix que “la deontologia professional implica no manifestar als clients o clientes els possibles desacords amb l’actuació d’altres col·legues”.

8.3 Comentaris finals

La història del Consell

El Col·legi de Catalunya va instaurar el Consell d'Ètica ben aviat, l'any següent de la seva creació. Si bé és cert que un consell d'ètica o de deontologia havia de ser instituït un moment o altre, com havien fet els col·legis d'altres professionals, la seva constitució i posada en marxa van ser prioritàries per a la primera Junta de Govern.

A Espanya en aquells anys la major part de col·legis de treballadors socials no tenia un òrgan similar. En un estudi realitzat fa pocs anys en una altra comunitat autònoma, es pot comprovar que els professionals encara el reclamaven⁶¹. Actualment (2010) només deu col·legis de treballadors/es socials, dels 37 existents, tenen un consell d'ètica o deontologia.

El Col·legi de Catalunya va ser el primer col·legi de treballadors/res socials d'Espanya que va elaborar i aprovar un Codi ètic per als seus membres, ja l'any 1988.

El fet que el Consell hagi d'existir segons els Estatuts ha assegurat la seva permanència al llarg dels anys, a diferència d'algunes comissions o consells del Col·legi que existiren alguns anys i després desaparegueren. En aquest sentit, va ser un encert que el Consell d'Ètica estès establert pels Estatuts.

61. En un estudi sobre dilemes ètics realitzat a Navarra el 2004 i 2005, els treballadors socials demanaven "... la creació de órganos de encuentro y reflexión sobre temas éticos con otros colegas, de grupos de supervisión, la petición de apoyo a las administraciones públicas, al colegio profesional, incluso la creación de un servicio de consulta, (...) la creación de un comité de ética...". Vegeu: María Jesús Úriz, Alberto Ballesterio i Begoña Urien, *Dilemas éticos en la intervención social. Una perspectiva profesional desde el Trabajo Social* (Sara-gossa, Mira Editores, 2007) p. 93.

Hi hagué diversos moments de crisi, en general curts, en els quals va disminuir l'activitat del Consell però sense afectar la seva continuïtat; les crisis gairebé sempre van anar lligades al retard en la convocatòria de la seva renovació estatutària. Era com si es produís una fatiga per part dels membres que hi portaven més temps dels quatre anys que havien previst dedicar-hi. La crisi interna anava acompanyada d'una disminució de les consultes rebudes, però no podem establir una relació directa de causa a efecte, és a dir que fos la situació de crisi la que produís una disminució de consultes perquè no hem trobat una explicació fonamentada i convincent per a aquest fet.

Les activitats del Consell no s'han limitat a respondre les consultes sinó que s'han portat a terme nombroses tasques: redacció de codis, docència, xerrades, recomanacions a la Junta, relació amb el Consejo General per assumptes de la FITS, assistència a actes relacionats amb temes d'ètica, participació en la comissió per a la redacció del document sobre confidencialitat, i altres.

Cal destacar en el treball dels membres del Consell l'aspecte de servei a la col·legiatura i a la societat, de caràcter voluntari, sense cap contraprestació i realitzat durant un període de temps de quatre anys, compromís que gairebé la totalitat dels membres va mantenir.

Les consultes

Nombre de consultes

Atès el nombre, creixent any darrere any, de col·legiats/des, en conjunt han estat poques les consultes dirigides al Consell; 119 en 22 anys no ens sembla un nombre gaire elevat. Quan diem "poques", som conscients que pot ser una afirmació subjectiva, ja que no podem comparar aquest nombre amb cap altra dada: no en tenim d'altres col·legis de treballadors/res socials de l'Estat ni d'altres col·legis professionals. La recerca d'aquestes dades ha quedat fora dels objectius i límits del nostre estudi, si

bé pensem que seria interessant obtenir dades d'altres col·legis per poder comparar amb les nostres de la mateixa època.

En diversos capítols, hem comentat la inexistència de consultes per part del col·lectiu que treballa en el l'àmbit de salut i la hipòtesi que el fet de tenir comitès o comissions de bioètica al seu abast sigui suficient per a resoldre els seus dubtes o dilemes ètics. Una altra hipòtesi –que no hem confirmat– és que quan hi ha treball en equip o bé supervisió, un i altra ajuden els professionals en els seus problemes relacionats amb l'ètica i la deontologia, de forma que no consulten el Consell.

Es produeix de tant en tant un any en què hi ha un nombre mínim de consultes: és un nombre objectivament baix al comparar-lo amb els d'altres anys. Sembla que quan un equip del Consell porta molt de temps en exercici disminueixen les consultes. I, en canvi, quan es fa una convocatòria pública de nous membres per a la renovació, al cap de poc temps augmenten les consultes. Podria ser que en fer la convocatòria, tota la col·legiatura rep informació del Consell i això activa les consultes: els nous col·legiats/des potser se n'assabenten, els altres recorden la seva existència; els aspirants a membres han de recollir 15 firmes que els avalin; es parla del Consell, etc.

Temes més freqüents en les consultes

El major nombre de consultes es refereix a la **confidencialitat, al secret professional i a la protecció de dades**. Aquesta tendència també apareix en altres llocs i estudis. Un exemple significatiu el trobem en els resultats de l'estudi abans esmentat, dirigit per María Jesús Úriz i patrocinat pel Govern de Navarra, publicat el 2007, realitzat a partir d'un qüestionari (qualitatiu i quantitatiu) a treballadors/res socials dels serveis socials de base de Navarra. Les conclusions d'aquest estudi diuen: *“Las cuestiones éticas con las que se encuentran más frecuentemente (y que también les preocupan más) son las relacionadas con la confidencialidad y el secreto profesional, a veces incluso trabajando en equipo o en el momento de*

compartir información con otros profesionales. Les falta concreción sobre cuándo pueden romper el secreto profesional y cuándo no”.⁶² Segons els autors d’aquest estudi, “los informes a terceros preocupan en un 60 % de los casos, la realización de los mismos (53 %) o el acceso a la historia social (50 %). A renglón seguido aparece el dilema de la confidencialidad (45 %) que es el que subyace en los tres (temas) principales anteriores”.

Un estudi de Begoña García Álvarez sobre la pràctica del Treball Social als serveis socials bàsics de Lleó mostra una preocupació similar per les qüestions de confidencialitat i secret professional.⁶³ Es demanava als treballadors socials dels esmentats serveis valorar el grau d’importància per al Treball Social de quatre principis en els que hi figuraven, a més de la confidencialitat i el secret professional: l’autodeterminació de l’usuari, la justícia distributiva i el compliment de les normes i principis institucionals. Els resultats de l’estudi donaren un 53 % quant a situar la confidencialitat i secret professional en primer lloc d’importància mentre que la justícia distributiva venia en segon lloc, amb un 40 % de les respostes, i l’autodeterminació en tercer lloc, amb un 35 % de les respostes; en darrer lloc el compliment de les normes institucionals amb un 32 %. En l’estudi de M. Teresa Fuentes, esmentat al Capítol 2, punt 2.2., l’autodeterminació i la justícia distributiva se situen davant de la confidencialitat.

A l’hora de prendre una decisió davant d’un problema ètic relacionat amb la confidencialitat, els/les professionals del Treball Social disposen actualment de més eines legals, algunes de les quals no estaven vigents o disponibles en molts dels anys que cobreix aquest estudi. La normativa aplicable en matèria de comunicació de dades de caràcter personal en l’actualitat és la següent:

– “Ley Orgànica 15/1999, de 13 diciembre, de protección de datos

62. M. J. Úriz i altres, *ibidem*, p. 91.

63. Begoña García Álvarez “Conflictos éticos en la práctica del Trabajo Social de los Servicios Sociales básicos”, *Revista de Servicios Sociales y Política Social* (Consejo General de Colegios DTS), n. 82, 2on trimestre 2008, p. 155 – 168.

de caràcter personal” i “Real Decreto 1720/2007, de 21 diciembre”, que aprova el Reglament de desenvolupament de la “Ley Orgánica”. Va entrar en vigor el 19 d’abril de 2008.

- Llei 12/2007, d’11 d’octubre, de Serveis Socials (de Catalunya), especialment els articles sobre drets i deures de les persones usuàries.
- Codi d’Ètica i Deontològic dels Diplomats en Treball Social i Assistents Socials de Catalunya, 2000.
- Estatuts del Col·legi de Diplomats en Treball Social i Assistents Socials de Catalunya, 2005.
- Col·legi Oficial de DTS i AS de Catalunya, *La Confidencialitat i el Secret Professional*, 2000 (en projecte d’actualització).

Si bé des de 1999 existeixen més recursos legals per resoldre les qüestions ètiques sobre confidencialitat, ens hem de preguntar si aquesta legislació, com l’esmentada Llei Orgànica de protecció de dades de caràcter personal i el seu Reglament de 2007, han facilitat o bé han complicat el treball dels professionals. No podem fer una valoració quant a la protecció dels usuaris ni a l’ajut o dificultat que hagi representat per als treballadors socials i altres professionals però creiem que és una qüestió prou interessant per dedicar-hi atenció i recerca. Les dades de l’actual Consell de Deontologia Professional del Col·legi mostren que les consultes relacionades amb la confidencialitat continuen sent les més nombroses (vegeu Annex II).

L’autodeterminació de l’usuari/a també fou objecte de preocupació i de consultes. Gairebé en termes similars a algunes de les consultes formulades a Catalunya, aquesta preocupació apareix en l’estudi de Navarra, ja citat. Diu així: *“También les preocupa (a los trabajadores sociales) todo lo relacionado con respecto a la autonomía y a la libertad de los usuarios. Alguno se pregunta, por ejemplo, hasta qué punto puede influir en la vida de un usuario; en los casos de maltrato, a veces les resulta difícil respetar la decisión de las mujeres que no quieren denunciar a sus parejas”*.⁶⁴

64. M. J. Úriz i altres, ob.cit., p. 91.

Les consultes relacionades amb la **violència masclista**⁶⁵ i l'**autodeterminació de les dones** quan a denunciar o no denunciar, tot i no ser nombroses, inquietaren suficientment al Consell com per demanar a la Junta del Col·legi la creació d'una Comissió dedicada a les qüestions ètiques entorn a la violència domèstica, de forma semblant a com en anys anteriors la preocupació per la qüestió de la confidencialitat havia originat la creació d'una comissió *ad hoc* que va redactar el document ja citat sobre aquest tema. Tanmateix, la comissió sobre la violència domèstica no va ser constituïda.

Una altra constatació és que algunes de les **consultes reflecteixen problemes laborals més que problemes ètics**. Diversos conflictes dels treballadors socials amb les entitats on treballen foren presentats al Consell d'Ètica que òbviament hagué de derivar les consultes cap a altres instàncies.

Un bon nombre de consultes s'haurien d'haver adreçat a un servei de supervisió més que a un consell d'ètica.

No apareixen consultes referents a **treball social comunitari-desenvolupament comunitari** i ni els codis d'ètica dels treballadors/es socials ni la bibliografia rellevant més utilitzada contenen referències als dilemes ètics en la pràctica de la intervenció comunitària.

Expedients disciplinaris

En la Crònica del Consell (Capítol 1) queda reflectit que l'any 1993 es va deliberar sobre delegar al Consell la tramitació d'expedients disciplinaris i es va constatar que els membres del Consell *"no són experts ni tenen una formació específica quant a expedients disciplinaris, recomanar sancions, etc."*. Aleshores es va decidir que el Consell comptés amb

65. En els anys estudiats s'empraven preferentment les expressions "violència de gènere" o "violència domèstica".

l'ajut de l'assessor legal del Col·legi i, a més, que també amb la seva ajuda, es redactés un protocol amb les pautes a seguir en la instrucció d'un expedient disciplinari.

En la documentació estudiada no apareix que la confecció del protocol proposat es portés a terme, i, consultat un membre d'aquell equip, ens confirma que no s'elaborà un protocol que fos oficialment aprovat sinó unes pautes provisionals que s'utilitzaren en aquell moment. La redacció d'un procediment per a la instrucció d'expedients disciplinaris es realitzà l'any 2007 per part de l'equip del Consell de Deontologia amb assessorament jurídic.

Les respostes

Les deliberacions i les respostes del Consell d'Ètica s'han basat en el diàleg entre les persones membres. Al llarg dels anys estudiats normalment hi ha hagut consens, o almenys si va haver-hi discrepàncies, no han quedat enregistrades. Només tenim constància d'una qüestió (reflectida en les corresponents actes i respostes) on constava que hi hagueren dues opinions divergents per contestar a unes consultes, totes elles sobre el tema de la violència domèstica, com ja s'ha comentat.

Si bé el Consell, a través de la seva coordinadora o d'un altre membre, en diverses ocasions va establir contacte amb la persona consultant a fi d'aclarir algun punt o la totalitat de la consulta, no apareix en la documentació que s'hagi emprat el procediment de reunir-se el Consell, o part d'ell, amb la persona consultant per trobar conjuntament la resposta a la consulta plantejada. Tanmateix, segons recorden alguns membres del Consell, en ocasions havien tingut lloc aquestes reunions, que l'actual Consell de Deontologia ha incorporat com a procediment habitual. Les respostes es basaven gairebé exclusivament en el Codi ètic vigent en el moment corresponent i en els principis del Treball Social. Si hi ha hagut referències a altres principis o a altres documents, no apareixen en les respostes ni en les actes. Probable-

ment els principis de beneficència⁶⁶ i no maleficència s'han tingut en compte, sense citar-los.

Recomanacions

Les recomanacions finals sorgeixen de les dades de l'estudi aquí exposades, i de la lectura de tot el material del Consell. A més, en aquestes Recomanacions –i a diferència de la resta de l'estudi– hi hem incorporat observacions derivades del nostre pas pel Consell d'Ètica.

1. Composició

Els consells d'ètica i deontologia necessiten professionalització. La creixent complexitat de les consultes i també de la legislació vigent, així ho aconsella. Els consells haurien de tenir assegurada l'adequada implementació dels seus processos en dos aspectes:

En l'aspecte de continguts teòrics, cal assegurar la solidesa i adient fonamentació de les respostes dels consells.

En l'aspecte formal, cal assegurar la continuïtat en el procés a seguir, en els procediments administratius i en l'arxiu de la documentació.

A fi d'aconseguir els dos objectius esmentats, en la composició dels consells caldria comptar amb persones amb experiència professional i persones amb formació teòrica sobre ètica i deontologia. Creiem que calen totes dues visions per emetre respostes equilibrades i encertades.

El procediment per elegir les persones membres del Consell d'Ètica era (i segueix sent actualment per al Consell de Deontologia) basat simplement en la recollida d'un mínim de quinze signatures de col·legiats/des que,

66. Beneficència, utilitzat aquí com un dels principis de la bioètica (no amb el significat d'ajudes gracioses).

en certa forma, avalen al/la candidat/a. Ni el Reglament de Règim Intern del Col·legi de 1986 ni els Estatuts vigents exigeixen la presentació del currículum o anys d'experiència.⁶⁷ Una altra via per accedir al Consell és per designació de la Junta sense altre requisit. Aquests requeriments no semblen suficients, atesa la creixent importància i complexitat de les funcions i tasques dels consells de deontologia.

Alguns col·legis professionals tenen adscrit un/a assessor jurídic als seus respectius consells deontològics, la qual cosa és no solament aconsellable sinó del tot necessària. El Consell d'Ètica va fer diverses consultes a l'assessor jurídic del Col·legi abans d'emetre algunes respostes o bé per determinar la naturalesa de caràcter laboral o jurídic i no ètic d'altres consultes. Aquest assessorament, que ha existit, ha d'estar garantit per al Consell.

En l'aspecte formal, els freqüents canvis de secretària del Consell, funció que s'ha fet de forma rotatòria cada sis mesos en la major part de la història del Consell, en algunes etapes no ha assegurat la necessària continuïtat en la redacció, recollida i arxiu de la documentació. Aquest és un aspecte fàcil de millorar i resoldre, amb l'adjudicació al Consell de recursos i mecanismes suficients.

2. Implicació dels consultants

En la major part de les consultes, caldria involucrar els consultants en l'elaboració de les respostes. Actualment ho recomanen els teòrics i és adient amb els principis de participació del Treball Social. Unes respostes i recomanacions elaborades conjuntament entre els membres del Consell i els consultants tenen més garanties d'adequar-se a les necessitats dels consultants i de ser portades a la pràctica per aquests.

67. Alguns col·legis professionals de Catalunya exigeixen un nombre d'anys d'experiència força elevat per ser membre de les seves respectives comissions deontològiques.

3 . Elaboració de les respostes

Com ja s'ha comentat, al llarg de les respostes del Consell d'Ètica hem trobat poca informació sobre diferències d'opinió entre els membres del Consell i només dues respostes inclouen diverses opinions, totes dues relatives a qüestions de violència de gènere. Sembla com si l'estratègia era que calia trobar un consens per a la resposta. Potser hauria estat més interessant recollir en les respostes i traslladar als consultants, la diversitat d'opinions entre els membres del Consell, si és que existiren⁶⁸

El fet d'acceptar que puguin haver-hi diverses opinions en el Consell d'Ètica no vol dir que considerem que les decisions ètiques són relatives, sinó que pensem que algunes decisions ètiques depenen del context, de la història i dels valors personals i que cal dialogar, respectar les opinions dels altres, la seva història i els seus valors. Acceptar dialogar sempre pressuposa l'existència de diverses opinions i que totes poden ser vàlides. Josep M. Terricabras en un dels seus llibres afirma: *"Quan quedem confrontats a diverses alternatives, mai no estem a zero, mai no estem com qui diu, en blanc. Sempre participem ja d'una visió determinada de les coses, apresada a través de la família, l'escola o el grup social en què ens ha tocat néixer o créixer"*.⁶⁹ Ja hem citat en pàgines anteriors (vegeu 2.2.) a Victòria Camps quan diu: *"... habría que recordarles a los comités que el consenso no es deseable por sí mismo y que su función debería estar más cerca del foro que estimula el debate que del órgano de consulta..."*.⁷⁰

68. El Reglament del Col·legi respecte al Consell d'Ètica diu que "els acords es prenen per unanimitat i quan aquesta no es pot aconseguir per majoria absoluta" (Cap. VI). Aquest punt pot haver influït en les respostes del Consell tot i que caldria distingir entre respostes i acords.

69. Josep M. Terricabras, *Atreveix-te a pensar*. (Barcelona, Edicions La Campana, 1998) p. 112.

70. Victoria Camps, *Una vida de calidad* (Barcelona, Aires y Mares, 2001) p. 236.

D'altra banda, de vegades cal agilitzar les respostes, cal tenir en compte que algunes consultes tenen un caràcter urgent per sorgir de situacions greus, extremadament conflictives. No sempre els és fàcil als membres del Consell poder donar una resposta ràpida, atès el caràcter voluntari de la seva tasca que habitualment ha de fer-se compatible amb les obligacions laborals dels seus membres.

4. Base teòrica

Ens preguntem si els consells d'ètica i deontologia haurien de definir-se com adscrits a una determinada teoria ètica. I haurien d'haver elaborat el procediment a seguir en relació a la resolució de dilemes ètics?

En la documentació del Consell no hi trobem referències a aquests temes: ni a teories ni a procediments, el que no permet afirmar que no existissin sinó només que si existiren, no quedaren reflectits. Com s'ha comentat, el que ha quedat ben reflectit és la fonamentació de la majoria de les respostes en els codis professionals. Aquesta fonamentació, que és bàsica i imprescindible, és una de les raons de ser del Consell. Tanmateix, cal tenir en compte les diferents teories respecte a l'ètica, absents en la documentació del Consell.

Com a exemples de diferents punts de vista teòrics, podem citar que en un dels enfocaments feministes del Treball Social es rebutja la preeminència de les normes generals per a la resolució de qüestions ètiques i es posa l'èmfasi en la sensibilitat a les situacions específiques.⁷¹ Però, en front d'aquesta opinió, es situa la de F.J. Bermejo quan tracta dels perills que poden trobar els professionals en l'aspecte ètic de la seva activitat; en la seva opinió, aquests són:

71. Citat a Derek Clifford "Resolving uncertainties? The contribution of some recent feminist ethical theory to the social profession", *European Journal of Social Work*, vol. 5, n. 1, 2002, p. 31 – 41.

- La **improvisació decisionista**, és a dir, creure que l'experiència és suficient; opina que aquest és el perill més estès entre els treballadors/res socials.
- La **sacralització gairebé dogmàtica del codi professional**.
- L'**idealisme anticodificador**; aquest perill, oposat a l'anterior, consistiria en opinar que els codis són innecessaris i només calen orientacions generals.
- L'**abstracció exagerada** (l'abús del principalisme); els partidaris d'aquesta postura consideren que hi ha uns principis universalment vàlids i aplicables arreu, independentment de les particularitats professionals.⁷²

L'autor recomana que per vèncer aquests perills el/la treballador/a social ha d'articular tres dimensions: el coneixement en profunditat dels principis fonamentals que han d'orientar la seva activitat; les normes concretes que regeixen aquesta activitat, habitualment recollides en els codis de la professió, i finalment la reflexió sistemàtica i el raonament sobre les diverses alternatives d'actuació possibles en cada situació, comptant amb un mètode adient de resolució de casos.

Respecte a la segona qüestió que plantejem en aquest apartat –els procediments a seguir– podem citar, entre altres autors, a María Jesús Úriz Pemán qui, en un article publicat a RTS, analitza a fons diferents models de solució de dilemes ètics en Treball Social; hi destaquen el Model Ètic proposat per Elaine P. Congress i el Model col·laboratiu de la Federació Internacional de Treballadors Socials.⁷³ També és interessant el mètode proposat per Francisco Bermejo Escobar en un article publicat a la revista *Trabajo Social Hoy*.⁷⁴

72. Francisco J. Bermejo Escobar, "La ética en el trabajo social", RTS, Revista de Treball Social, n. 146, juny 1997, p. 58.

73. María Jesús Úriz Pemán, "Models de resolució de dilemes ètics en el treball social", RTS, Revista de Treball Social, núm. 175, setembre 2004, p. 6 – 27.

74. Francisco J. Bermejo Escobar, "Planteando y tratando de resolver dilemas morales" Trabajo Social Hoy, n. 14, 4rt trimestre 1996.

En resum, els nostres comentaris van en la línia de la necessitat de dedicar més atenció a les qüestions teòriques.

5 . Formació en ètica i deontologia del Treball Social

Seria interessant conèixer l'opinió dels treballadors/res socials de Catalunya sobre si consideren que la seva formació en ètica i deontologia ha estat suficient i adient.

L'estudi de M. J. Úriz, ja citat, diu que el 100 % dels treballadors/res socials (de Navarra) que van contestar les seves preguntes opina que la ètica ha de ser matèria d'estudi en la carrera de Treball Social i un 96 % considera que ha de ser matèria obligatòria. Dels enquestats només un 20 % afirma haver rebut una formació suficient en ètica.⁷⁵

Per poder opinar sobre aquesta qüestió, no tenim a mà dades suficients sobre la formació en ètica i deontologia dels treballadors/es socials en l'ensenyament de Treball Social, ni del moment present ni dels darrers anys. Que nosaltres sapiguem, en la major part de departaments l'assignatura d'ètica és optativa, però a la Universitat Pública de Navarra és obligatòria. L'actual Consell de Deontologia Professional del Col·legi està cercant dades a fi de poder emetre una recomanació pertinent i fonamentada sobre aquesta qüestió.

6. Coneixement de les funcions i tasques del Consell

Caldria realitzar una difusió periòdica entre la col·legiatura de l'existència i funcions del Consell de Deontologia Professional com a òrgan col·legial a disposició de tots i totes. La pàgina web del Col·legi hauria de recordar-ho periòdicament. Una secció de la pàgina web podria estar dedica-

75. M. J. Úriz i altres, ob.cit., p. 75.

da a ètica i deontologia; en ella s'hi recollirien temes d'actualitat en ètica i notícies relacionades com l'aparició d'articles i llibres, conferències i jornades.

7. Recomanacions sobre estudis futurs

L'estudi que hem portat a terme ens ha plantejat moltes preguntes. Hem vist que hi ha diversos interrogants a contestar. Vistes les dades recollides fins l'any 2006, semblen prioritàries recerques sobre les següents qüestions:

- Confidencialitat, secret professional i protecció de dades.
- Formació en ètica.
- Base teòrica adient per a les respostes del Consell.

En els tres temes, ens sembla imprescindible conèixer què en pensen i què és el que més preocupa ara als professionals. Hem comentat sobre l'estudi fet a Navarra on es preguntava als treballadors/es socials sobre les seves prioritats i preocupacions en aquestes matèries. Un estudi similar seria d'interès que es portés a terme adreçat a la nostra col·legiatura.

Bibliografia i documents utilitzats

Codis i documents

- Col·legi Oficial de DTS i AS de Catalunya. *Codi d'ètica dels Assistents Socials - Código de ética de los Asistentes Sociales*, 1989.
- *Codi d'Ètica i Deontològic del Diplomats en Treball Social i Assistents Socials de Catalunya*, 2000.
- *La Confidencialitat i el Secret Professional*, 2000.
- Consejo General de Colegios Oficiales de Diplomados en Trabajo Social y Asistentes Sociales. *Código Deontológico de la Profesión de Diplomado en Trabajo Social*. Text aprovat per l'Assemblea general de Col·legis Oficials de DTS i AS el 29 de maig de 1999 (sense data d'edició). http://www.cgtrabajosocial.es/index.php?option=com_content&task=view&id=317&Itemid=16 (consultat maig 2010)
- *"Ethics in Social Work, Statement of Principles"*, document aprovat a la reunió general de la Federació Internacional de Treballadors Socials

i l'Associació Internacional d'Escoles de Treball Social a Adelaide, Austràlia, octubre de 2004. <http://www.ifsw.org/f38000032.html> (consultat maig 2010)

- Federació Internacional de Treballadors Socials i Consejo General de Colegios Oficiales de Diplomados en Trabajo Social y Asistentes Sociales. *La ética del Trabajo Social. Principios y criterios*. (Document aprovat per l'Assemblea general de la FITS a Colombo, Sri Lanka, juliol de 1994), 1996.
- *Belmont Report* (de principis i directrius per a la protecció de les persones en la recerca) aprovat als Estats Units el 30 de setembre de 1978. http://contacto.med.puc.cl/cei/docs/7_C%C3%B3digos_Reglamentos_Internacionales/7c_Informe_Belmont.pdf (consultat maig 2010).

Articles

- Número monogràfic de *RTS Revista de Treball Social* dedicat a "Ètica i treball social", n. 146, juny 1997.
- Bermejo Escobar, Francisco J. "La ética en el trabajo social", *RTS Revista de Treball Social*, n. 146, juny 1997, p. 58-67.
- Canimas Brugué, Joan. "La ética aplicada a la intervención social", *Revista de Servicios Sociales y Política Social* (Consejo General de Colegios DTS), n. 73, 1er. trimestre 2006, p. 135-144.
- "Ética aplicada. Aspectos éticos de la intervención analizados en una sesión de caso", *Revista de Servicios Sociales y Política Social* (Consejo General de Colegios DTS), n. 76, 4rt. trimestre 2006, p. 105-111.
- Cebolla Bueno, Óscar. "Quiero una copia de mi historia social. La legislación en materia de Protección de datos en Servicios Sociales",

Revista de Servicios Sociales y Política Social (Consejo General de Colegios DTS), n. 84, 4rt trimestre 2008, p. 137-156.

- Fernández i Barrera, Josefina. “La Ética y el Trabajo Social Hospitalario”, *Revista de Servicios Sociales y Política Social*, (Consejo General de Colegios DTS), n. 78, 2on trimestre 2007, p. 155-164.
- Fuentes Caballero, María Teresa. “Los conflictos éticos en la práctica de los trabajadores sociales. Una experiencia de sistematización”, *Revista de Servicios Sociales y Política Social* (Consejo General de Colegios DTS), n. 68, 4rt trimestre 2004, p. 79-113.
- “Abordar el conflicte moral. De la intel·ligència ètica personal a la intel·ligència ètica compartida”, *Educació social*, n. 17, gener-abril 2001, p. 74-87.
- García Álvarez, Begoña. “Conflictos éticos en la práctica del Trabajo Social de los Servicios Sociales básicos”, *Revista de Servicios Sociales y Política Social* (Consejo General de Colegios DTS), n. 82, 2on trimestre 2008, p. 155-168.
- Llopis Sarrió, Beneta. “El Consell Assessor d'Ètica del Col·legi de Catalunya”, *RTS Revista de Treball Social*, n. 146, juny 1997, p. 138-145.
- Paniagua, Rosario “Necesidad de una reflexión ética”, *Trabajo Social Hoy*, n. 14, 1996, p. 37-42.
- Peláez Ochotorena, Elena. “Comentarios a La Ética del Trabajo Social: Principios y criterios”, *Revista de Servicios Sociales y Política Social*, n. 37, 1er. trimestre 1997, p. 119-130.
- Úriz Pemán, María Jesús. “Models de resolució de dilemes ètics en el treball social”, *RTS Revista de Treball Social*, n. 175, setembre 2004, p. 6-27.

Llibres

- Ballesterio Izquierdo, Alberto. *Dilemas éticos en Trabajo Social. Autonomía y paternalismo*. Pamplona, Eunate, 2006.
- Banks, Sarah (1995). *Ética y valores en el trabajo social*. Barcelona, Ed. Paidós, 1997.
- Bermejo, Francisco Javier (coord.) *Ética y trabajo social*. Universidad Pontificia de Comillas, 1996.
- *La Ética del Trabajo Social*. Bilbao, Desclée de Brouwer, 2002.
- Bermejo, José Carlos i Rosa María Belda. *Bioética y acción social. Cómo afrontar los conflictos éticos en la intervención social*. Maliaño, Sal Terrae, 2006.
- Observatori d'ètica aplicada a la intervenció social. *Les persones grans i el dret a decidir*. Quaderns d'ètica aplicada a la intervenció social, n. 1.
- Platts, Mark (compilador). *Dilemas éticos*. Fondo de Cultura Económica y Universidad Nacional Autónoma de México, 1997.
- Salcedo Megales, Damián. *Autonomía y bienestar. La ética del trabajo social*. Granada, Comares, 1998.
- Úriz Pemán, María Jesús, *Ética social contemporánea*. Pamplona, Eunate, 2000.
- Úriz, María Jesús, Ballesterio, Alberto i Urien, Begoña. *Dilemas éticos en la intervención social. Una perspectiva profesional desde el Trabajo Social*. Saragossa, Mira Editores, 2007.

Legislació estatal

- Ley orgánica 15/1999, de 13 de diciembre, de Protección de datos de carácter personal i Reglament aprovat pel Reial Decret 1720/2007 de 21 de desembre.
- Ley 7/2007, de 12 de abril, del Estatuto Básico del Empleado Público (Capítulo VI. Deberes de los empleados públicos. Código de conducta).

Legislació de Catalunya

- Llei 5/2002, de 19 d'abril, de creació de l'Agència Catalana de Protecció de Dades.
- Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials.

Índex de quadres i gràfics

Quadre 1	
Nombre de consultes rebudes pel Consell Assessor d'Ètica	84
Quadre 2	
Col·lectius als quals es refereix la consulta	89
Quadre 3	
Entitat o organisme	92
Quadre 4	
Tipus de servei	95
Quadre 5	
Consultes relacionades amb les àrees-problema (per anys)	100
Quadre 6	
Consultes relacionades amb les àrees-problema (per temes)	102

Quadre 7	
Queixes i denúncies	108
Quadre 8	
Consultes no acceptades pel Consell	112
Quadre 9	
Persones o entitats que han presentat les consultes	116
Quadre 10	
Localització geogràfica dels consultants.....	118
Quadre 11	
Respostes del Consell fonamentades en els Codis d'Ètica	132
Gràfic 1	
Nombre de consultes rebudes pel Consell Assessor d'Ètica	85
Gràfic 1 bis	
Nombre de consultes rebudes pel Consell Assessor d'Ètica	86
Gràfic 2	
Col·lectius als quals es refereix la consulta	90
Gràfic 3	
Entitat o organisme	93
Gràfic 4	
Tipus de servei	96
Gràfic 5	
Consultes relacionades amb les àrees-problema (per anys)	101
Gràfic 6	
Consultes relacionades amb les àrees-problema (per temes)	103

Gràfic 6 bis	
Quan la lleialtat del T.S. està al mig d'interessos en conflicte	104
Gràfic 7	
Queixes i denúncies	109
Gràfic 8	
Consultes no acceptades pel Consell	113
Gràfic 9	
Persones o entitats que han presentat les consultes	117
Gràfic 10	
Localització geogràfica dels consultants.....	119
Gràfic 11	
Respostes fonamentades en el Codi de 1988	133
Gràfic 11 bis	
bis Respostes fonamentades en el Codi de 2000	133

Annex I

MEMBRES DEL CONSELL ASESOR

D'ÈTICA PROFESSIONAL

1984 – 2006⁷⁶

Alonso i Olaiz, Emília 1997 - 2001

Bassets i Marill, Josefina 2001 - 2006

Bonilla i Carroza, Petra 1998 - 2002

Bozzo i Roque, Montserrat 1984 - 1987

Carrera i González, Teresa 1984 - 1991 – Tarragona

Colomer i Salmons, Montserrat 1984 - 1989

Cunill i Sánchez, Jordina 2003 - 2006

Gabriel i Costa, Montserrat 1993 - 2002 – Tarragona

76. Està indicada l'adscripció a la corresponent Delegació del Col·legi.

Gomis i Claret, Montserrat 2003 - 2006 – Manresa

Grau i Gratacós , Roser 1987 - 1996

Huguet i Aymà , Josefina 1989 - 1991 – Manresa

Llopis i Sarrió, Beneta 1997 - 2001

Llucià i Figueres, Maria 1997 - 2001

Malla i Escofet, Pilar 1984 - 1989

Mallas i Riera, Ester 1989 - 1993

Marín i Fernández, Ester 1993 - 1996

Massana i Llorens, M. Pilar 1984 - 1989

Massanés i Atcher, Josefina 1993 – 1996

Massons i Rabassa, M. Teresa 1987 – 1989

Mestres i Anglà, Montserrat 1993 – 1996 – Manresa

Moner i Farrero, Montserrat de nov.- desembre 1997 – Lleida

Morató i Sáenz, Anna 1998 - 2003

Palet i Simon , Maria 1989 - 1993

Pelegrí i Vianya, Xavier 1984 - 1989 – Lleida

Plans i Ferrer, Montserrat 2003 - 2006

Quejido i Molinero, Pilar 1989 - 1993 – Lleida

Ros i Lorente, Eugènia 1992 - 1996

Rossell i Poch, M. Teresa 1984 - 1987

Ruesga i Fernández, Olga 2001 - 2006

Rubí i Martínez, Carme 1989 - 1991

Rubiol i González, M. Glòria 2001 - 2006

Tejero i Cabello, Palmira 2001 - 2006

Vall i Darder, Roser 1997- 2000 - Girona

Vilana i Puig, Carme 1993 - 1996 - Lleida

Annex II

El Consell de Deontologia Professional⁷⁷

Els nomenaments dels membres del nou Consell de Deontologia Professional del Col·legi van ser aprovats per la Junta de Govern el 15 de desembre de 2006. El Consell es constituí el gener de 2007. Com hem comentat en pàgines anteriors, substituïa el Consell d'Ètica i continuava la seva tasca.

El nombre de consultes que li han estat adreçades és com segueix:

Any 2007	5 consultes
Any 2008	10 consultes
Any 2009	15 consultes

Per tant, el total són 30 consultes en tres anys, el que representa un increment respecte al nombre de consultes d'anys anteriors.

Les qüestions sobre les que versaven les consultes són:

77. Les dades d'aquest Annex procedeixen de les memòries anuals i de les actes del Consell de Deontologia Professional.

2007

2 denúncies contra col·legiades

1 consulta sobre secret professional i confidencialitat

1 referent a l'obligació d'emissió d'informe social

1 queixa per l'actuació professional d'una altra col·legiada

2008

7 consultes sobre secret professional i confidencialitat

3 referents a l'obligació d'emetre informe social

2009

5 consultes sobre secret professional i confidencialitat

1 relacionada amb mala praxis professional d'una companya

1 sobre un acomiadament

1 relativa a la situació de risc d'un menor

1 sobre problemes entre T.S. d'un mateix municipi

1 sobre problemes en les relacions entre ABS i serveis socials

1 referent a un possible intrusisme professional

1 sobre una qüestió relacionada amb firma d'informes

1 sobre qüestions ètiques i laborals en una residència geriàtrica

1 petició de model de document de consentiment informat

1 relacionada amb un temari d'oposicions.

S'observa l'elevat nombre de consultes sobre el secret professional i la confidencialitat (13) a les que s'haurien d'afegir algunes de les relacionades amb l'obligatorietat d'emetre informes socials. Per tant, continua la tendència d'anys anteriors quant a tema prioritari de consulta.

En els tres anys ressenyats, el Consell de Deontologia a més d'atendre les consultes, ha portat a terme altres activitats, entre les que destaquen:

- la preparació i redacció del procediment per a la instrucció d'expedients disciplinaris

- proposta i disseny d'un curs sobre confidencialitat i secret professional
- enquesta dirigida als consultants de 2009 per conèixer el grau de satisfacció amb les respostes del Consell.
- relacions i coordinacions amb diverses entitats
- assistència a conferències i jornades sobre temes d'ètica i deontologia i presentació de ponències
- redacció d'articles i documents referents a ètica i deontologia
- redacció de models de documents per a ús intern i extern del Consell.

Amb la col·laboració de

Generalitat de Catalunya
**Departament d'Acció Social
i Ciutadania**